शास्त्रविशारद-जैनाचार्य-श्रीमद्—
विजयधर्मसूरिभ्यो नमः ।

संस्कृतशब्दरूपावलिः ।

अकारादि अनुक्रम युक्त शब्दकोष सहित.

मूल कर्ता—

आगमोद्धारक श्रीआनन्दसागरसूरीश्वरजीना

शिष्य—

मुनिराज श्री मोतीसागरजी.

सुधारा वधारा साथे छपावी प्रसिद्ध करनार,

सलोत अमृतलाल अमरचंद,

पालीताणा.

वीर संवत् २४४९. विक्रम सं. १९७९.

आदर्श प्रीन्टींग प्रेस, पांचकुवा, अमदावाद.

[All rights reserved by the publisher.]

शुद्धि पत्रक.

पृष्ठ.	पंक्ति.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१६	२४	शक्तिः	शक्तेः
३३	१६	मधुनाः	मधुनोः
६५	५	धनवांन्	धनवान्
६६	१७	असञ्जि	असृञ्जि
६७	१८	र्धभांअज्	अर्धभाज्
८१	३	भूभत्	भूभृत्
८१	१४	अग्निम	अग्निमथ्
८४	१	उद्ध्पाद्	उद्द्रूपाद्
८४	१५	सुसमिधौ	सुसमिधी
८८	८	दीर्घाहानः	दीर्घाहानः
९४	५	उद्यधाम	उद्यधामन्
९६	२१	अतिर्यूनी	अतियूनी
१०८	१५	प्रशामाम्ः	प्रशामाम्
११०	१४	सुगिर	सुगिर्
११५	५	विप्रप्	विप्रुष्
११५	६	षान्ता	षान्तो
११८	छेल्ली	अनेहसः	अनेहस्
१२०	१३	दोषि	दोंषि
१२१	९	प्रियपुमासि	प्रियपुमांसि

પૃષ્ઠ.	પંક્તિ.	અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.	
૧૨૨	૧	प्रियनुषस्	प्रियधनुस्	
૧૨૩	૧	लघीयस्	लघीयस्	
૧૨૩	૨	द्राघीयस्	द्राघीयस्	
૧૨૩	૧૭	उखास्रत्सु	उखास्रत्सु	
૧૨૭	૧૪	पेचिवस	पेचिवस्	
૧૨૮	૨	दाश्वांसिः	दाश्वांसि	
૧૨૮	૨૦	इत्यादि	इत्यादि	
૧૩૨	૩	अनडु	अनड्वह्	
૧૪૭	૩	लि	लिङ्गेषु	
૧૪૭	૯	शा दौ	शाब्दो	
૧૫૨	૧૭	ઙાઙૉ	ઙાઙાં	(કોલમ બીજું)
૧૬૧	છેલ્લી	तरा	तरी	
૧૬૩	૨૦	दुह्रुवस्	दुह्रुवस्	
૧૬૩	૧૭	देवेज	देवेज्	(કોલમ બીજું)
૧૬૬	૮	परिक्षामः	पारिक्षाम्	
૧૬૬	૨૩	पशुहन	पशुहन्	
૧૭૩	૨૧	मूर्धन्	मूर्धन्	
૧૮૨	૨૩	કુલો	કુલો	(કોલમ બીજું)

ગાયકવાડ. પેજ. ચાર, પાલીતાણા શ્રી બહાદુરસિંહજી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં
શા અમરચંદ બહેચરદાસે છાપ્યા.

व्याख्यानने माटे एके अवाजे वखणाएला.

प्रत आकारना सरल अने शुद्ध ग्रन्थो.

गद्यबद्ध—श्री धन्य चरित्र	०—०—०
गद्यबद्ध—श्री जंयानन्द केवलि चरित्र	७—०—०
गद्यबद्ध—श्री नेमिनाथ चरित्र	६—०—०
गद्यबद्ध—श्री यशोधर चरित्र	१—४—०
गद्यबद्ध—श्री मलयसुंदरी कथा	०—१०-०
उपदेश पद, भाषांतर सह, प्रथम भाग	२—०—०
उपदेश रत्नाकर " "	१—१२-०
समराइच्च कहा, संस्कृत छाया सह.	
त्रण भाग	२—०—०
चैत्यवंदन—गुरुवंदन विधि, भाषांतर सह	१—०—०

—— दरेक पुस्तको मळवानुं ठेकाणुं——

सलोत अमृतलाल अमरचंद.

पालीताणा, काठियावाड.

ॐ नमोऽर्हद्भ्यः ।

ऐँ नमः।

संस्कृतशब्दरूपावलिः ।

स्वरान्ताः शब्दाः।

अकारान्तः पुंलिङ्गो—

'जिन' शब्दः।

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्	विभक्तिः
जिनः	जिनौ	जिनाः	प्रथमा.
जिनम्	जिनौ	जिनान्	द्वितीया.
जिनेन	जिनाभ्याम्	जिनैः	तृतीया.
जिनाय	जिनाभ्याम्	जिनेभ्यः	चतुर्थी.
जिनात्	जिनाभ्याम्	जिनेभ्यः	पञ्चमी.
जिनस्य	जिनयोः	जिनानाम्	षष्ठी.
जिने	जिनयोः	जिनेषु	सप्तमी.
हे जिन	हे जिनौ	हे जिनाः	संबोधनम्

---

१ અહીં આપવામાં આવેલા દરેક શબ્દનાં રૂપો કલિકાલ સર્વજ્ઞ શ્રી હેમચન્દ્રાચાર્ય પ્રણીત "સિદ્ધહેમ શબ્દાનુશાસન" નામના વ્યાકરણને અનુસારે સમજવા.

एवम्–देव कृष्ण घट पट राम[1] ऋषभ इत्यादयो अकारान्ताः पुंलिङ्गाः ।

'सायाह्न' शब्दः ।

सायाह्नः	सायाह्नौ	सायाह्नाः	प्र०
सायाह्नम्	सायाह्नौ	सायाह्नान्	द्वि०
सायाह्नि सायाह्नानि	सायाह्ने,सायाह्नयोः,	सायाह्नेषु	स०

शेषं 'जिन' शब्दवत्, एवं व्यह्न, द्वयह्न त्र्यह्न आदयः ।

'मास' शब्दः ।

मासः	मासौ	मासाः	प्र०
मासम्	मासौ	मासः[2], मासान्	द्वि०
मासा,मासेन	मादृभ्याम्[3], मास्भ्याम्, मासाभ्याम्,	माद्भिः,मास्भिः मासैः	तृ०
मासे,मासाय	,,	माद्भ्यः मास्भ्यः, मासेभ्यः	च०
मासः,मासात्	,,	,,	पं०
मासःमासस्य,	मासोःमासयोः,	मासाम् मासानाम्	ष०
मासि मासे,	मासोः मासयोः,	मात्सु माथ्सु मास्सु मासेषु	स०

---

१ राम ऋषभ विगेरे शब्दोमां तृतीया विभक्तिना એકવચનમાં અને ષષ્ઠીના બહુવચનમાં 'ण' ને। 'ण' थायछे, જેમકે–रामेण रामाणाम्, ऋषभेण ऋषभाणाम् ।

२ द्वितीयाना બહુવચનથી सर्व विभक्ति પર રહેતાં 'मास' शब्दना अंत्यनेा लेाप थई 'मास्' शब्द विकल्पे थाय छे.

३ કેટલાએકના મતમાં " माभ्याम्–मासाभ्याम्, माभिः–मासैः, माभ्यः–मासेभ्यः, मास्सु–मासेषु" એ પ્રમાણે બબ્બે રૂપ थाय छे.

हे मास	हे मासौ	हे मासाः	सं०

'दन्त' शब्दः ।

दन्तः	दन्तौ	दन्ताः	प्र०
दन्तम्	दन्तौ	दतः, दन्तान्	द्वि०
दता दन्तेन,	दद्भ्याम् दन्ताभ्याम्,	दद्भिः दन्तैः,	तृ०
दति दन्ते,	दतोः दन्तयोः,	दत्सु दन्तेषु,	स०

इत्यादि ।

'पाद' शब्दः।

पादः	पादौ	पादाः	प्र०
पादम्	पादौ	पदः,पादान्	द्वि०
पदा पादेन,	पद्भ्याम् पादाभ्याम्,	पद्भिः पादैः	तृ०
पदि पादे,	पदोः पादयोः,	पत्सु,पादेषु	स०

इत्यादि ।

'यूष' शब्दः ।

यूषः	यूषौ	यूषाः	प्र०
यूषम्	यूषौ	यूष्णः यूषान्	द्वि०
यूष्णा यूषेण,	यूषभ्याम् यूषाभ्याम्,	यूषाभिः यूषैः	तृ०
यूष्णि यूषणि यूषे,	यूष्णोः यूषयोः,	यूषसु यूषेषु	स०

इत्यादि ।

---

१ द्वितीयाना बहुवचनथी सर्व विभक्ति पर रहेतां 'दन्त' शब्दनो 'दत्' 'पाद' शब्दनो 'पद्' अने 'यूष' शब्दनो यूषन्' आदेश विकल्पे थाय छे.

'द्वार'शब्दो नित्यं बहुवचनान्तः ।

द्वारः, प्र० । द्वाभ्यां, तृ० । द्वाभ्यः, च० । द्वाभ्यः, पं० । द्वयोः, ष० । द्वयोः, स० । द्वाराणाम्, ष० । द्वारेषु, स० । हे द्वाराः, सं० ।

'गार्ग्य' शब्दः ।

गार्ग्यः	गार्ग्यौ	गार्ग्याः	प्र०
गार्ग्यम्	गार्ग्यौ	गार्ग्यान्	द्वि०
गार्ग्येण	गार्ग्याभ्याम्	गार्ग्यैः	तृ०

इत्यादि 'जिन' शब्दवत् । एवं वात्स्य, औद्दालकि, कौण्डिन्य, इत्यादयः ।

'काश्यप' शब्दः ।

काश्यपः	काश्यपौ	काश्यपाः	प्र०
काश्यपम्	काश्यपौ	काश्यपान्	द्वि०
काश्यपेन	काश्यपाभ्याम्	काश्यपैः	तृ०

इत्यादि 'जिन' शब्दवत् । एवम् वैद, औद्दालकि, वैश्वानर, कौण्डिन्य, वात्सि, इत्यादयः ।

---

१ गार्ग्य वगेरे शब्दो—गर्ग, औद्दालक वगेरे ऋषिओना शिष्यो छे.

२ 'गार्ग्य' शब्द 'गर्ग' शब्द उपरथी बनेलो छे, एटले जिज्ञासु ओ पोताने माटे जिज्ञासुओ 'गार्ग्य' शब्द वापरे, पण बहुवचनमां 'गार्ग्य' शब्दने मूल शब्द 'गर्ग' बनी जाय छे. तेथी रीते 'वात्स्य' शब्दनो बहुवचनमां 'वत्स' 'वात्स्य' शब्दनो 'वात्स' अने 'कौण्डिन्य' 'कौण्डिन' शब्द बनी जाय छे.

३ आपणा शिक्षणनो शिरो आपवा अहीं छे, तेथी 'काश्यप' शब्द 'कश्यप' शब्द उपरथी बनेलो छे. एटले जिज्ञासु ओ पोताने माटे जिज्ञासुओ 'काश्यप' शब्द वापरे, पण बहुवचनमां मूल शब्द 'कश्यप' बनी जाय छे. तेथी रीते वैद शब्दनो बहुवचनमां विद, औद्दालकि शब्दनो उद्द, वैश्वानर शब्दनो विश्वानर, कौण्डिन्य शब्दनो कुण्डि, अने वात्सि शब्दनो वत्सि बनी जाय छे.

'भार्गव' शब्दः ।

भार्गवः	भार्गवौ	भृगवः[1]	प्र०
भार्गवम्	भार्गवौ	भृगून्	द्वि०
भार्गवेण	भार्गवाभ्याम्	भृगुभिः	तृ०

इत्यादि एकवचन-द्विवचनयोः 'जिन' शब्दवत्, बहुवचने तु सर्वत्र 'भानु' शब्दवत् ।

'आङ्गिरस' शब्दः ।

आङ्गिरसः	आङ्गिरसौ	अङ्गिरसः[2]	प्र०
आङ्गिरसम्	आङ्गिरसौ	अङ्गिरसः	द्वि०
आङ्गिरसेन	आङ्गिरसाभ्याम्	अङ्गिरोभिः	तृ०

एवम् एकवचन-द्विवचनयोः 'जिन' शब्दवत्, बहुवचने तु सर्वत्र 'चन्द्रमस्' शब्दवत् ।

अकारान्तो नपुंसकलिङ्गो[3]-

'ज्ञान' शब्दः ।

ज्ञानम्	ज्ञाने	ज्ञानानि	प्र०
ज्ञानम्	ज्ञाने	ज्ञानानि	द्वि०

---

१ मार्गव शब्द बहुवचनमां भृगु थई जाय छे.

२ आङ्गिरस शब्द बहुवचनमां अङ्गिरस् थई जाय छे.

३ आ शब्दरूपावलीना क्रम प्रमाणे अकारान्त पुंलिंग पछी अकारान्त स्त्रीलिंग आपवा जोईअे, पण अकारांत शब्दोने स्त्रीलिंगमां 'आप्' अथवा 'ङी' प्रत्यय आवी जतो होवाथी आकारान्त अथवा ईकारान्त थई जाय छे, अकारान्त रहेता नथी. तेथी अकारान्त पुंलिंग पछी स्त्रीलिंग नहीं आपतां नपुंसकलिंग शब्दोनां रूपो आपवामां आव्या छे.

ज्ञानेन	ज्ञानाभ्याम्	ज्ञानैः	तृ०
ज्ञानाय	ज्ञानाभ्याम्	ज्ञानेभ्यः	च०
ज्ञानात्	ज्ञानाभ्याम्	ज्ञानेभ्यः	पं०
ज्ञानस्य	ज्ञानयोः	ज्ञानानाम्	ष०
ज्ञाने	ज्ञानयोः	ज्ञानेषु	स०
हे ज्ञान	हे ज्ञाने	हे ज्ञानानि	सं०

एवम्-धन वन फल पुष्प प्रतिक्रमण तोय वन्दन रजोहरण चैत्य आयतन आस्य[1] मांस[2] आदयो अकारान्ता नपुंसकलिङ्गाः।

'आसन' शब्दः।

आसनम्	आसने	आसनानि प्र०
आसनम्	आसने, आसानि	आसनानि द्वि०

---

१ કેટલાએકના મતમાં 'आस्य' શબ્દનું દ્વિતીયાના બહુવચનથી સર્વ વિભક્તિ પર રહેતાં વિકલ્પે 'आसन्' રૂપ થાય છે, તેથી તેઓના મતમાં "आस्यानि आसानि, आस्येन आस्ना, आस्याभ्याम् आसभ्याम्, आस्यैः आसभिः" એ પ્રમાણે બન્ને રૂપ થાય છે. તથા સપ્તમીના એકવચનમાં "आस्ये आसि आसनि" એ પ્રમાણે ત્રણ રૂપ થાય છે.

२ કેટલાએકના મતમાં मांस શબ્દનું દ્વિતીયાના બહુવચનથી સર્વ વિભક્તિ પર રહેતાં વિકલ્પે मांस् રૂપ થાય છે, તેથી તેઓના મતમાં "मांसानि मांसि, मांसेन मांसा, मांसाभ्याम् मान्भ्याम्, मांसैः मान्भिः, मांसेषु मान्सु" એ પ્રમાણે બન્ને રૂપ થાય છે.

३ દ્વિતીયાના બહુવચનથી સર્વ વિભક્તિ પર રહેતાં 'आसन' શબ્દનો आसन् વિકલ્પે બની જાય છે. 'आसन्' શબ્દનાં રૂપો नामन् શબ્દ જેવાં, અને आसन શબ્દનાં રૂપો ज्ञान શબ્દ જેવાં સમજવાં. તેવીજ રીતે उदक શબ્દનો उदन् આદેશ અને हृदय શબ્દનો हृद् આદેશ વિકલ્પે થાય છે.

आस्ना,आसनेन	आसभ्याम्, आसनाभ्याम्	आसभिः आसनैः	तृ०
आस्नि,आसानि, आसने	आस्नोः,आसनयोः	आससु, आसनेषु	स०

'उदक' शब्दः ।

उदकम्	उदके	उदकानि	प्र०
उदकम्	उदके	उदानि,उदकानि	द्वि०
उदना,उदकेन	उदभ्याम्, उदकाभ्याम्	उदभिः, उदकैः	तृ०
उदनि उदानि उदके,	उदनोःउदकयोः,	उदसु,उदकेषु	स०

'हृदय' शब्दः ।

हृदयम्	हृदये	हृदयानि	प्र०
हृदयम्	हृदये	हृन्दि,हृदयानि	द्वि०

अकारान्तो विशेषणरूपैः—

'शुक्ल' शब्दः ।

शुक्लः	शुक्लौ	शुक्लाः	प्र०
शुक्लम्	शुक्लौ	शुक्लान्	द्वि०

इत्यादिः पुंलिङ्गे 'जिन' शब्दवत् । स्त्रीलिङ्गे 'माला' शब्दवत् । नपुंसके 'ज्ञान' शब्दवत् ।

---

१ વિશેષ્યનું જે લિંગ વચન અને વિભક્તિ હોય તે લિંગ વચન અને વિભક્તિ તેના વિશેષણને લાગે છે.

एवम्–श्वेत विरक्त मियमाल बहुज्ञान आदयो अकारान्ता विशेषणरूपाः शब्दाः ।

'प्रथम' शब्दः । (पुंलिङ्गः)

प्रथमः	प्रथमौ	प्रथमे, प्रथमाः	प्र०
प्रथमम्	प्रथमौ	प्रथमान्	द्वि०
हे प्रथम	हे प्रथमौ	हे प्रथमे, हे प्रथमाः	सं०

शेषं पुंलिङ्गे 'जिन' शब्दवत् । स्त्रीलिङ्गे 'माला'वत् । नपुंसके तु 'ज्ञान' शब्दवत् ।

एवम्–चरम अर्ध अल्प कतिपय ॥

द्वय त्रय द्वितय त्रितय चतुष्टय पञ्चतय इति अयट्–तयट् प्रत्ययान्तानां तु पुंलिङ्ग–नपुंसकलिङ्गयोः 'त्रयम' शब्दवत्, परं स्त्रीलिङ्गे 'नदी' शब्दवत् ।

आकारान्तः पुंलिङ्गो–

'हाहा' शब्दः ।

हाहाः	हाहौ	हाहाः	प्र०
हाहाम्	हाहौ	हाहः	द्वि०
हाहा	हाहाभ्याम्	हाहाभिः	तृ०

---

१ અહીં દ્વિતીયાના બહુવચનથી સ્વરાદિ વિભક્તિ પર રહેતાં આકારનો લોપ થાય છે.

કેટલાએકના મતમાં આકારનો લોપ થતો નથી, તેઓના મતમાં " हाहान् (द्वि० बहुव०) हाहे (च० एकव०) हाहाः (पं० ष० एकव०) हाहोः (षष्ठी-सप्तमी द्विव०) એ પ્રમાણે રૂપો થાય છે.

हाहे	हाहाभ्याम्	हाहेभ्यः	च०
हाहः	हाहाभ्याम्	हाहाभ्यः	पं०
हाहः	हाहोः	हाहाम्	ष०
हाहि	हाहोः	हाहासु	स०
हे हाहाः	हे हाहौ	हे हाहाः	सं०

एवम्-क्त्वा[1] टा श्रा आदय आकारान्ताः पुंलिङ्गाः।

आकारान्तः स्त्रीलिङ्गो—

'माला' शब्दः।

माला	माले	मालाः	प्र०
मालाम्	माले	मालाः	द्वि०
मालया	मालाभ्याम्	मालाभिः	तृ०
मालायै	मालाभ्याम्	मालाभ्यः	च०
मालायाः	मालाभ्याम्	मालाभ्यः	पं०
मालायाः	मालयोः	मालानाम्	ष०
मालायाम्	मालयोः	मालासु	स०
हे माले	हे माले	हे मालाः	सं०

एवम्—गङ्गा कृपा रमा मज्जा पूतना श्रद्धा शाला अम्बाडा

---

१ કેટલાકોએ क्त्वा અને टा પ્રત્યયને સ્ત્રીલિંગ માને છે, તેથી તેઓના મતમાં माला શબ્દ જેવા રૂપો થાય છે.

२. કેટલાકોના મતમાં पूतना શબ્દનો દ્વિતીયાવિભક્તિના બહુવચનથી સર્વ વિભક્તિ પર રહેતાં વિકલ્પે पून् આદેશ થાય છે. જેમકે—"पूतः-पूतनाः, पूना-पूतनया, पूद्भ्याम्-पूतनाभ्याम्" ઇત્યાદિ.

अम्बाला अम्बिका इत्यादय आकारान्ताः स्त्रीलिङ्गाः ।

'अम्बा' शब्दः ।

अम्बा	अम्बे	अम्बाः	प्र०
हे अम्ब	हे अम्बे	हे अम्बाः	सं०

शेषं 'माला' शब्दवत् । एवम्—आम्रा मद्रा अम्बा आदयः ।

'निशा' शब्दः ।

निशा	निशे	निशाः	प्र०
निशाम्	निशे	निशः–निशाः	द्वि०
निशा, निशाया	निड्भ्याम्, निशाभ्याम्	निड्भिः, निशाभिः	तृ०
निशे, निशायै	निड्भ्याम्, निशाभ्याम्	निड्भ्यः, निशाभ्यः	च०
निशः, निशायाः	निड्भ्याम्, निशाभ्याम्	निड्भ्यः, निशाभ्यः	पं०
निशः, निशायाः	निशोः, निशयोः	निशाम्, निशानाम्	ष०
निशि, निशायाम्	निशोः, निशयोः	निच्छु–निच्शु, निशासु	स०
हे निशे	हे निशे	हे निशाः	सं०

१ કેટલાકોના મતમાં—"निग्भ्याम्-निड्भ्याम्-निशाभ्याम्, निग्भ्यः-निड्भ्यः-निशाभ्यः, निक्षु-निट्सु-निशासु" ઇત્યાદિ રૂપો થાય છે.

'नासिका' शब्दः।

नासिका	नासिके	नासिकाः	प्र०
नासिकाम्	नासिके	नसः–नासिकाः	द्वि०
नसा,	नोभ्याम्,	नोभिः,	तृ०
नासिकया	नासिकाभ्याम्	नासिकाभिः	
नसे,	नोभ्याम्,	नोभ्यः,	च०
नासिकायै	नासिकाभ्याम्	नासिकाभ्यः	
नसि,	नसोः,	नत्सु–नत्सु,	स०
नासिकायाम्	नासिकयोः	नासिकासु	

'जरा' शब्दः।

जरा	जरसौ–जरे	जरसः–जराः	प्र०
जरसम्–जराम्	जरसौ–जरे	जरसः–जराः	द्वि०
जरसा–जरया	जराभ्याम्	जराभिः	तृ०
जरसे–जरायै,	जराभ्याम्	जराभ्यः	च०
जरसः–जरायाः,	जराभ्याम्	जराभ्यः	पं०
जरसः–जरायाः,	जरसोः–जरयोः,	जरसाम्–जराणाम्	ष०
जरसि–जरायाम्,	जरसोः–जरयोः,	जरासु	स०
हे जरे,	हे जरसौ–हे जरे,	हे जरसः–हे जराः	सं०

---

१ કેટલાએકના મતમાં 'नस्सु' રૂપ થાય છે.

૨ સ્વરાદિ પ્રત્યય પર રહેતાં જરા શબ્દનો जरस् આદેશ વિકલ્પે થાય છે, તેને સ્વરાદિ પ્રત્યયો મેળવી રૂપો કરવાં. જ્યારે જરા શબ્દ રહે છે ત્યારે તેનાં રૂપ 'માલા' શબ્દ પેઠે થાય છે.

यदा गौणत्वे सति 'जरा' शब्दो विशेषणरूपस्तदा पुंलिङ्गे—

अजरः	अजरसौ—अजरौ	अजरसः—अजराः	प्र०
अजरसम्,	अजरसौ,	अजरसः	द्वि०
अजरम्	अजरौ	अजरान्	
अजरसा—अजरेण,	अजराभ्याम्,	अजरसैः—अजरैः	तृ०
अजरसे—अजराय,	अजराभ्याम्,	अजरेभ्यः	च०
अजरसः—अजरात्,	अजराभ्याम्,	अजरेभ्यः	पं०

इत्यादि। स्त्रिलिङ्गे तु 'आप्'प्रत्ययव्यवधानाद् न 'जरस्' आदेशः, तेन सर्वरूपाणि 'माला' शब्दवत्। यथा—अजरा अजरे अजराः प्र० । अजराम् अजरे अजराः द्वि० । इत्यादि।

नपुंसके

अजरम्—अजरसम्,	अजरसी,	अजरांसि,	प्र० द्वि०
अजरम्	अजरे	अजराणि	
हे अजर—हे अजरसम्	,,	,,	सं०
हे अजर			

शेषम्—पुंलिङ्ग 'अजर' शब्दवत्।

---

१ કેટલાએક अजरसिन् એવું રૂપ પણ ધરાવે છે.

२ કેટલાએકના મતમાં अजरः એવું એકજ રૂપ થાય છે.

३ કેટલાએક अजरसात् એવું રૂપ પણ ધરાવે છે.

४ કેટલાએકના મતમાં પ્રથમાના એકવચનમાં 'अजरम्' એવું એકજ રૂપ થાય છે, અને દ્વિતીયાના એકવચનમાં अजरम्, अजरसम् એવાં બે રૂપ થાય છે. તથા સંબોધનના એકવચનમાં हे अजर એવું એકજ રૂપ થાય છે.

आकारान्तो विशेषणरूपः—

'सोमपा' शब्दः।

सोमपाः	सोमपौ	सोमपाः	प्र०
सोमपाम्	सोमपौ	सोमपः	द्वि०

इत्थं पुंलिङ्गे सर्वरूपाणि 'हाहा' शब्दवत्। स्त्रीलिङ्गेऽप्येवम्। नपुंसके तु "क्लीबे"। २। ४। ९७। इत्यनेन ह्रस्वत्वे 'ज्ञान' शब्दवत्।

एवम्—कीलालपा धूम्रपा क्षीरपा घर्मपा शङ्खध्मा अग्रेगा विश्वपा आदय आकारान्ता विशेषणरूपाः।

इकारान्तः पुंलिङ्गो—

'मुनि' शब्दः।

मुनिः	मुनी	मुनयः	प्र०
मुनिम्	मुनी	मुनीन्	द्वि०
मुनिना	मुनिभ्याम्	मुनिभिः	तृ०
मुनये	मुनिभ्याम्	मुनिभ्यः	च०
मुनेः	मुनिभ्याम्	मुनिभ्यः	पं०
मुनेः	मुन्योः	मुनीनाम्	ष०
मुनौ	मुन्योः	मुनिषु	स०
हे मुने	हे मुनी	हे मुनयः	सं०

एवम्–ऋषि रवि अग्नि नेमि भूपति कवि विधि, आदय इकारान्ताः पुंलिङ्गाः ।

'सखि' शब्दः ।

सखा	सखायौ	सखायः	प्र०
सखायम्	सखायौ	सखीन्	द्वि०
सख्या	सखिभ्याम्	सखिभिः	तृ०
सख्ये	सखिभ्याम्	सखिभ्यः	च०
सख्युः	सखिभ्याम्	सखिभ्यः	पं०
सख्युः	सख्योः	सखीनाम्	ष०
सख्यौ	सख्योः	सखिषु	स०
हे सखे	हे सखायौ	हे सखायः	सं०

'पति' शब्दः ।

पतिः	पती	पतयः	प्र०
पतिम्	पती	पतीन्	द्वि०
पत्या	पतिभ्याम्	पतिभिः	तृ०
पत्ये	पतिभ्याम्	पतिभ्यः	च०
पत्युः	पतिभ्याम्	पतिभ्यः	पं०
पत्युः	पत्योः	पतीनाम्	ष०

१ ऋषि रवि विगेरे शब्दोना तृतीया विभक्तिना बेकवचनमां तथा षष्ठीना बहुवचनमां 'न' नो 'ण' थशे, जेमके ऋषिणा ऋषीणाम्, रविणा रवीनाम् ।

पत्यौ	पत्योः	पतिषु	स०
हे पते	हे पती	हे पतयः	सं०

भूपति गृहपति ग्रामपति इत्यादयस्तु 'मुनि' शब्दवत्, न तु पतिशब्दवत्।

'औडुलोमि' शब्दः।

औडुलोमिः	औडुलोमी	औडुलोमाः	प्र०
औडुलोमिम्	औडुलोमी	उडुलोमान्	द्वि०

इत्यादि।

इकारान्तः स्त्रीलिङ्गो—

'मति' शब्दः।

मतिः	मती	मतयः	प्र०
मतिम्	मती	मतीः	द्वि०
मत्या	मतिभ्याम्	मतिभिः	तृ०
मत्यै, मतये	मतिभ्याम्	मतिभ्यः	च०
मत्याः, मतेः	मतिभ्याम	मतिभ्यः	पं०
मत्याः, मतेः	मत्योः	मतीनाम्	ष०
मत्याम्, मतौ	मत्योः	मतिषु	स०
हे मते	हे मती	हे मतयः	सं०

---

१ औडुलोमि शब्दनां રૂપો દરેક વિભક્તિના એકવચન તથા દ્વિવચનમાં મુનિ શબ્દ જેવાં સમજવાં, પણ બહુવચનમાં તે શબ્દ વ્યાકરણના નિયમથી ઉડુલોમ એ પ્રમાણે ઉકારાન્ત થઈ જાય છે, તેથી બહુવચનમાં જિન શબ્દ જેવાં રૂપો સમજવાં.

एवम्-बुद्धि कृति हृति अकरणि अजननि ज्यानि ग्लानि हानि इत्यादयः क्त्यर्थप्रत्ययान्ता इकारान्ताः स्त्रीलिङ्गाः ।

[1]भूमि धूलि [2]श्रेणि राजि आवलि रजनि रात्रि धरणि प-[4]द्धति [5]शक्ति इत्यादीनां विकल्पेन ईकारान्तत्वम् । यथा भूमौ भूमिः, धूली धूलिः, आल्यां आलिः । तेषां हि ईकारान्तत्वे 'नदी' शब्दवद् रूपाणि, इकारान्तत्वे च 'मति' शब्दवद् रूपाणि ज्ञेयानि.

---

१ इकारान्त स्त्रीलिंग शब्दोने "इतोऽक्त्यर्थात्" । २ । ४ । ३८ । એ સૂત્રથી વિકલ્પે ङी (ई) પ્રત્યય લાગે છે, પણ તે સૂત્રમાં જે પ્રત્યય અને જે પ્રત્યયના અર્થવાળા પ્રત્યયો જેમને અંતે હોય તેમને ङी (ई) પ્રત્યય વિકલ્પે ન લાગ તેમ જણાવવું હોવાથી મતિ બુદ્ધિ વિગેરે જે પ્રત્યયાંત શબ્દોને તથા अकरणि अजननि વિગેરે જે પ્રત્યયના અર્થવાળા પ્રત્યયાંત શબ્દોને વિકલ્પે ङी (ई) પ્રત્યય થતો નથી.

૨ ટૂંકાક્ષરે જે પ્રત્યયાન્તનેજ વિકલ્પે ङी (ई) પ્રત્યયનો નિષેધ કર્યો છે, તેથી अकरणि अजननि વિગેરે શબ્દો જે પ્રત્યયાંત નથી હોવાથી તે શબ્દોને તેમના અંતમાં વિકલ્પે ङी (ई) પ્રત્યય થાય છે.

૩ भूमि धूलि વિગેરે શબ્દો क्त्यर्थप्रत्ययान्त નથી હોવાથી તેમને "इतोऽक्त्यर्थात्" । २ । ४ । ३२ । એ સૂત્રથી વિકલ્પે ङी (ई) પ્રત્યય લાગે છે.

૪ જો કે "इतोऽक्त्यर्थात्" । २ । ४ । ३२ । એ સૂત્રમાં ક્ત્ત પ્રત્યયાંતને વર્જેલા હોવાથી पद्धति શબ્દ વિકલ્પે ઈકારાન્ત ન થતો જોઇએ. પણ "पदातेः" । २ । ४ । ३३ । એ સૂત્ર ખાસ અલગ કરેલું હોવાથી पद्धति શબ્દ વિકલ્પે ઈકારાન્ત બને છે.

૫ शक्ति શબ્દ પણ ક્ત્ત પ્રત્યયાન્ત હોવાથી તે વિકલ્પે ઈકારાન્ત ન થતો જોઇએ, પણ "शक्तिः शस्त्रे" । २ । ४ । ३४ । એ સૂત્ર ખાસ અલગ કરેલું હોવાથી शस्त्र અર્થમાં વિકલ્પે ઈકારાન્ત બને છે. शस्त्र અર્થ ન હોય ત્યારે 'मति' શબ્દ જેવોજ રૂપો થાય છે.

इकारान्तो नपुंसकलिङ्गो—

'वारि'शब्दः ।

वारि	वारिणी	वारीणि	प्र०
वारि	वारिणी	वारीणि	द्वि०
वारिणा	वारिभ्याम्	वारिभिः	तृ०
वारिणे	वारिभ्याम्	वारिभ्यः	च०
वारिणः	वारिभ्याम्	वारिभ्यः	पं०
वारिणः	वारिणोः	वारीणाम्	ष०
वारिणि	वारिणोः	वारिषु	स०
हे वारे—हे वारि	हे वारिणी	हे वारीणि	सं०

एवम्—[1]भूरि प्रभृतय इकारान्ता नपुंसकलिङ्गाः ।

'दधि' शब्दः ।

दधि	दधिनी	दधीनि	प्र०
दधि	दधिनी	दधीनि	द्वि०
दध्ना	दधिभ्याम्	दधिभिः	तृ०
दध्ने	दधिभ्याम्	दधिभ्यः	च०
दध्नः	दधिभ्याम्	दधिभ्यः	पं०
दध्नः	दध्नोः	दध्नाम्	ष०
दध्नि—दधनि	दध्नोः	दधिषु	स०

१ સર્વ અર્થવાળો भूरि શબ્દ નપુંસકલિંગ છે, પુષ્કળ અર્થવાળો વિશેષણરૂપ છે.

हे दधे–हे दधि	हे दधिनी	हे दधीनि	सं०

एवम्–अस्थि सक्थि अक्षि ।

इकारान्तो विशेषणरूपः

'शुचि' शब्दः (पुंलिङ्गः)

शुचिः	शुची	शुचयः	प्र०
शुचिम्	शुची	शुचीन्	द्वि०

इत्थं पुंलिङ्गे 'मुनि' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे 'मति' शब्दवत् । यदा तु "इतोऽत्यर्थात्" । २ । ४ । ३२ । इत्यनेन ङी (ई) प्रत्ययस्तदा 'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके

शुचि	शुचिनी	शुचीनि	प्र०
शुचि	शुचिनी	शुचीनि	द्वि०
शुचिना	शुचिभ्याम्	शुचिभिः	तृ०
शुचये–शुचिने	शुचिभ्याम्	शुचिभ्यः	च०
शुचेः–शुचिनः	शुचिभ्याम्	शुचिभ्यः	पं०
शुचेः–शुचिनः	शुच्योः–शुचिनोः	शुचीनाम्	ष०
शुचौ–शुचिनि	शुच्योः–शुचिनोः	शुचिषु	स०
हे शुचे–हे शुचि	हे शुचिनी	हे शुचीनि	सं०

एवम्–सुरभि भूरि दीर्घाङ्गुलि सुगन्धि आदय इकारान्ता विशेषणरूपाः ।

'प्रियदधि' शब्दः (पुंलिङ्गे)

प्रियदधिः	प्रियदधी	प्रियदधयः	प्र०
प्रियदधिम्	प्रियद्धी	प्रियदधीन्	द्वि०
हे प्रियदधे	हे प्रियदधी	हे प्रियदधयः	सं०

तृतीयादौ 'दधि' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियदधिः	प्रियदधी	प्रियदधयः	प्र०
प्रियदधिम्	प्रियदधी	प्रियदधीः	द्वि०
प्रियदध्न्या	प्रियदधिभ्याम्	प्रियदधिभिः	तृ०
प्रियदध्न्यै	प्रियदधिभ्याम्	प्रियदधिभ्यः	च०
प्रियदध्न्याः	प्रियदधिभ्याम्	प्रियदधिभ्यः	पं०
प्रियदध्न्याः	प्रियदध्न्योः	प्रियदध्नीनाम्	ष०
प्रियदध्न्याम्	प्रियदध्न्योः	प्रियदधिषु	स०
हे प्रियदधे	हे प्रियदधी	हे प्रियदधयः	सं०

यदा तु "इतोऽत्सर्वनाम्" ।२।४।३२। इत्यनेन ईकारान्तत्वम् तदा 'प्रियदधी' शब्दस्य सर्वरूपाणि 'नदी' शब्दवद् ज्ञेयानि । नपुंसके तु 'प्रियदधि' शब्दो 'दधि' शब्दवद् बोध्यः ।

एवम्—अत्यस्थि हृदस्थि स्थूलाक्षि आदयो विशेषणरूपाः ।

'सुसखि' शब्दः (पुंलिङ्गे)

सुसखा	सुसखायौ	सुसखायः	प्र०
हे सुसखे	हे सुसखायौ	हे सुसखायः	सं०

सुसखायम्	सुसख्यौ	सुसखीन्	द्वि०

तृतीयादौ 'हरि' शब्दवत्'।

स्त्रीलिङ्गे—

सुसखा	सुसख्यौ	सुसख्यः	प्र०
हे सुसखे	हे सुसख्यौ	हे सुसख्यः	सं०
सुसख्यम्	सुसख्यौ	सुसखीः	द्वि०
सुसख्या	सुसखिभ्याम्	सुसखिभिः	तृ०

इत्यादीनि तृतीयादिषु 'मति' शब्दवत् सर्वरूपाणि।

यदा तु "इतोऽत्यर्थात्" ।२।४।६२। इत्यनेन ङीमत्यये ईकारान्तः 'सुसखी' शब्दस्तदा—

सुसखी	सुसख्यौ	ससख्यः	प्र०
सुसखीम्	ससख्यौ	सुसखीः	द्वि०

इत्थं सर्वरूपाणि 'नदी' शब्दवत् कार्याणि।

नपुंसके—

नपुंसक 'शुचि' शब्दवत्।

त्रिषु लिङ्गेषु समानो नित्यं बहुवचनान्तः

'कति' शब्दः।

कति, प्र०। कति, द्वि०। कतिभिः, तृ०। कतिभ्यः, च०। कतिभ्यः, पं०। कतीनाम्, ष०। कतिषु, स०।

---

१ ऱ्हस्वान्तेभ्यो मतुभ्यो मत्र ङीप्। मुनि शब्द नेवो थाय छे

ईकारान्तः पुंलिङ्गः—

'पपी' शब्दः ।

पपीः	पप्यौ	पप्यः	प्र०
पपीम्	पप्यौ	पपीन्	द्वि०
पप्या	पपीभ्याम्	पपीभिः	तृ०
पप्ये	पपीभ्याम्	पपीभ्यः	च०
पप्यः	पपीभ्याम्	पपीभ्यः	पं०
पप्यः	पप्योः	पप्याम्	ष०
पपी	पप्योः	पपीषु	स०
हे पपीः	ह पप्यौ	हे पप्यः	सं०

एवम्—यग्री वातप्रमी[1] आदय ईकारान्ताः पुंलिङ्गाः ।

ईकारान्तः स्त्रीलिङ्गो—

'नदी' शब्दः ।

नदी	नद्यौ	नद्यः	प्र०
नदीम्	नद्यौ	नदीः	द्वि०
नद्या	नदीभ्याम्	नदीभिः	तृ०
नद्यै	नदीभ्याम्	नदीभ्यः	च०
नद्याः	नदीभ्याम्	नदीभ्यः	पं०
नद्याः	नद्योः	नदीनाम्	ष०

१ આ वातप्रमी शब्द अधात्वन्त समजवो, धात्वन्त वातप्रमी शब्दनां इप प्रथी शब्द होवां समजवां.

सुसखायम्	सुसखायौ	सुसखीन्	द्वि०

तृतीयादौ 'मुनि' शब्दवत्[1]।

स्त्रीलिङ्गे—

सुसखा	सुसख्यौ	सुसख्यः	प्र०
हे सुसखे	हे सुसख्यौ	हे सुसख्यः	सं०
सुसख्यम्	सुसख्यौ	सुसखीः	द्वि०
सुसख्या	सुसखिभ्याम्	सुसखिभिः	तृ०

इत्यादीनि तृतीयादिषु 'मति' शब्दवत् सर्वरूपाणि।

यदा तु "इतोऽत्यर्थात्" ।७।४।३२। इत्यनेन ङीप्रत्यये ईकारान्तः 'सुसखी' शब्दस्तदा—

सुसखी	सुसख्यौ	ससख्यः	प्र०
सुसखीम्	ससख्यौ	सुसखीः	द्वि०

इत्थं सर्वरूपाणि 'नदी' शब्दवत् कार्याणि।

नपुंसके—

नपुंसक 'शुचि' शब्दवत्।

त्रिषु लिङ्गेषु समानो नित्यं बहुवचनान्तः

'कति' शब्दः।

कति, प्र०। काति, द्वि०। कतिभिः, तृ०। कतिभ्यः, च०। कतिभ्यः, पं०। कतीनाम्, ष०। कतिषु, स०।

---

१ द्वितीयापेक्षया अत्रार्थं सर्व त्रीणि मुनि शब्द रूपाणि ज्ञेयानि यावत् ते

नद्याम्	नद्योः	नदीषु	स०
हे नदि	हे नद्यौ	हे नद्यः	सं०

एवम्—गौरी कुमारी सखी मही वाणी सरस्वती दासी महिषी अवन्ती, आदय ईकारान्ताः स्त्रीलिङ्गाः ।

'लक्ष्मी' शब्दः ।

लक्ष्मीः	लक्ष्म्यौ	लक्ष्म्यः	प्र०

शेषं 'नदी' शब्दवत् । एवम्–अर्वी तरी तन्त्री स्तरी ।

'स्त्री' शब्दः ।

स्त्री	स्त्रियौ	स्त्रियः	प्र०
स्त्रियम्–स्त्रीम्	स्त्रियौ	स्त्रियः–स्त्रीः	द्वि०
स्त्रिया	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभिः	तृ०
स्त्रियै	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः	च०
स्त्रियाः	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः	पं०
स्त्रियाः	स्त्रियोः	स्त्रीणाम्	ष०
स्त्रियाम्	स्त्रियोः	स्त्रीषु	स०
हे स्त्रि	हे स्त्रियौ	हे स्त्रियः	सं०

'धी' शब्दः ।

धीः	धियौ	धियः	प्र०
धियम्	धियौ	धियः	द्वि०
धिया	धीभ्याम्	धीभिः	तृ०

धियै–धिये	धीभ्याम्	धीभ्यः	च०
धियाः–धियः	धीभ्याम्	धीभ्यः	पं०
धियाः–धियः	धियोः	धियाम्–धीनाम्	ष०
धियाम्–धियि	धियोः	धीषु	स०
हे धीः	हे धियौ	हे धियः	सं०

एवम्—भी-श्री ह्री आदयः ।

ईकारान्तो विशेषणरूपः—

'सुपपी' शब्दः । (पुंलिङ्गे–)

सुपपीः	सुपप्यौ	सुपप्यः	प्र०
सुपपीम्	सुपप्यौ	सुपपीन्	द्वि०

इत्यादि 'पपी' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

सुपपीः	सुपप्यौ	सुपप्यः	प्र०
सपपीम्	सुपप्यौ	सुपपीः	द्वि०

शेषं 'पपी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

सुपेपि	सुपापिनी	सुपपीनि	प्र०
सुपपि	सुपापिनी	सुपपीनि	द्वि०
सुपप्या–सुपापिना	सुपापिभ्याम्	सुपापिभिः	तृ०

१ नपुंसकलिंगमां दरेक शब्दो "क्लीबे" । २ । ४ । ९७ । એ સૂત્રથી દ્રસ્વ થઈ જાય છે.

नद्याम्	नद्योः	नदीषु	स०
हे नदि	हे नद्यौ	हे नद्यः	सं०

एवम्—गौरी कुमारी सखी मही वाणी सरस्वती दासी महिषी अवन्ती, आदय ईकारान्ताः स्त्रीलिङ्गाः ।

'लक्ष्मी' शब्दः ।

लक्ष्मीः	लक्ष्म्यौ	लक्ष्म्यः	प्र०

शेषं 'नदी' शब्दवत् । एवम्—अत्री तरी तन्त्री सारी ।

'स्त्री' शब्दः ।

स्त्री	स्त्रियौ	स्त्रियः	प्र०
स्त्रियम्—स्त्रीम्	स्त्रियौ	स्त्रियः—स्त्रीः	द्वि०
स्त्रिया	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभिः	तृ०
स्त्रियै	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः	च०
स्त्रियाः	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः	पं०
स्त्रियाः	स्त्रियोः	स्त्रीणाम्	ष०
स्त्रियाम्	स्त्रियोः	स्त्रीषु	स०
हे स्त्रि	हे स्त्रियौ	हे स्त्रियः	सं०

'धी' शब्दः ।

धीः	धियौ	धियः	प्र०
धियम्	धियौ	धियः	द्वि०
धिया	धीभ्याम्	धीभिः	तृ०

धियै–धिये	धीभ्याम्	धीभ्यः	च०
धियाः–धियः	धीभ्याम्	धीभ्यः	पं०
धियाः–धियः	धियोः	धियाम्–धीनाम्	ष०
धियाम्–धियि	धियोः	धीषु	स०
हे धीः	हे धियौ	हे धियः	सं०

एवम्—भी-श्री-ह्री आदयः ।

ईकारान्तो विशेषणरूपः—

'सुपपी' शब्दः । (पुंलिङ्गे–)

सुपपीः	सुपप्यौ	सुपप्यः	प्र०
सुपपीम्	सुपप्यौ	सुपपीन्	द्वि०

इत्यादि 'पपी' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

सुपपीः	सुपप्यौ	सुपप्यः	प्र०
सुपपीम्	सुपप्यौ	सुपपीः	द्वि०

शेषं 'पपी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

सुपपि	सुपपिनी	सुपपीनि	प्र०
सुपपि	सुपपिनी	सुपपीनि	द्वि०
सुपप्या–सुपपिना	सुपपिभ्याम्	सुपपिभिः	तृ०

१ नपुंसकलिंगमां ह्रस्व शब्दो "क्लीबे" । २ । ४ । ९७ । એ સૂત્રથી હ્રસ્વ થઈ જાય છે.

नद्याम्	नद्योः	नदीषु	स०
हे नदि	हे नद्यौ	हे नद्यः	सं०

एवम्—गौरी कुमारी सखी मही वाणी सरस्वती दासी महिषी अवन्ती, आदय ईकारान्ताः स्त्रीलिङ्गाः।

'लक्ष्मी' शब्दः।

लक्ष्मीः	लक्ष्म्यौ	लक्ष्म्यः	प्र०

शेषं 'नदी' शब्दवत्। एवम्—अर्वी तरी तन्त्री स्तरी।

'स्त्री' शब्दः।

स्त्री	स्त्रियौ	स्त्रियः	प्र०
स्त्रियम्—स्त्रीम्	स्त्रियौ	स्त्रियः—स्त्रीः	द्वि०
स्त्रिया	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभिः	तृ०
स्त्रियै	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः	च०
स्त्रियाः	स्त्रीभ्याम्	स्त्रीभ्यः	पं०
स्त्रियाः	स्त्रियोः	स्त्रीणाम्	ष०
स्त्रियाम्	स्त्रियोः	स्त्रीषु	स०
हे स्त्रि	हे स्त्रियौ	हे स्त्रियः	सं०

'धी' शब्दः।

धीः	धियौ	धियः	प्र०
धियम्	धियौ	धियः	द्वि०
धिया	धीभ्याम्	धीभिः	तृ०

सुलक्ष्म्याः, सुलक्षिमणः	सुलक्ष्म्योः, सुलक्षिमणोः	सुलक्ष्मीणाम्	ष०
सुलक्ष्म्याम् सुलक्षिमणि	सुलक्ष्म्योः, सुलक्षिमणोः	सुलक्षिमषु	स०

हे सुलक्ष्मे—हे सुलक्षिम हे सुलक्षिमणी हे सुलक्ष्मीणि सं०

एवम्—अतितन्त्री, अत्यवी, मियस्तरी, सुतरी आदयः।

'प्रियास्त्रि' शब्दः। पुंलिङ्गे—

प्रियास्त्रिः	प्रियास्त्रियौ	प्रियस्त्रयः	प्र०
प्रियास्त्रियम्, प्रियास्त्रिम्	प्रियास्त्रियौ	प्रियास्त्रियः प्रियस्त्रीन्	द्वि०
प्रियस्त्रिणा	प्रियास्त्रिभ्याम्	प्रियास्त्रिभिः	तृ०
प्रियस्त्रये	प्रियास्त्रिभ्याम्	प्रियास्त्रिभ्यः	च०
प्रियस्त्रेः	प्रियास्त्रिभ्याम्	प्रियास्त्रिभ्यः	पं०
प्रियस्त्रेः	प्रियास्त्रियोः	प्रियस्त्रीणाम्	ष०
प्रियस्त्रौ	प्रियास्त्रियोः	प्रियास्त्रिषु	स०
हे प्रियस्त्रे	हे प्रियास्त्रियौ	हे प्रियस्त्रयः	सं०

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियास्त्रिः	प्रियास्त्रियौ	प्रियस्त्रयः	प्र०
प्रियास्त्रियम्, प्रियास्त्रिम्	प्रियास्त्रियौ	प्रियास्त्रियः प्रियस्त्रीः	द्वि०

१ प्रिया स्त्री यस्य पुरुषस्य, सः।

सुपप्ये–सुपपिने सुपपिभ्याम् सुपपिभ्यः च०

इत्यादि। तृतीयादिविभक्तिषु स्वरादिप्रत्यये परे सति पुंवद्भावपक्षे[1] 'पपी' शब्दवत्, पुंवद्भावाऽभावपक्षे तु 'वारि' शब्दवद् रूपाणि ॥

'प्रियनदि' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

प्रियनदिः	प्रियनद्यौ	प्रियनद्यः	प्र०
प्रियनदिम्	प्रियनद्यौ	प्रियनदीन्	द्वि०

इत्यादीनि पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे नपुंसकलिङ्गे च विशेषणरूप 'शुचि' शब्दवत्[2] सर्वरूपाणि।

'सुलक्ष्मी' शब्दः। (पुंलिङ्गे—)

सुलक्ष्मीः	सुलक्ष्म्यौ	सुलक्ष्म्यः	प्र०
सुलक्ष्मीम्	सुलक्ष्म्यौ	सुलक्ष्मीन्	द्वि०

शेषं 'लक्ष्मी' शब्दवत्। स्त्रीलिङ्गे सर्वरूपाणि लक्ष्मीवत्।

नपुंसके तु

सुलक्ष्मि	सुलक्ष्मिणी	सुलक्ष्मीणि	प्र० द्वि०

सुलक्ष्म्या–सुलक्ष्मिणा सुलक्ष्मिभ्याम् सुलक्ष्मिभिः तृ०
सुलक्ष्म्यै–सुलक्ष्मिणे सुलक्ष्मिभ्याम् सुलक्ष्मिभ्यः च०
सुलक्ष्म्याः-सुलक्ष्मिणः सुलक्ष्मिभ्याम् सुलक्ष्मिभ्यः पं०

---

१ "वाऽन्यतः पुमांष्टादौ स्वरे"। १। ४। ६२। ओ सूत्रथी.
२ जुओ पृ० १८ मुं.

सुलक्ष्म्याः, सुलक्षिमणः	सुलक्ष्म्योः, सुलक्षिमणोः	सुलक्ष्मी-णाम्	ष०
सुलक्ष्म्याम् सुलक्षिमणि	सुलक्ष्म्योः, सुलक्षिमणोः	सुलक्षिमषु	स०

हे सुलक्ष्मे—हे सुलक्षिम हे सुलक्षिमणी हे सुलक्ष्मीणि सं०

एवम्—अतितन्त्री, अत्यवी, प्रियस्तरी, सुतरी आदयः ।

'प्रियस्त्रि' शब्दः । पुंलिङ्गे—

प्रियस्त्रिः	प्रियस्त्रियौ	प्रियस्त्रयः	प्र०
प्रियस्त्रियम्, प्रियस्त्रिम्	प्रियस्त्रियौ	प्रियस्त्रियः प्रियस्त्रीन्	द्वि०
प्रियस्त्रिणा	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभिः	तृ०
प्रियस्त्रये	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभ्यः	च०
प्रियस्त्रेः	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभ्यः	पं०
प्रियस्त्रेः	प्रियस्त्रियोः	प्रियस्त्रीणाम्	ष०
प्रियस्त्रौ	प्रियस्त्रियोः	प्रियस्त्रिषु	स०
हे प्रियस्त्रे	हे प्रियस्त्रियौ	हे प्रियस्त्रयः	सं०

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियस्त्रिः	प्रियस्त्रियौ	प्रियस्त्रयः	प्र०
प्रियस्त्रियम्, प्रियस्त्रिम्	प्रियस्त्रियौ	प्रियस्त्रियः प्रियस्त्रीः	द्वि०

१ प्रिया स्त्री यस्य पुरुषस्य, सः ।

सुपप्ये—सुपपिने सुपपिभ्याम् सुपपिभ्यः च०

इत्यादि। तृतीयादिविभक्तिषु स्वरादिप्रत्यये परे सति पुंव[1]द्भावपक्षे 'पपी' शब्दवत्, पुंवद्भावाभावपक्षे तु 'गारि' शब्दवद् रूपाणि॥

'प्रियनदि' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

प्रियनदिः	प्रियनद्यौ	प्रियनद्यः	प्र०
प्रियनदिम	प्रियनद्यौ	प्रियनदीन्	द्वि०

इत्यादीनि पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे नपुंसकलिङ्गे च विशेषणरूप 'शुचि' [2]शब्दवत् सर्वरूपाणि।

'सुलक्ष्मी' शब्दः। (पुंलिङ्गे—)

सुलक्ष्मीः	सुलक्ष्म्यौ	सुलक्ष्म्यः	प्र०
सुलक्ष्मीम्	सुलक्ष्म्यौ	सुलक्ष्मीन्	द्वि०

शेषं 'लक्ष्मी' शब्दवत्। स्त्रीलिङ्गे सर्वरूपाणि लक्ष्मीवत्।

नपुंसके तु

सुलक्षि	सुलक्षिणी	सुलक्ष्मीणि	प्र० द्वि०

सुलक्ष्म्या—सुलक्षिणा सुलक्षिभ्याम् सुलक्षिभिः तृ०
सुलक्ष्म्यै—सुलक्षिणे सुलक्षिभ्याम् सुलक्षिभ्यः च०
सुलक्ष्म्याः-सुलक्षिणः सुलक्षिभ्याम् सुलक्षिभ्यः पं०

---

१ "याऽन्यतः पुमांप्रादौ स्वरे"। १।४।६२। ओ भ्रत्यौ.
२ जुओ पृ४ १८ मुं.

सुलक्ष्म्याः, सुलक्षिमणः	सुलक्ष्म्योः, सुलक्षिमणोः	सुलक्ष्मीः णाम्	ष०
सुलक्ष्म्याम् सुलक्षिमणि	सुलक्ष्म्योः, सुलक्षिमणोः	सुलक्षिमषु	स०

हे सुलक्ष्मे—हे सुलक्षिम हे सुलक्षिमणी हे सुलक्ष्मीणि सं०

एवम्—अतितन्त्री, अत्यर्वा, प्रियस्तरी, सुतरी आदयः।

'प्रियस्त्रि' शब्दः। पुंलिङ्गे—

प्रियस्त्रिः	प्रियस्त्रियौ	प्रियस्त्रयः	प्र०
प्रियस्त्रियम्, प्रियस्त्रिम्	प्रियस्त्रियौ	प्रियस्त्रियः प्रियस्त्रीन्	द्वि०
प्रियस्त्रिणा	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभिः	तृ०
प्रियस्त्रये	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभ्यः	च०
प्रियस्त्रेः	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभ्यः	पं०
प्रियस्त्रेः	प्रियस्त्रियोः	प्रियस्त्रीणाम्	ष०
प्रियस्त्रौ	प्रियस्त्रियोः	प्रियस्त्रिषु	स०
हे प्रियस्त्रे	हे प्रियस्त्रियौ	हे प्रियस्त्रयः	सं०

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियस्त्रिः	प्रियस्त्रियौ	प्रियस्त्रयः	प्र०
प्रियस्त्रियम्, प्रियस्त्रिम्	प्रियस्त्रियौ	प्रियस्त्रियः प्रियस्त्रीः	द्वि०

प्रियस्त्रिया	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभिः तृ०
प्रियस्त्रियै, प्रियस्त्रये	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभ्यः च०
प्रियस्त्रियाः—प्रियस्त्रेः	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभ्यः पं०
प्रियस्त्रियाः—प्रियस्त्रेः	प्रियस्त्रियोः	प्रियस्त्रीणाम् ष०
प्रियस्त्रियाम्—प्रियस्त्रौ	प्रियस्त्रियोः	प्रियस्त्रिषु स०
हे प्रियस्त्रे	हे प्रियस्त्रियौ	हे प्रियस्त्रयः सं०

" इतोऽत्यर्थात् " ।२।४। ३२। इत्यनेन ईदन्तत्वे 'प्रियस्त्री' शब्दस्य सर्वरूपाणि 'स्त्री'शब्दवत् ।

नपुंसके—

प्रियस्त्रि	प्रियस्त्रिणी	प्रियस्त्रीणि प्र०द्वि०
प्रियस्त्रिणा	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभिः तृ०
प्रियस्त्रये—प्रियस्त्रिणे	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभ्यः च०
प्रियस्त्रेः—प्रियस्त्रिणः	प्रियस्त्रिभ्याम्	प्रियस्त्रिभ्यः पं०
प्रियस्त्रेः, प्रियस्त्रिणः	प्रियस्त्रियोः, प्रियस्त्रिणोः	प्रियस्त्रीणाम् ष०
प्रियस्त्रौ, प्रियस्त्रिणि	प्रियस्त्रियोः प्रियस्त्रिणोः	प्रियस्त्रिषु स०
हे प्रियस्त्रे—हे प्रियस्त्रि	हे प्रियस्त्रिणी	हे प्रियस्त्रीणि सं०

'सुश्री' शब्दः ।

सु श्रीः	सुश्रियौ	सुश्रियः प्र०

सुश्रियम्	सुश्रियौ	सुश्रियः	द्वि०

इत्यादि पुंलिङ्गे 'श्री' शब्दवत् । स्त्रीलिङ्गेऽप्येवम् ।

नपुंसके तु—

सुश्रि	सुश्रिणी	सुश्रीणि	प्र०द्वि०
सुश्रिया—सुश्रिणा	सुश्रिभ्याम्	सुश्रिभिः	तृ०
सुश्रियै—सुश्रिये, सुश्रिणे	सुश्रिभ्याम्	सुश्रिभ्यः	च०
सुश्रियाः-सुश्रियः-सुश्रिणः	सुश्रिभ्याम्	सुश्रिभ्यः	पं०
सुश्रियाः—सुश्रियः, सुश्रिणः	सुश्रियोः, सुश्रिणोः	सुश्रियाम्, सुश्रीणाम्	ष०
सुश्रियाम्—सुश्रियि, सुश्रिणि	सुश्रियोः, सुश्रिणोः	सुश्रिषु	स०
हे सुश्रे—हे सुश्रि	हे सुश्रिणी	हे सुश्रीणि	सं०

एवम्—स्यक्तह्रीं गतभी[1] सुधी प्रधी आदयः ।

'देवश्री' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

देवश्रीः	देवश्रियौ	देवश्रियः	प्र०सं०
देवश्रियम्	देवश्रियौ	देवश्रियः	द्वि०
देवश्रिया	देवश्रीभ्याम्	देवश्रीभिः	तृ०
देवश्रिये	देवश्रीभ्याम्	देवश्रीभ्यः	च०

---

१ शोभना धीर्यस्य पुरुषस्य, यस्याः स्त्रियाः, यस्य कुलस्य वा, तथा प्रकृष्टा श्रीर्यस्या वा એ પ્રમાણે સમાસ વિગ્રહ કરવો.

देवप्रियः	देवप्रीभ्याम्	देवप्रीभ्यः	पं०
देवप्रियः	देवप्रियोः	देवप्रियाम्	ष०
देवप्रियि	देवप्रियोः	देवप्रीषु	स०

नपुंसके—

देवप्रि	देवप्रिणी	देवप्रीणि	प्र०द्वि०
देवप्रिया–देवप्रिणा	देवप्रिभ्याम्	देवप्रिभिः	तृ०
देवप्रिये–देवप्रिणे	देवप्रिभ्याम्	देवप्रिभ्यः	च०
देवप्रियः–देवप्रिणः	देवप्रिभ्याम्	देवप्रिभ्यः	पं०
देवप्रियः, देवप्रिणः	देवप्रियोः देवप्रिणोः	देवप्रियाम्, देवप्रीणाम्	ष०
देवप्रियि–देवप्रिणि	देवप्रियोः–देवप्रिणोः	देवप्रिषु	स०
हे देवप्रे–हे देवप्रि	हे देवप्रिणी	हे देवप्रीणि	सं०

एवम्—यवक्री मी पी ली सुधी आदयः ।

'नी' शब्दस्य पुंलिङ्ग–स्त्रीलिङ्गयोः सप्तम्येकवचने 'नियाम्' इति रूपं भवति । नपुंसके तु 'नियाम्, निनि' इत्येव कार्यम् । शेषं सर्वं 'देवप्री' शब्दवत् ।

(धात्वन्तः) 'प्रधी' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

प्रधीः	प्रध्यौ	प्रध्यः	प्र०सं०
प्रध्यम्	प्रध्यौ	प्रध्यः	द्वि०

---

१ प्रकृष्टे ध्यायति दधाति वा प्रधीः, એ પ્રમાણે વિગ્રહ કરવો, પણ પ્રકૃષ્टा धीर्यस्य यस्या वा એવો વિગ્રહ હોય તો 'सुधी' शब्द જેવા રૂપો કરવા, જુઓ પૃષ્ઠ ૨૬–૨૭.

प्रध्या	प्रधीभ्याम्	प्रधीभिः	तृ०
प्रध्ये	प्रधीभ्याम्	प्रधीभ्यः	च०
प्रध्यः	प्रधीभ्याम्	प्रधीभ्यः	पं०
प्रध्यः	प्रध्योः	प्रध्याम्	ष०
प्रध्यि	प्रध्योः	प्रधीषु	स०

नपुंसके—

प्राधि	प्राधिनी	प्रधीनि	प्र०द्वि०
प्रध्या–प्राधिना	प्राधिभ्याम्	प्राधिभिः	तृ०
प्रध्ये–प्राधिने	प्राधिभ्याम्	प्राधिभ्यः	च०
प्रध्यः–प्राधिनः	प्राधिभ्याम्	प्राधिभ्यः	पं०
प्रध्यः-प्राधिनः	प्रध्योः-प्राधिनोः	प्रध्याम्-प्रधीनाम्	ष०
प्रध्यि–प्राधिनि	प्रध्योः–प्राधिनोः	प्राधिषु	स०

एवम्—वेगी[1] वातमयी[2] जलपी आदयो धात्वन्ता ईकारान्ताः।

'ग्रामणी' शब्दस्य पुंलिङ्ग–स्त्रीलिङ्गयोः सप्तम्येकवचने 'ग्राम-ण्याम्' इति रूपं भवति। शेषं सर्वं 'प्रधी'शब्दवत्।

---

१ वेगम् इच्छतीति वेगीयति, वेगीयतीति क्विप् वेगीः

२ आ शब्द धात्वन्त समजवो, अधातु वातप्रमी शब्दना ३५ पर्यो शब्द [illegible] पृष्ठो ५५ २१.

नपुंसके सप्तम्येकवचने 'ग्रामण्याम्–ग्रामणिनि' इति रूपद्वयम्, शेषं सर्वं नपुंसकलिङ्ग 'मधि' शब्दवत् ।

एवम्—सेनानी उन्नी आदयः ।

'सुखी' शब्दः । (धातुरूपः)

पुलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च पञ्चमी–षष्ठ्योरेकवचने 'सुख्युः' इति रूपं भवति । नपुंसकलिङ्गे पञ्चमी–षष्ठ्योरेकवचने 'सुख्युः–सुखिनः' । शेषं सर्वं लिङ्गत्रयेऽपि 'मधी' शब्दवत् ।

एवम्–सखी[२] पती सुती लूनी पूनी क्षामी आदयः ।

धातुरूपः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च–)

'कुमारी[३]' शब्दः ।

कुमारी	कुमार्यौ	कुमार्यः	प्र०
कुमार्यम्	कुमार्यौ	कुमार्यः	द्वि०
कुमार्या	कुमारीभ्याम्	कुमारीभिः	तृ०
कुमार्यै	कुमारीभ्याम्	कुमारीभ्यः	च०
कुमार्याः	कुमारीभ्याम्	कुमारीभ्यः	पं०
कुमार्याः	कुमार्योः	कुमारीणाम्	ष०
कुमार्याम्	कुमार्योः	कुमारीषु	स०
हे कुमारि	हे कुमार्यौ	हे कुमार्यः	सं०

---

१ सुखम् इच्छतीति सुखीयति, सुखीयतीति 'क्विप्' सुखीः ।
२ सखायम् इच्छतीति सखीः ।
३ कुमारीमिच्छतीति 'क्यन्, क्विप्' कुमारी ।

नपुंसके—

कुमारि	कुमारिणी	कुमारीणि	प्र०द्वि०
कुमार्या, कुमारिणा	कुमारिभ्याम्	कुमारिभिः	तृ०
कुमार्यै—कुमारिणे	कुमारिभ्याम्	कुमारिभ्यः	च०
कुमार्याः, कुमारिणः	कुमारिभ्याम्	कुमारिभ्यः	पं०
कुमार्याः, कुमारिणः	कुमार्योः, कुमारिणोः	कुमारीणाम्	ष०
कुमार्याम्, कुमारिणि	कुमार्योः, कुमारिणोः	कुमारिषु	स०
हे कुमारे—हे कुमारि	हे कुमारिणी	हे कुमारीणि	सं०

एवम्—धातुरूपा नदी गौरी वाणी प्रभृतयोऽपि ज्ञेयाः।

उकारान्तः पुंलिङ्गो—

'भानु'शब्दः।

भानुः	भानू	भानवः	प्र०
भानुम्	भानू	भानून्	द्वि०
भानुना	भानुभ्याम्	भानुभिः	तृ०
भानवे	भानुभ्याम्	भानुभ्यः	च०
भानोः	भानुभ्याम्	भानुभ्यः	पं०

भानोः	भान्वोः	भानूनाम्	ष०
भानौ	भान्वोः	भानुषु	स०
हे भानो	हे भानू	हे भानवः	सं०

एवम्-मनु विभु शम्भु विष्णु वायु शिशु जायु इत्यादय उकारान्ताः पुंलिङ्गाः ।

'क्रोष्टु' शब्दः ।

क्रोष्टा	क्रोष्टारौ	क्रोष्टारः	प्र०
क्रोष्टारम्	क्रोष्टारौ	क्रोष्टून्[1]	द्वि०
क्रोष्ट्रा-क्रोष्टुना	क्रोष्टुभ्याम्	क्रोष्टुभिः	तृ०
क्रोष्ट्रे-क्रोष्टवे	,,	क्रोष्टुभ्यः	च०
क्रोष्टुः-क्रोष्टोः	,,	,,	पं०
क्रोष्टुः-क्रोष्टोः	क्रोष्ट्रोः-क्रोष्ट्वोः	क्रोष्टूनाम्	ष०
क्रोष्टरि-क्रोष्टौ	क्रोष्ट्रोः-क्रोष्ट्वोः	क्रोष्टुषु	स०
हे क्रोष्टो	हे क्रोष्टारौ	हे क्रोष्टारः	सं०

उकारान्तः स्त्रीलिङ्गो-

'धेनु' शब्दः ।

धेनुः	धेनू	धेनवः	प्र०
धेनुम्	धेनू	धेनूः	द्वि०

१ કોષના મતમાં क्रोष्टून् એવું રૂપ પણ થાય છે.

धेन्वा	धेनुभ्याम्	धेनुभिः	तृ०
धेन्वै–धेनवे	धेनुभ्याम्	धेनुभ्यः	च०
धेन्वाः–धेनोः	धेनुभ्याम्	धेनुभ्यः	पं०
धेन्वाः–धेनोः	धेन्वोः	धेनूनाम्	ष०
धेन्वाम्–धेनौ	धेन्वोः	धेनुषु	स०
हे धेनो	हे धेनू	हे धेनवः	सं०

एवम्–रज्जु हनु तनु मियङ्गु इत्यादयं उकारान्ताः स्त्रीलिङ्गाः ।

उकारान्तो नपुंसकलिङ्गो—
'मधु' शब्दः ।

मधु	मधुनी	मधूनि	प्र०
मधु	मधुनी	मधूनि	द्वि०
मधुना	मधुभ्याम्	मधुभिः	तृ०
मधुने	मधुभ्याम्	मधुभ्यः	च०
मधुनः	मधुभ्याम्	मधुभ्यः	पं०
मधुनः	मधुनोः	मधूनाम्	ष०
मधुनि	मधुनाः	मधुषु	स०
हे मधो–हे मधु	हे मधुनी	हे मधूनि	सं०

एवम्–वस्तु वसु जतु अश्रु सानु इत्यादय उकारान्ता नपुंसकलिङ्गाः ।

---

१ કેટલાએકના મતમાં सानु शब्दनो द्वितीयाविभक्तिना अहुवचनथी सर्वविभक्ति पर रहेतां स्नु आदेश विकल्पे थाय छे, जेमके-स्नूनि-सानूनि द्वि० व० । स्नुना-सानुना, स्नुभ्याम्-सानुभ्याम्, स्नुभिः-सानुभिः इत्यादि.

उकारान्तो विशेषणरूपो–

'लघु' शब्दः (पुंलिङ्गे)

पुंसि सर्वरूपाणि 'भानु' शब्दवद् ज्ञेयानि।

स्त्रीलिङ्गे–

" स्वरादुतो गुणाद्खरोः " ।२।४।३५। इत्यनेन यदा ङी (ई) प्रत्ययस्तदा 'लघ्वी' शब्दस्य सर्वरूपाणि 'नदी' शब्दवत्। यथा–

लघ्वी	लघ्व्यौ	लघ्व्यः प्र०

परं ङी (ई) प्रत्ययस्य वैकल्पिकत्वाद् यदा 'लघु' शब्दस्तदा सर्वरूपाणि 'धेनु' शब्दवत्।

नपुंसके–

लघु	लघुनी	लघूनि प्र०
लघु	लघुनी	लघूनि द्वि०
लघुना	लघुभ्याम्	लघुभिः तृ०
लघवे–लघुने	लघुभ्याम्	लघुभ्यः च०
लघोः–लघुनः	लघुभ्याम्	लघुभ्यः पं०
लघोः–लघुनः	लघ्वोः–लघुनोः	लघूनाम् ष०
लघौ–लघुनि	लघ्वोः–लघुनोः	लघुषु स०
हे लघो–हे लघु	हे लघुनी	हे लघूनि सं०

एवम्–पृथु ऋजु गुरु पटु मृदु बहु साधु तनु विभु इत्यादय उकारान्ता विशेषणरूपाः।

'खरु' शब्दस्य, 'पाण्डु' प्रभृतीनां च संयोगोपान्त्योकारान्तानां

पुंसि नपुंसके च सर्वरूपाणि 'लघु'शब्दवत् । परं स्त्रीलिङ्गे तु "स्वरादुतो गुणादखरोः" ।२।४।३५। इत्यनेने ङी (ई) प्रत्ययाऽभावाद् 'धेनु' शब्दवदेव सर्वरूपाणि, न तु 'नदी' शब्दवत् ।

'सुक्रोष्टु' शब्दः (पुंलिङ्गे—)

सुक्रोष्टा	सुक्रोष्टारौ	सुक्रोष्टारः प्र०

स्त्रीलिङ्गे—

सुक्रोष्ट्री	सुक्रोष्ट्र्यौ	सुक्रोष्ट्र्यः प्र० ।
सुक्रोष्ट्रीम्	सुक्रोष्ट्र्यौ	सुक्रोष्ट्रीः द्वि० ।

इत्यादि 'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

सुक्रोष्टु	सुक्रोष्टुनी	सुक्रोष्ट्रूनि प्र० द्वि० ।
सुक्रोष्ट्रा, सुक्रोष्टुना	सुक्रोष्टुभ्याम्	सुक्रोष्टुभिः तृ० ।
सुक्रोष्ट्रे, सुक्रोष्टवे, सुक्रोष्टुने	सुक्रोष्टुभ्याम्	सुक्रोष्टुभ्यः च० ।

एवम्—सुक्रोष्टुः—सुक्रोष्टोः—सुक्रोष्टुनः पञ्चमी—षष्ठ्येकवचनम् । सुक्रोष्ट्रोः—सुक्रोष्ट्वोः—सुक्रोष्टुनोः प० स० द्विव० । सुक्रोष्टरि—सुक्रोष्टौ—सुक्रोष्टुनि सप्तम्येकवचनम् । हे सुक्रोष्टो—सुक्रोष्टु हे सुक्रोष्टुनी हे सुक्रोष्टनि सम्बोधनम् । शेषं 'क्रोष्टु' शब्दवत् ।

ऊकारान्तः पुंलिङ्गो—

'हूहू' शब्दः ।

हूहूः	हूहूौ	हूहवः	प्र० सं० ।
हूहूम्	हूहूौ	हूहून्	द्वि० ।
हूहवा	हूहूभ्याम्	हूहूभिः	तृ० ।
हूहवे	हूहूभ्याम्	हूहूभ्यः	च० ।
हूहवः	हूहूभ्याम्	हूहूभ्यः	पं० ।
हूहवः	हूहवोः	हूहवाम्	ष० ।
हूहवि	,,	हूहूषु	स० ।

एवम्—नद्यहू आदय ऊकारान्ताः पुंलिङ्गाः ।

'स्वयम्भू' शब्दः ।

स्वयम्भूः	स्वयम्भुवौ	स्वयम्भुवः	प्र० सं० ।
स्वयम्भुवम्	स्वयम्भुवौ	स्वयम्भुवः	द्वि० ।
स्वयम्भुवा	स्वयम्भूभ्याम्	स्वयम्भूभिः	तृ०
स्वयम्भुवे	,,	स्वयम्भूभ्यः	च०
स्वयम्भुवः	स्वयम्भूभ्याम्	स्वयम्भूभ्यः	पं०
स्वयम्भुवः	स्वयम्भुवोः	स्वयम्भुवाम्	ष० ।
स्वयम्भुवि	स्वयम्भुवोः	स्वयम्भूषु	स० ।

एवम्—स्वभू आत्मभू मनोभू आदयः ।

ऊकारान्तः स्त्रीलिङ्गो—

'वधू' शब्दः ।

वधूः	वध्वौ	वध्वः	प्र० ।
वधूम्	वध्वौ	वधूः	द्वि० ।
वध्वा	वधूभ्याम्	वधूभिः	तृ० ।
वध्वै	वधूभ्याम्	वधूभ्यः	च० ।
वध्वाः	वधूभ्याम्	वधूभ्यः	पं० ।
वध्वाः	वध्वोः	वधूनाम्	ष० ।
वध्वाम्	वध्वोः	वधूषु	स० ।
हे वधु	हे वध्वौ	हे वध्वः	सं ।

एवम्—श्वश्रू चम्पू जम्बू कर्कन्धू कद्रू करभोरू वामोरू पङ्गू भीरू[1] आदयः ।

'भू' शब्दः ।

भूः	भुवौ	भुवः	प्र० सं० ।
भुवम्	भुवौ	भुवः	द्वि० ।
भुवा	भूभ्याम्	भूभिः	तृ० ।

---

१ भीरु शब्द स्त्रीपर्यायवाळो पण होवाथी तेने "उतोऽप्राणिन-ष्ठाऽयुरज्ञ्वादिभ्य ऊङ्" । २ । ४ । ७३ । ओ सूत्रथी ऊङ् आवे छे, अने तेथी [illegible] प्रमाणे ऊकारान्त थवाथी वधू शब्दनी पेठे हे भीरु !, [illegible] थाय छे. पण ज्यारे भीरु शब्द विशेषणरूप राखीओ [illegible] ए जेवां रूपो समजवां शुओ. पृ० ३४ मुं.

भुवै–भुवे	भूभ्याम्	भूभ्यः	च० ।
भुवाः–भुवः	भूभ्याम्	भूभ्यः	पं० ।
भुवाः–भुवः	भुवोः	भुवाम्–भूनाम्	ष०
भुवाम्–भुवि	भुवोः	भूषु	स०

एवम्—भ्रू सू सुभ्रू[१] आदयः ।

'पुनर्भू' शब्दः ।

पुनर्भूः	पुनर्भ्वौ	पुनर्भ्वः	प्र
पुनर्भ्वम्	पुनर्भ्वौ	पुनर्भ्वः	द्वि
पुनर्भ्वा	पुनर्भूभ्याम्	पुनर्भूभिः	तृ
पुनर्भ्वै	पुनर्भूभ्याम्	पुनर्भूभ्यः	च
पुनर्भ्वाः	पुनर्भूभ्याम्	पुनर्भूभ्यः	पं
पुनर्भ्वाः	पुनर्भ्वोः	पुनर्भूणाम्	ष
पुनर्भ्वाम्	पुनर्भ्वोः	पुनर्भूषु	स
हे पुनर्भूः	हे पुनर्भ्वौ	हे पुनर्भ्वः	सं

एवम्—वधूभू वीरभू प्रभू आदयः ।

---

१ सुभू शब्दनुं संबोधननुं એકવચનમાં हे सुभ्रु એવું રૂપ संभव छे.

ऊकारान्तो विशेषणरूपः—

'अतिवधू' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

अतिवधूः	अतिवध्वौ	अतिवध्वः	प्र०
अतिवधूम्	अतिवध्वौ	अतिवधून्	द्वि०

शेषं सर्वं 'वधू'वत्। स्त्रीलिङ्गे सर्वरूपाणि वधूवत्।

नपुंसके—

अतिवधु	अतिवधुनी	अतिवधूनि	प्र०द्वि०
अतिवध्वा— / अतिवधुना	अतिवधुभ्याम्	अतिवधुभिः	तृ०
अतिवध्वै— / अतिवधुने	अतिवधुभ्याम्	अतिवधुभ्यः	च०
अतिवध्वाः— / अतिवधुनः	अतिवधुभ्याम्	अतिवधुभ्यः	पं०
अतिवध्वाः— / अतिवधुनः	अतिवध्वोः— / अतिवधुनोः	अतिवधूनाम्	ष०
अतिवध्वाम्— / अतिवधुनि	,,	अतिवधुषु	स०
हे अतिवधो— / हे अतिवधु	हे अतिवधुनी	हे अतिवधूनि	सं०

प्रिया वामोर्वोर्यस्य यस्या वा इति विग्रहे 'वामोरू'शब्दो द्रूम्वो भवति। तथा च—

---

१ वधू शब्द ऊङ् प्रत्ययांत नहीं होवायी गौण थवा छतां वामोरू अवश्य विशेषे शब्दोनी जेम ह्रस्वे थतो नथी.

'प्रियवामोरु' शब्दस्य पुंलिङ्गे—

'भानु' शब्दवत्, स्त्रीलिङ्गे 'धेनु' शब्दवत्, नपुंसके च नपुंसक 'लघु' शब्दवद् रूपाणि भवन्ति।

एवम्—प्रि मधु सुब्रह्मबन्धु अत्यलाबु द्विपङ्गु प्रियश्वश्रु आदय ऊङन्ता विशेषणरूपाः।

'लू' शब्दः।

पुंलिङ्गे 'स्वयम्भू' शब्दवत्। स्त्रीलिङ्गेऽप्येवम्।

नपुंसके—

लु	लुनी	लूनि	प्र०द्वि०
लुवा-लुना	लुभ्याम्	लुभिः	तृ०
लुवः-लुनः	लुवोः-लुनोः	लुवाम्-लूनाम्	ष०

इत्यादि। एवम्—माप्रलू महाप्र अक्षभ्रू हृग्भ्रू करभ्रू कराभ्रू आदयः।

'सुलू' शब्द। (पुंलिङ्गे)

सुलूः	सुल्वौ	सुल्वः	प्र०
सुल्वम्	सुल्वौ	सुल्वः	द्वि०

तृतीयादिषु 'हूहू' शब्दवत्। स्त्रीलिङ्गेऽप्येवम्।

नपुंसके—

सुल्ल	सुल्लनी	सुल्लानि	प्र० द्वि०
सुल्वा-सुल्लना	सुल्लभ्याम्	सुल्लभिः	तृ०
सुल्वः, / सुल्लनः	सुल्वोः, / सुल्लनोः	सुल्वाम्, / सुल्लानाम्	ष०

इत्यादि। एवम्-हन्भू पुनर्भू वर्षाभू कारभू खलपू सकुल्लू आदयः।

ऋकारान्तः पुंलिङ्गः-

'पितृ' शब्दः।

पिता	पितरौ	पितरः	प्र०
पितरम्	पितरौ	पितॄन्	द्वि०
पित्रा	पितृभ्याम्	पितृभिः	तृ०
पित्रे	पितृभ्याम्	पितृभ्यः	च०
पितुः	पितृभ्याम्	पितृभ्यः	पं०
पितुः	पित्रोः	पितॄणाम्	ष०
पितरि	पित्रोः	पितृषु	स०
हे पितः	हे पितरौ	हे पितरः	सं०

एवम्-भ्रातृ जामातृ देवृ सव्येष्टृ आदयः।

'नृ' शब्दस्य षष्ठीबहुवचने 'नृणाम्-नॄणाम्' इति रूपद्वयम्; शेषरूपाणि 'पितृ' शब्दवत्।

१ एम् शब्दना ३५ ५३ सुन्दर शब्द

'होतृ' शब्दः ।

होता	होतारौ	होतारः	प्र०
होतारम्	होतारौ	होतॄन्	द्वि०
हे होतः	हे होतारौ	हे होतारः	सं०

शेषं 'पितृ' शब्दवत् ।

एवम्–नप्तृ नेष्टृ त्वष्टृ क्षत्तृ पोतृ प्रशास्तृ शास्तृ आदयः ।

ऋकारान्तः स्त्रीलिङ्गे–

'मातृ' शब्दः ।

माता	मातरौ	मातरः	प्र०
मातरम्	मातरौ	मातॄः	द्वि०

शेषं 'पितृ' शब्दवत् ।

एवम्–यातृ दुहितृ ननान्दृ ननन्दृ ।

'स्वसृ' शब्दः ।

स्वसा	स्वसारौ	स्वसारः	प्र०
स्वसारम्	स्वसारौ	स्वसॄः	द्वि०
हे स्वसः	हे स्वसारौ	हे स्वसारः	सं०

शेषं 'पितृ' शब्दवत् ।

'नप्तृ' शब्दस्य स्त्रीलिङ्गे–

नप्त्री	नप्त्र्यौ	नप्त्र्यः	प्र०

इत्यादीनि 'नदी' शब्दवत् रूपाणि भवन्ति ।

ऋकारान्तो विशेषणरूपः–

'कर्तृ' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

कर्ता	कर्तारौ	कर्तारः	प्र०
कर्तारम्	कर्तारौ	कर्तॄन्	द्वि०

इत्यादि पुंलिङ्गे 'होतृ' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे–

कर्त्री	कर्त्र्यौ	कर्त्र्यः	प्र०
कर्त्रीम्	कर्त्र्यौ	कर्त्रीः	द्वि०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके–

कर्तृ	कर्तृणी	कर्तॄणि	प्र० द्वि०
कर्त्रा–कर्तृणा	कर्तृभ्याम्	कर्तृभिः	तृ०
कर्त्रे–कर्तृणे	,,	कर्तृभ्यः	च०
कर्तुः–कर्तृणः	,,	,,	पं०
कर्तुः–कर्तृणः	कर्त्रोः–कर्तृणोः	कर्तॄणाम्	ष०
कर्तरि–कर्तृणि	,,	कर्तृषु	स०
हे कर्तः–हे कर्तृ	हे कर्तृणी	हे कर्तॄणि	सं०

एवम्–नेतृ[1] ज्ञातृ गन्तृ गातृ धातृ शंस्तृ शास्तृ भोक्तृ मातृ[2] यातृ आदय ऋकारान्ता विशेषणरूपाः।

---

१ भापनार–ચોજનાર २ ं ०नार–ગભન કરનાર

ऋकारान्तः पुंलिङ्गः—

'कृ' शब्दः ।

कृः	कृौ	कृः	प्र० सं०
कृम्	कृौ	कॄन्	द्वि०
कृा	कृभ्याम्	कृभिः	तृ०
कृे	,,	कृभ्यः	च०

इत्यादि । सर्वत्र स्वरादौ सन्धिः ।

एवम् ऋ आदयः । यथा—ऋः रौ रः प्र० सं० इत्यादि ।

ऋकारान्तो विशेषणरूपः—

'प्रियकृ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

प्रियकृः	प्रियकृौ	प्रियकृः	प्र० सं०
प्रियकृम्	प्रियकृौ	प्रियकॄन्	द्वि०
प्रियकृा	प्रियकृभ्याम्	प्रियकृभिः	तृ०

इत्यादि 'कृ' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियकृः	प्रियकृौ	प्रियकृः	प्र० सं०
प्रियकृम्	प्रियकृौ	प्रियकृः	द्वि०
प्रियकृा	प्रियकृभ्याम्	प्रियकृभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ पुंलिङ्ग 'कृ' शब्दवत् ।

नपुंसके—

प्रियकृ	प्रियकृणी	प्रियकृणि	प्र० द्वि०
प्रियका—प्रियकृणा	प्रियकृभ्याम्	प्रियकृभिः	तृ०
प्रियकः, / प्रियकृणः	प्रियक्नोः, / प्रियकृणोः	प्रियक्नाम्, / प्रियकृणाम्	ष०

इत्यादि । इत्थम् ऋकारान्ता विशेषणरूपा बोध्याः ।

ऌकारान्तो विशेषणरूपः—

'प्रियगम्ऌ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

प्रियगम्ऌः	प्रियगम्ल्नौ	प्रियगम्ल्नः	प्र०
प्रियगम्ऌम्	प्रियगम्ल्नौ	प्रियगम्ऌन्	द्वि०
हे प्रियगमल्ऌ	हे प्रियगम्ल्नौ	हे प्रियगम्ल्नः	सं०

इत्यादि ।

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियगम्ऌः	प्रियगम्ल्नौ	प्रियगम्ल्नः	प्र०
प्रियगम्ऌम्	प्रियगम्ल्नौ	प्रियगम्ऌः	द्वि०

इत्यादि ।

नपुंसके

प्रियगम्ऌ	प्रियगम्ऌनी	प्रियगम्ऌनि	प्र० द्वि०
प्रियगम्ल्ना—प्रियगम्ऌना	प्रियगम्ऌभ्याम्	प्रियगम्ऌभिः	तृ०

इत्यादि । एवम्—अतिवल्ऌ आदय ऌकारान्ता विशेषणरूपाः ।

---

१ કેટલાએકના મતમાં "प्रियगमा प्रियगमलौ प्रियगमल्नः प्र० । प्रियगमलम् प्रियगमलौ प्रियगम्ऌन् द्वि० ।" એ પ્રમાણે રૂપો થાય છે.

ऋकारान्तः पुंलिङ्गः—

'कृ' शब्दः ।

कृः	कृौ	कृः	प्र० सं०
कृम्	कृौ	कृन्	द्वि०
कृा	कृभ्याम्	कृभिः	तृ०
कृे	,,	कृभ्यः	च०

इत्यादि । सर्वत्र स्वरादौ सन्धिः ।

एवम् ऋ आदयः । यथा—ऋः रौ रः प्र० सं० इत्यादि ।

ऋकारान्तो विशेषणरूपः—

'प्रियकृ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

प्रियकृः	प्रियकृौ	प्रियकृः	प्र० सं०
प्रियकृम्	प्रियकृौ	प्रियकृन्	द्वि०
प्रियकृा	प्रियकृभ्याम्	प्रियकृभिः	तृ०

इत्यादि 'कृ' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियकृः	प्रियकृौ	प्रियकृः	प्र० सं०
प्रियकृम्	प्रियकृौ	प्रियकृः	द्वि०
प्रियकृा	प्रियकृभ्याम्	प्रियकृभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ पुंलिङ्ग 'कृ' शब्दवत् ।

नपुंसके—

प्रियकृ	प्रियकृणी	प्रियकृणि	प्र० द्वि०
प्रियक्रा—प्रियकृणा	प्रियकृभ्याम्	प्रियकृभिः	तृ०
प्रियकः, / प्रियकृणः	प्रियक्रोः, / प्रियकृणोः	प्रियक्राम्, / प्रियकृणाम्	ष०

इत्यादि । इत्थम् ऋकारान्ता विशेषणरूपा बोध्याः ।

ऌकारान्तो विशेषणरूपः—

'प्रियगम्ऌ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

प्रियगम्ल्ॄः	प्रियगम्लौ	प्रियगम्लः	प्र०
प्रियगम्ल्ॄम्	प्रियगम्लौ	प्रियगम्ल्ॄन्	द्वि०
हे प्रियगमल्ॄ	हे प्रियगम्लौ	हे प्रियगम्लः	सं०

इत्यादि ।

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियगम्ल्ॄः	प्रियगम्लौ	प्रियगम्लः	प्र०
प्रियगम्ल्ॄम्	प्रियगम्लौ	प्रियगम्ल्ॄः	द्वि०

इत्यादि ।

नपुंसके

प्रियगम्ऌ	प्रियगम्ल्ॄनी	प्रियगम्ल्ॄनि	प्र० द्वि०
प्रियगम्ला—प्रियगम्ल्ॄना	प्रियगम्ल्ॄभ्याम्	प्रियगम्ल्ॄभिः	तृ०

इत्यादि । एवम्—अतिक्लृ आदय ऌकारान्ता विशेषणरूपाः ।

---

१ કેટલાએકના મતમાં "प्रियगमा प्रियगमलौ प्रियगमलः प्र० । प्रियगमलम् प्रियगमलौ प्रियगम्ल्ॄन् द्वि० ।" એ પ્રમાણે રૂપો થાય છે.

एकारान्तः पुंलिङ्गः—
'से' शब्दः।

सेः	सयौ	सयः	प्र०
सयम्	सयौ	सयः	द्वि०
सया	सेभ्याम्	सेभिः	तृ०
सये	सेभ्याम्	सेभ्यः	च०
सेः[1]	सेभ्याम्	सेभ्यः	पं०
सेः[1]	सयोः	सयाम्	ष०
सयि	सयोः	सेषु	स०
हे से	हे सयौ	हे सयः	सं०

एवम्—ए परमे आदय एकारान्ताः पुंलिङ्गाः।

एकारान्तः स्त्रीलिङ्गः—
'से' शब्दः।

सेः	सयौ	प्र०

एवं सर्वरूपाणि पुंलिङ्ग 'से' शब्दवद् भव

एकारान्तो विशेषणरूपः

प्रियसया, प्रियसिना	प्रियासिभ्याम्	प्रियासिभिः	तृ०
प्रियसये, प्रियासिने	,,	प्रियासिभ्यः	च०
प्रियसेः, प्रियासिनः	,,	,,	पं०
प्रियसेः, प्रियासिनः	प्रियसयोः प्रियासिनोः	प्रियसयाम्, प्रियसीनाम्	ष०
प्रियसयि, प्रियासिनि	,,	प्रियासिषु	स०
हे प्रियसे, हे प्रियासि	हे प्रियासिनी	हे प्रियसीनि	सं०

ऐकारान्तः पुंलिङ्गो
'रै' शब्दः ।

रायः	रायौ	रायः	प्र० सं०
रायम्	रायौ	रायः	द्वि०
राया	राभ्याम्	राभिः	तृ०
राये	राभ्याम्	राभ्यः	च०
रायः	राभ्याम्	राभ्यः	पं०
रायः	रायोः	रायाम्	ष०
रायि	रायोः	रासु	स०

स्त्रीलिङ्गेऽपि—

'रै' शब्दस्य पुंलिङ्ग 'रै' शब्दवद् रूपाणि भवन्ति ।

ऐकारान्तो विशेषणरूपो—

'वहुरै' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च मुख्य 'रै' शब्दवत् ।

नपुंसके—

वहुरि	वहुरिणी	वहुरीणि	प्र० द्वि०
वहुरायां—वहुरिणा	वहुराभ्याम्	वहुराभिः	तृ०
वहुराये—वहुरिणे	वहुराभ्याम्	वहुराभ्यः	च०
वहुरायः—वहुरिणः	वहुराभ्याम्	वहुराभ्यः	पं०
वहुरायः / वहुरिणः	वहुरायोः / वहुरिणोः	वहुरायाम् / वहुरीणाम्	ष०
वहुरायि / वहुरिणि	वहुरायोः / वहुरिणोः	वहुरासु	स०
हे वहुरे—हे वहुरि	हे वहुरिणी	हे वहुरीणि	सं०

एवम्—प्रियरै सुरै मरै आदयः ।

ओकारान्तः पुंलिङ्गो—

'गो' शब्दः ।

गौः	गावौ	गावः	प्र० सं०
गाम्	गावौ	गाः	द्वि०
गवा	गोभ्याम्	गोभिः	तृ०

गवे	गोभ्याम्	गोभ्यः	च०
गोः	गोभ्याम्	गोभ्यः	पं०
गोः	गवोः	गवाम्	ष०
गवि	गवोः	गोषु	स०

ओकारान्तः स्त्रीलिङ्गो—

'द्यो' शब्दः ।

द्यौः	द्यावौ	द्यावः	प्र० सं०

इत्यम्—सर्वरूपाणि 'गो' शब्दवत्[1]। एवम्-स्त्रीलिङ्गो 'गो' शब्दः ।

ओकारान्तो विशेषणरूपः—

'सुद्यो' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च 'गो' शब्दवद् रूपाणि भवन्ति ।

नपुंसके—

सुद्यु	सुद्युनी	सुद्यूनि	प्र० द्वि०
सुद्यवा—सुद्युना	सुद्युभ्याम्	सुद्युभिः	तृ०
सुद्यवे—सुद्युने	सुद्युभ्याम्	सुद्युभ्यः	च०
सुद्योः—सुद्युनः	सुद्युभ्याम्	सुद्युभ्यः	पं०
सुद्योः, सुद्युनः	सुद्यवोः, सुद्युनोः	सुद्यवाम् सुद्यूनाम्	ष०
सद्यवि—सुद्युनि	,,	सुद्युषु	स०

१ કોઇના મતમાં द्यो શબ્દના પંચમી તથા પષ્ઠીવિભક્તિના એક વચનમાં વિકલ્પે द्यवः એવું રૂપ પણ થાય છે.

स्त्रीलिङ्गेऽपि—

'रै' शब्दस्य पुंलिङ्ग'रै'शब्दवद् रूपाणि भवन्ति ।

ऐकारान्तो विशेषणरूपो—

'वह्वरै' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च मुख्य 'रै'शब्दवत् ।

नपुंसके—

वह्वरि	वह्वरिणी	वह्वरीणि	प्र० द्वि०
वह्वराया—वह्वरिणा	वह्वराभ्याम्	वह्वराभिः	तृ०
वह्वराये—वह्वरिणे	वह्वराभ्याम्	वह्वराभ्यः	च०
वह्वरायः—वह्वरिणः	वह्वराभ्याम्	वह्वराभ्यः	पं०
वह्वरायः / वह्वरिणः	वह्वरायोः / वह्वरिणोः	वह्वरायाम् / वह्वरीणाम्	ष०
वह्वरायि / वह्वरिणि	वह्वरायोः / वह्वरिणोः	वह्वरासु	स०
हे वह्वरे—हे वह्वरि	हे वह्वरिणी	हे वह्वरीणि	सं०

एवम्—प्रियरै सुरै मरै आदयः ।

ओकारान्तः पुंलिङ्गो—

'गो' शब्दः ।

गौः	गावौ	गावः	प्र० सं०
गाम्	गावौ	गाः	द्वि०
गवा	गोभ्याम्	गोभिः	तृ०

गवे	गोभ्याम्	गोभ्यः	च०
गोः	गोभ्याम्	गोभ्यः	पं०
गोः	गवोः	गवाम्	ष०
गवि	गवोः	गोषु	स०

ओकारान्तः स्त्रीलिङ्गो—

' द्यो ' शब्दः ।

द्यौः	द्यावौ	द्यावः	प्र० सं०

इत्यम्—सर्वरूपाणि ' गो ' शब्दवत्[1] । एवम्-स्त्रीलिङ्गो ' गो ' शब्दः ।

ओकारान्तो विशेषणरूपः—

' सुद्यो ' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च ' गो 'शब्दवद् रूपाणि भवन्ति ।

नपुंसके—

सुद्यु	सुद्युनी	सुद्यूनि	प्र० द्वि०
सुद्यवा—सुद्युना	सुद्युभ्याम्	सुद्युभिः	तृ०
सुद्यवे—सुद्युने	सुद्युभ्याम्	सुद्युभ्यः	च०
सुद्योः—सुद्युनः	सुद्युभ्याम्	सुद्युभ्यः	पं०
सुद्योः, सुद्युनः	सुद्यवोः, सुद्युनोः	सुद्यवाम्, सुद्यूनाम्	ष०
सद्यवि—सुद्युनि	,,	सुद्युषु	स०

१ કોષના મતમાં द्यो શબ્દના પંચમી તથા ષષ્ઠીવિભક્તિના એક વચનમાં વિકલ્પે द्यवः એવું રૂપ પણ થાય છે.

हे सुद्यो–हे सुद्यु हे सुद्युनी हे सुद्यूनि सं०

एवम्–प्रियद्यो लो पो आदय ओदन्ता विशेषणरूपाः ।

चित्रा गावो यस्येति 'गो'शब्दस्य गौणत्वे–

'चित्रगु'शब्दः ।

पुंलिङ्गे 'भानु'शब्दवत् । स्त्रीलिङ्गे 'धेनु'शब्दवत् ।

नपुंसके–

चित्रगु	चित्रगुणी	चित्रगूणि	प्र० द्वि०
चित्रगुणा	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभिः	तृ०
चित्रगवे-चित्रगुणे	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभ्यः	च०
चित्रगोः-चित्रगुणः	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभ्यः	पं०
चित्रगोः, चित्रगुणः	चित्रग्वोः, चित्रगुणोः	चित्रगूणाम्	ष०
चित्रगौ-चित्रगुणि	,,	चित्रगुषु	स०
हे चित्रगो-हे चित्रगु	हे चित्रगुणी	हे चित्रगूणि	सं०

एवम्–बहुगु प्रियगु सुगु आदयः ।

औकारान्तः पुंलिङ्गो–

'ग्लौ'शब्दः ।

ग्लौः	ग्लावौ	ग्लावः	प्र० सं०
ग्लावम्	ग्लावौ	ग्लावः	द्वि०
ग्लावा	ग्लौभ्याम्	ग्लौभिः	तृ०
ग्लावे	ग्लौभ्याम्	ग्लौभ्यः	च०

ग्लावः	ग्लौभ्याम्	ग्लौभ्यः	पं०
ग्लावः	ग्लावोः	ग्लावाम्	ष०
ग्लावि	ग्लावोः	ग्लौषु	स०

औकारान्तः स्त्रीलिङ्गो—

' नौ 'शब्दः ।

नौः	नावौ	नावः	प्र० सं०

इत्थं सर्वरूपाणि ' ग्लौ 'शब्दवत् ।

औकारान्तो विशेषणरूपः—

' प्रियनौ ' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च ' ग्लौ 'शब्दवत् सर्वरूपाणि ।

नपुंसके—

प्रियनु	प्रियनुनी	प्रियनूनि	प्र० द्वि०
प्रियनावा—प्रियनुना	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभिः	तृ०
प्रियनावे—प्रियनुने	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभ्यः	च०
प्रियनावः—प्रियनुनः	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभ्यः	पं०
प्रियनावः, प्रियनुनः	प्रियनावोः, प्रियनुनोः	प्रियनावाम्, प्रियनूनाम्	ष०
प्रियनावि—प्रियनुनि	,,	प्रियनुषु	स०
हे प्रियनो—हे प्रियनु	हे प्रियनुनी	हे प्रियनूनि	सं०

एवम्—सुग्लौ प्रियग्लौ सुनौ आदय औकारान्ता विशेषणरूपाः ।

इति स्वरान्ताः शब्दाः ।

हे सुद्यो-हे सुद्यु हे सुद्युनी हे सुद्यूनि सं०

एवम्-प्रियद्यो लो पो आदय ओदन्ता विशेषणरूपाः ।

चित्रा गावो यस्येति 'गो'शब्दस्य गौणत्वे-

'चित्रगु'शब्दः ।

पुंलिङ्गे 'भानु'शब्दवत् । स्त्रीलिङ्गे 'धेनु'शब्दवत् ।

नपुंसके-

चित्रगु	चित्रगुणी	चित्रगूणि	प्र० द्वि०
चित्रगुणा	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभिः	तृ०
चित्रगवे-चित्रगुणे	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभ्यः	च०
चित्रगोः-चित्रगुणः	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभ्यः	पं०
चित्रगोः, चित्रगुणः	चित्रग्वोः, चित्रगुणोः	चित्रगूणाम्	ष०
चित्रगौ-चित्रगुणि	,,	चित्रगुषु	स०
हे चित्रगो-हे चित्रगु	हे चित्रगुणी	हे चित्रगूणि	सं०

एवम्-बहुगु प्रियगु सुगु आदयः ।

औकारान्तः पुंलिङ्गो-

'ग्लौ'शब्दः ।

ग्लौः	ग्लावौ	ग्लावः	प्र० सं०
ग्लावम्	ग्लावौ	ग्लावः	द्वि०
ग्लावा	ग्लौभ्याम्	ग्लौभिः	तृ०
ग्लावे	ग्लौभ्याम्	ग्लौभ्यः	च०

ग्लावः	ग्लौभ्याम्	ग्लौभ्यः	पं०
ग्लावः	ग्लावोः	ग्लावाम्	ष०
ग्लावि	ग्लावोः	ग्लौषु	स०

औकारान्तः स्त्रीलिङ्गे—

' नौ 'शब्दः ।

नौः	नावौ	नावः	प्र० सं०

इत्थं सर्वरूपाणि ' ग्लौ 'शब्दवत् ।

औकारान्तो विशेषणरूपः—

' प्रियनौ ' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च ' ग्लौ 'शब्दवत् सर्वरूपाणि ।

नपुंसक—

प्रियनु	प्रियनुनी	प्रियनूनि	प्र० द्वि०
प्रियनावा—प्रियनुना	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभिः	तृ०
प्रियनावे—प्रियनुने	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभ्यः	च०
प्रियनावः—प्रियनुनः	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभ्यः	पं०
प्रियनावः, प्रियनुनः	प्रियनावोः, प्रियनुनोः	प्रियनावाम्, प्रियनूनाम्	ष०
प्रियनावि—प्रियनुनि	,,	प्रियनुषु	स०
हे प्रियनो—हे प्रियनु	हे प्रियनुनी	हे प्रियनूनि	सं०

एवम्—सुग्लौ प्रियग्लौ सुनौ आदय औकारान्ता विशेषणरूपाः ।

इति स्वरान्ताः शब्दाः ।

हे सुद्यो–हे सुद्यु हे सुद्युनी हे सुद्यूनि सं०

एवम्–प्रियद्यो लो पो आदय ओदन्ता विशेषणरूपाः ।

चित्रा गावो यस्येति ' गो 'शब्दस्य गौणत्वे–

' चित्रगु 'शब्दः ।

पुंलिङ्गे ' भानु 'शब्दवत् । स्त्रीलिङ्गे ' धेनु 'शब्दवत् ।

नपुंसके–

चित्रगु	चित्रगुणी	चित्रगूणि	प्र० द्वि०
चित्रगुणा	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभिः	तृ०
चित्रगवे-चित्रगुणे	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभ्यः	च०
चित्रगोः-चित्रगुणः	चित्रगुभ्याम्	चित्रगुभ्यः	पं०
चित्रगोः, चित्रगुणः	चित्रग्वोः, चित्रगुणोः	चित्रगूणाम्	ष०
चित्रगौ-चित्रगुणि	,,	चित्रगुषु	स०
हे चित्रगो-हे चित्रगु	हे चित्रगुणी	हे चित्रगूणि	सं०

एवम्–बहुगु प्रियगु सुगु आदयः ।

औकारान्तः पुंलिङ्गो–

' ग्लौ 'शब्दः ।

ग्लौः	ग्लावौ	ग्लावः	प्र० सं०
ग्लावम्	ग्लावौ	ग्लावः	द्वि०
ग्लावा	ग्लौभ्याम्	ग्लौभिः	तृ०
ग्लावे	ग्लौभ्याम्	ग्लौभ्यः	च०

ग्लावः	ग्लौभ्याम्	ग्लौभ्यः	पं०
ग्लावः	ग्लावोः	ग्लावाम्	ष०
ग्लावि	ग्लावोः	ग्लौषु	स०

औकारान्तः स्त्रीलिङ्गो—

' नौ 'शब्दः ।

नौः	नावौ	नावः	प्र० सं०

इत्थं सर्वरूपाणि ' ग्लौ 'शब्दवत् ।

औकारान्तो विशेषणरूपः—

' प्रियनौ ' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च ' ग्लौ 'शब्दवत् सर्वरूपाणि ।

नपुंसके—

प्रियनु	प्रियनुनी	प्रियनूनि	प्र० द्वि०
प्रियनावा—प्रियनुना	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभिः	तृ०
प्रियनावे—प्रियनुने	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभ्यः	च०
प्रियनावः—प्रियनुनः	प्रियनुभ्याम्	प्रियनुभ्यः	पं०
प्रियनावः, प्रियनुनः	प्रियनावोः, प्रियनुनोः	प्रियनावाम्, प्रियनूनाम्	ष०
प्रियनावि—प्रियनुनि	,,	प्रियनुषु	स०
हे प्रियनो—हे प्रियनु	हे प्रियनुनी	हे प्रियनूनि	सं०

एवम्—सुग्लौ प्रियग्लौ सुनौ आदय औकारान्ता विशेषणरूपाः ।

इति स्वरान्ताः शब्दाः ।

अथ व्यञ्जनान्ताः शब्दाः ।

कान्तो विशेषणरूपः—

'सर्वशक्' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सर्वशक्—ग्	सर्वशकौ	सर्वशकः	प्र० सं०
सर्वशकम्	सर्वशकौ	सर्वशकः	द्वि०
सर्वशका	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भिः	तृ०
सर्वशके	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भ्यः	च०
सर्वशकः	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भ्यः	पं०
सर्वशकः	सर्वशकोः	सर्वशकाम्	ष०
सर्वशकि	सर्वशकोः	सर्वशक्षु-ख्षु	स०

नपुंसके—

सर्वशक्-ग्	सर्वशकी	सर्वशङ्कि	प्र० द्वि० सं०
सर्वशका	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ पुंलिङ्ग' सर्वशक् 'शब्दवद् भवति ।

एवम्—सुचक् सर्वलोक् अतिरेक् अशक् आदयः ।

---

१ ६२६ स्थळे श ष अने स ५२ २हेता क्, च् ट् त् अने प् नो अनुक्रमे ख् छ् ठ् थ् अने फ् विकल्पे थाय छे. ओ नियम प्रमाणे अहीं क् नो ख् थयो छे. अगाडी आपवामां आवेला रूपोमां ज्यां आ नियम लागतो होय त्यां बीजुं रूप पोतानी मेळे समजी लेवुं.

'अतिवङ्क्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

अतिवन्	अतिवङ्कौ	आतिवङ्कः	प्र० सं०
अतिवङ्कम्	अतिवङ्कौ	अतिवङ्कः	द्वि०
अतिवङ्का	अतिवन्भ्याम्	अतिवन्भिः	तृ०
अतिवङ्के	अतिवन्भ्याम्	अतिवन्भ्यः	च०
अतिवाङ्क्षि	अतिवङ्कोः	अतिवन्सु, अतिवन्त्सु	स०

नपुंसके—

अतिवन्	अतिवङ्की	अतिवाङ्क्षि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्।

एवम्—सुकङ्क् अवङ्क् आदयः।

खान्तो विशेषणरूपः—

'चित्रालिख्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

चित्रालिक्—ग्	चित्रालिखौ	चित्रालिखः	प्र० सं०
चित्रालिखम्	चित्रालिखौ	चित्रालिखः	द्वि०
चित्रालिखा	चित्रालिग्भ्याम्	चित्रालिग्भिः	तृ०

इत्यादि।

नपुंसके—

चित्रालिक्—ग्	चित्रालिखी	चित्रालिङ्क्षि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्। एवम्—अतिकख् सुलिख् आदयः।

अथ व्यञ्जनान्ताः शब्दाः ।

कान्तो विशेषणरूपः—

'सर्वशक्' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सर्वशक्—ग्	सर्वशकौ	सर्वशकः	प्र० सं०
सर्वशकम्	सर्वशकौ	सर्वशकः	द्वि०
सर्वशका	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भिः	तृ०
सर्वशके	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भ्यः	च०
सर्वशकः	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भ्यः	पं०
सर्वशकः	सर्वशकोः	सर्वशकाम्	ष०
सर्वशकि	सर्वशकोः	सर्वशक्षु-ट्सु	स०

नपुंसके—

सर्वशक्-ग्	सर्वशकी	सर्वशद्भि	प्र० द्वि० सं०
सर्वशका	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ पुंलिङ्ग' सर्वशक् 'शब्दवद् भवति ।

एवम्—सुचक् सर्वलोक् अतिरेक् अशक् आदयः ।

---

१ ६२० २थो श ष अने स ५२ २हेतां क् च् ट् त् अने प् नो अनुक्रमे ग् ज् ड् द् अ् अने क् विकल्पे थाय छे. ओ नियम प्रमाणे अही क् नो ग् थयो छे. अगाडी आपवामां आवेला रूपोमां ज्यां आ नियम लागतो होय त्यां बीजुं रूप पोतानी मेळे समजी लेवुं.

'अतिवङ्क्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

अतिवन्	अतिवङ्कौ	आतिवङ्कः	प्र० सं०
अतिवङ्कम्	अतिवङ्कौ	अतिवङ्कः	द्वि०
अतिवङ्का	अतिवन्भ्याम्	अतिवन्भिः	तृ०
अतिवङ्के	अतिवन्भ्याम्	अतिवन्भ्यः	च०
अतिवाङ्कि	अतिवङ्कोः	अतिवन्सु, अतिवन्त्सु	स०

नपुंसके—

आतिवन्	अतिवङ्की	अतिवाङ्कि	प्र०द्वि०सं०

वृतीयादौ पुंवत्।

एवम्—सुकङ्क् अवङ्क् आदयः।

खान्तो विशेषणरूपः—

'चित्रालिख्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

चित्रालिक्—ग्	चित्रालिखौ	चित्रालिखः	प्र० सं०
चित्रालिखम्	चित्रालिखौ	चित्रालिखः	द्वि०
चित्रालिखा	चित्रालिग्भ्याम्	चित्रालिग्भिः	तृ०

इत्यादि।

नपुंसके—

चित्रालिक्—ग्	चित्रालिखी	चित्रालिङ्कि	प्र०द्वि०सं०

वृतीयादौ पुंवत्। एवम्—अतिकख् सुलिख् आदयः।

अथ व्यञ्जनान्ताः शब्दाः ।

कान्तो विशेषणरूपः—

' सर्वशक् ' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सर्वशक्—ग्	सर्वशकौ	सर्वशकः	प्र० सं०
सर्वशकम्	सर्वशकौ	सर्वशकः	द्वि०
सर्वशका	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भिः	तृ०
सर्वशके	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भ्यः	च०
सर्वशकः	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भ्यः	पं०
सर्वशकः	सर्वशकोः	सर्वशकाम्	ष०
सर्वशकि	सर्वशकोः	सर्वशक्षु-ट्सु	स०

नपुंसके—

सर्वशक्-ग्	सर्वशकी	सर्वशङ्कि	प्र० द्वि० सं०
सर्वशका	सर्वशग्भ्याम्	सर्वशग्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ पुंलिङ्ग' सर्वशक् 'शब्दवद् भवति ।

एवम्—सुचक् सर्वलोक् अतिरेक् अशक् आदयः ।

---

१ हरेक स्थળે श ष અને स પર રહેતાં क् च् ट् त् અને प् નો અનુક્રમે ख् छ् ठ् थ् અને फ् વિકલ્પે થાય છે. એ નિયમ પ્રમાણે અહીં क् નો ख् થયો છે. આગાડી આપવામાં આવેલા રૂપોમાં જ્યાં આ નિયમ લાગતો હોય ત્યાં બીજું રૂપ પોતાની મેળે સમજી લેવું.

'अतिवङ्क्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

अतिवन्	अतिवङ्कौ	आतिवङ्कः	प्र० सं०
अतिवङ्कम्	अतिवङ्कौ	अतिवङ्कः	द्वि०
अतिवङ्का	अतिवन्भ्याम्	अतिवन्भिः	तृ०
अतिवङ्के	अतिवन्भ्याम्	अतिवन्भ्यः	च०
अतिवाङ्कि	अतिवङ्कोः	अतिवन्सु, अतिवन्त्सु	स०

नपुंसके—

आतिवन्	अतिवङ्की	अतिवाङ्कि प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्।

एवम्-सुकङ्क् अवङ्क् आदयः।

खान्तो विशेषणरूपः—

'चित्रालिख्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

चित्रालिक्-ग्	चित्रालिखौ	चित्रालिखः	प्र० सं०
चित्रालिखम्	चित्रालिखौ	चित्रालिखः	द्वि०
चित्रालिखा	चित्रालिग्भ्याम्	चित्रालिग्भिः	तृ०

इत्यादि।

नपुंसके—

चित्रालिक्-ग्	चित्रालिखी	चित्रालिङ्कि प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्। एवम्-अतिकख् सुलिख् आदयः।

'सुमङ्' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुमन्	सुमङ्खौ	सुमङ्खः	प्र०सं०
सुमङ्खम्	सुमङ्खौ	सुमङ्खः	द्वि०
सुमङ्खा	सुमन्भ्याम्	सुमन्भिः	तृ०
सुमङ्खि	सुमङ्खोः समन्सु–सुमन्त्सु		स०

नपुंसके–

सुमन्	सुमङ्खी	सुमङ्खि प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्। एवम्–अतिरङ् अलङ् आदयः।

गान्तो विशेषणरूपः–

'सुकग्' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुकक्–ग्	सुकगौ	सुकगः	प्र० सं०
सुकगम्	सुकगौ	सुकगः	द्वि०
सुकगा	सुकग्भ्याम्	सुकग्भिः	तृ०

नपुंसके–

सुकक्–ग्	सुकगी	सुकङ्गि प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्। एवम्–अतिरग् अलग् आदयः।

'सुवल्ग्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुवल्	सुवल्गौ	सुवल्गः	प्र०सं०
सुवल्गम्	सुवल्गौ	सुवल्गः	द्वि०

सुवल्गा	सुवल्भ्याम्	सुवाल्भिः तृ०
सुवाल्गि	सुवल्गोः	सुवल्षु स०

नपुंसके-

सुवल्	सुवल्गी	सुवाल्ङ्गि-सुवाल्गि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत् ।

'अतिमङ्ग्' शब्दः (पुंल्लिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

अतिमन्	आतिमङ्गौ	अतिमङ्गः	प्र०सं०
अतिमङ्गम्	आतिमङ्गौ	अतिमङ्गः	द्वि०
अतिमङ्गा	अतिमन्भ्याम्	अतिमन्भिः	तृ०
अतिमङ्गि	अतिमङ्गोः	अतिमन्सु-न्त्सु	स०

नपुंसके-

अतिमन्	अतिमङ्गी	अतिमङ्गि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत् । एवम्-सुरङ्ग् अतितङ्ग् अवङ्ग् आदयः ।

घान्तो विशेषणरूपो-

'देवश्लाघ्' शब्दः (पुंल्लिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

देवश्लाक्-ग्	देवश्लांघौ	देवश्लाघः	प्र०सं०
देवश्लाघम्	देवश्लाघौ	देवश्लाघः	द्वि०
देवश्लाघा	देवश्लाग्भ्याम्	देवश्लाग्भिः	तृ०
देवश्लाघि	देवश्लाघोः	देवश्लाक्षु	स०

नपुंसके-

देवश्लाक्-ग्	देवश्लाघी	देवश्लाङ्घि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्। एवम्-सुराघ् अतिलाघ् आत्मश्लाघ् आदयः।

'अतिगग्घ्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

अतिघक्-ग्	अतिगग्घौ	अतिगग्घः	प्र० सं०
अतिगग्घम्	अतिगग्घौ	अतिगग्घः	द्वि०
अतिगग्घा	अतिघग्भ्याम्	अतिघाग्भिः	तृ०
अतिगग्घि	अतिगग्घोः	अतिघक्षु	स०

नपुंसके-

अतिघक्-ग्	अतिगग्घी	अतिगङ्घि-ङ्घि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्।

'अतिशिङ्घ्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

अतिशिन्	अतिशिङ्घौ	अतिशिङ्घः	प्र० सं०
अतिशिङ्घम्	अतिशिङ्घौ	अतिशिङ्घः	द्वि०
अतिशिङ्घा	अतिशिन्भ्याम्	अतिशिन्भिः	तृ०
अतिशिङ्घि	अतिशिङ्घोः	अतिशिन्सु-अतिशिन्त्सु	स०

नपुंसके-

अतिशिन्	अतिशिङ्घी	अतिशिङ्घि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत्। एवम्-सुलङ्घ् अतिरङ्घ् आदयः।

(पठितो ङ् येन इति विग्रहे-) ङान्तो विशेषणरूपः-

'पठितङ्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

पठितङ्	पठितङौ	पठितङः	प्र० सं०
पठितङम्	पठितङौ	पठितङः	द्वि०
पठितङा	पठितङ्भ्याम्	पठितङ्भिः	तृ०
पठितङि	पठितङोः	पठितङ्क्षु–पठितङ्पु	स०

नपुंसके–

पठितङ्	पठितङी	पठितङि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंवत्। एवम्–भणितङ् उदितङ् चित्रितङ् आदयः।

चान्तः पुंलिङ्गे–

'जलमुच्' शब्दः।

जलमुक्–ग्	जलमुचौ	जलमुचः	प्र० सं०
जलमुचम्	जलमुचौ	जलमुचः	द्वि०
जलमुचा	जलमुग्भ्याम्	जलमुग्भिः	तृ०
जलमुचे	जलमुग्भ्याम्	जलमुग्भ्यः	च०
जलमुचः	जलमुग्भ्याम्	जलमुग्भ्यः	पं०
जलमुचः	जलमुचोः	जलमुचाम्	ष०
जलमुचि	जलमुचोः	जलमुक्षु	स०

एवम्–पयोमुच् अम्बुमुच् आदयः।

'क्रुञ्च्' शब्दः।

क्रुङ्	क्रुञ्चौ	क्रुञ्चः	प्र० सं०
क्रुञ्चम्	,,	,,	द्वि०
क्रुञ्चा	क्रुङ्भ्याम्	क्रुङ्भिः	तृ०
क्रुञ्चि	क्रुञ्चोः	क्रुङ्क्षु-क्रुङ्ष्षु	स०

चान्तः स्त्रीलिङ्गो—

'वाच्' शब्दः।

वाक्-ग्	वाचौ	वाचः	प्र० सं०
वाचम्	वाचौ	वाचः	द्वि०
वाचा	वाग्भ्याम्	वाग्भिः	तृ०

इत्थं स्त्रीलिङ्गे सर्वरूपाणि 'जलमुच्' शब्दवद् भवन्ति। एवम्-त्वच् ऋच् स्फिच् शुच् रुच् आदयः।

चान्तो विशेषणरूपः—

'सत्यवाच्' शब्दः।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च 'जलमुच्' शब्दवत्।

नपुंसके—

सत्यवाक्-ग्	सत्यवाची	सत्यवाञ्चि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ 'जलमुच्' शब्दवत्।

एवम्-प्रियप्रयोमुच् स्निग्धत्वच् व्यक्तवाच् अतिशुच् प्रियरुच् आदयः ।

'सुक्रुञ्च्' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च 'क्रुञ्च्' शब्दवद् रूपाणि ।

नपुंसके-

सुक्रुङ्	सुक्रुञ्ची	सुक्रुञ्चि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'क्रुञ्च्' शब्दवत् ।

'मूलवृश्च्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

मूलवृट्-ड्	मूलवृश्चौ	मूलवृश्चः	प्र० सं०
मूलवृश्चम्	मूलवृश्चौ	मूलवृश्चः	द्वि०
मूलवृश्चा	मूलवृड्भ्याम्	मूलवृड्भिः	तृ०
मूलवृश्चे	मूलवृड्भ्याम्	मूलवृड्भ्यः	च०
मूलवृश्चि	मूलवृश्चोः	मूलवृट्सु	स०

नपुंसके-

मूलवृट्-ड्	मूलवृश्ची	मूलवृंश्चि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंवत् । एवम्-सुवृश्च् वृक्षवृश्च् आदयः ।

'प्राच्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

प्राङ्	प्राञ्चौ	प्राञ्चः	प्र० सं०

---

१ अहीं प्र उपसर्ग पूर्वक अञ्च् धातु छे. ज्यारे अञ्च् धातुनो अर्थ पूजा करवी એवो न होय त्यारे तेना उपान्त्य 'न' नो लोप थाय छे. उपान्त्यमां जे ञ् छे ते नुनो थयो छे.

प्राञ्चम्	प्राञ्चौ	प्राचः	द्वि०
प्राचा	प्राग्भ्याम्	प्राग्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'जलमुच्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

प्राची	प्राच्यौ	प्राच्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

प्राक्—ग्	प्राची	प्राञ्चि	प्र०द्वि०सं०
प्राचा	प्राग्भ्याम्	प्राग्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'जलमुच्' शब्दवत्।

एवम्—अवाच् अपाच् पराच्।

'प्रत्यञ्च्' शब्दः (पुंलिङ्गे)

प्रत्यङ्[1]	प्रत्यञ्चौ	प्रत्यञ्चः	प्र० सं०
प्रत्यञ्चम्	,,	प्रतीचः	द्वि०
प्रतीचा	प्रत्यग्भ्याम्	प्रत्यग्भिः	तृ०
प्रतीचे	प्रत्यग्भ्याम्	प्रत्यग्भ्यः	च०
प्रतीचः	प्रत्यग्भ्याम्	प्रत्यग्भ्यः	पं०

१ पुल्लिंगमां द्वितीयाना अनुस्वारनथी भांडीने स्वरादि विभक्ति पर रहेतां प्रत्ययनो प्रती थाय छे.

प्रतीचः	प्रतीचोः	प्रतीचाम्	ष०
प्रतीचि	प्रतीचोः	प्रत्यक्षु	स०

स्त्रीलिङ्गे—

[1]प्रतीची	प्रतीच्यौ	प्रतीच्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

प्रत्यक्-ग्	[2]प्रतीची	प्रत्यञ्चि	प्र०द्वि०सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्ग 'प्रत्यच्' शब्दवत्।

एवम्-[3]सम्यच् [4]सध्यच् [5]उदच् [6]तिर्यच् [7]सर्वध्यच् विष्वध्यच्

---

१ स्त्रीलिंगमां सर्वस्थळे मूळरूपमा ऊपर प्रमाणे फेरफार करी ई लगाडवो, तेनां ३५ नदी शब्द जेवां करवां.

२ नपुंसक लिंगमां प्रथमा द्वितीया अने संबोधनना द्विवचनमां प्रत्यनो प्रती थाय छे. तृतीया विभक्तिथी सर्व३प पुंलिंग प्रमाणे समजवां.

३ प्रत्यच् शब्दमां जे प्रत्यय पर रहेतां प्रत्यनो प्रती थाय छे ते दरेक स्थळे सम्यच् शब्दमां सम्यनो समी करवो, जेम के-पुंलिंगमा-समीचः द्वि० व० । स्त्रीलिंगमां-समीची प्र० ए० । नपुंसकलिंगमां-समीची प्रथमा-द्वितीया संबोधनतुं द्वि० व० । इत्यादि.

४ ऊपर प्रमाणे सध्यनो सध्री थाय छे. जेम के-सध्रीचः, पुंलिङ्ग द्वि० व० । सध्रीची, स्त्रीलिङ्ग प्र० एक. इत्यादि.

५ उद् नो उदी थाय छे, उदीचः पुंलिङ्ग द्वि० व० इत्यादि.

६ तिर्यनो तिरश् थाय छे, जेम के-तिरश्चः द्वि० व० । तिरश्ची स्त्रीलिंग प्र० ए० । इत्यादि.

७ सर्वध्यनो सर्वद्री थाय छे, जेम के सर्वद्रीचः, पुंलिङ्ग द्वि० व०। इत्यादि. एवी रीते विष्वध्य देवध्य अदध्य अगुध्य पण समजवा.

देवमच् अदमच् अमुमच् [1]अदमुमच् अमुमुमच् [2]गवाच् गोच् गोच् आदयः ।

यदा तु पूजार्थको ' अञ्च् ' धातुस्तदा-

' [3]प्राञ्च् ' शब्दः (पुंलिङ्गे)

प्राङ्	प्राञ्चौ	प्राञ्चः	प्र० सं०
प्राञ्चम्	,,	,,	द्वि०
प्राञ्चा	प्राङ्भ्याम्	प्राङ्भिः	तृ०
प्राञ्चे	,,	प्राङ्भ्यः	च०
प्राञ्चि	प्राञ्चोः	प्राङ्क्षु, प्राङ्त्सु	स०

इत्यादि ' ऋञ्च् ' शब्दवत्

स्त्रीलिङ्गे-

प्राञ्ची	प्राञ्च्यौ	प्राञ्च्यः	प्र०
प्राञ्चीम्	,,	प्राञ्चीः	द्वि०

इत्यादि ' नदी ' शब्दवत् ।

नपुंसके-

प्राङ्	प्राञ्ची	प्राञ्चि	प्र० द्वि० सं०

---

१ अदमुच अने अमुमुचनो अंतभाग अदमुई अने अमुमुई थाय छे. जेमके अदमुईचः, अमुमुईचः पुंलिङ्ग द्वि० व० । इत्यादि.

२ गवा अने गोअनो गो थाय छे, जेम के गोंचः पुंलिङ्ग द्वि० व० । गोंची स्त्रीलिङ्ग-प्रथमा एकवचन ।

३ ज्यारे अञ्चू धातु पूजा करवी एवा अर्थमांनो होय त्यारे तेना उपान्त्य नूनो लोप थतो नथी.

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

एवम्-अवाञ्च् अपाञ्च् पराञ्च् आदयः ।

'प्रत्यञ्च्' शब्दः (पुंलिङ्गे)

प्रत्यङ्	प्रत्यञ्चौ	प्रत्यञ्चः	प्र० सं०
प्रत्यञ्चम्	,,	प्रत्यञ्चः[1]	द्वि०
प्रत्यञ्चा	प्रत्यङ्भ्याम्	प्रत्यङ्भिः	तृ०
प्रत्यञ्चे	,,	प्रत्यङ्भ्यः	च०
प्रत्यञ्चि	प्रत्यञ्चोः	प्रत्यङ्षु, प्रत्यङ्क्षु	स०

इत्यादि 'ध्रुञ्च्' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे-

प्रत्यञ्ची	प्रत्यञ्च्यौ	प्रत्यञ्च्यः	प्र०
प्रत्यञ्चीम्	,,	प्रत्यञ्चीः	द्वि०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके-

प्रत्यङ्	प्रत्यञ्ची	प्रत्यञ्चि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

---

१ प्रत्यच् शब्दमां जे जे स्थले प्रत्य नो प्रती थाय छे तेम प्रत्यञ्च् शब्दमां थतो नथी. आ प्रमाणे सम्यञ्च् तिर्यञ्च् विगेरे शब्दोमां पण समजी लेवुं.

एवम्-सम्यञ्च् सध्यञ्च् उदञ्च् तिर्यञ्च् सर्वयञ्च् विष्वद्यञ्च् देवद्यञ्च् अदद्यञ्च् अमुद्यञ्च् अदमुयञ्च् अमुमुयञ्च् गवाञ्च् गोअञ्च् गोञ्च् आदयः ।

छान्तो विशेषणरूपः-

'तत्त्वप्राच्छ्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

तत्त्वप्राद्-ड्	[1]तत्त्वप्राशौ	तत्त्वप्राशः	प्र०सं०
तत्त्वप्राशम्	,,	,,	द्वि०
तत्त्वप्राशा	तत्त्वप्राड्भ्याम्	तत्त्वप्राड्भिः	तृ०
तत्त्वप्राशे	,,	तत्त्वप्राड्भ्यः	च०
तत्त्वप्राशः	,,	,,	पं०
,,	तत्त्वप्राशोः	तत्त्वप्राशाम्	ष०
तत्त्वप्राशि	,,	तत्त्वप्राट्सु	स०

नपुंसके-

तत्त्वप्राद्-ड्	तत्त्वप्राशी	तत्त्वप्रांशि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्-ग्रामविच्छ् बहुयुच्छ् आदयः ।

'धनवाञ्छ्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

धनवान्	धनवांशौ	धनवांशः	प्र० सं०

---

१ કેટલાએકના મતમાં સ્વરાદિ પ્રત્યય પર રહેતાં च्छ् ક થઈ રહે છે. જેમ કે तत्त्वप्राच्छौ, तत्त्वप्राच्छः, तत्त्वप्राच्छम्, ઇત્યાદિ.
કાલન્ત આકરલ્પકાર બન્ને રૂપ બતાવે છે.

धनवांशम्	धनवांशौ	धनवांशः	द्वि०
धनवांशा	धनवान्भ्याम्	धनवान्भिः	तृ०
धनवांशि	धनवांशोः	धनवान्सु—धनवान्त्सु	स०

नपुंसके—

धनवांन्	धनवांशी	धनवांशि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्।

एवम्—अत्याञ्छ् विपयवाञ्छ् कणोञ्छ् आदयः।

जान्तः पुंलिङ्गे—

'वणिज्' शब्दः।

वणिक्—ग्	वणिजौ	वणिजः	प्र० सं०
वणिजम्	वणिजौ	वणिजः	द्वि०
वणिजा	वणिग्भ्याम्	वणिग्भिः	तृ०
वणिजे	वणिग्भ्याम्	वणिग्भ्यः	च०
वणिजः	वणिग्भ्याम्	वणिग्भ्यः	पं०
वणिजः	वणिजोः	वणिजाम्	ष०
वणिजि	वणिजोः	वणिक्षु	स०

एवम्—भिषज् ऋत्विज् क्षाभुज् आदयः।

'सम्राज्' शब्दः।

सम्राट्—ड्	सम्राजौ	सम्राजः	प्र० सं०
सम्राजम्	सम्राजौ	सम्राजः	द्वि०

सम्राजा	सम्राड्भ्याम्	सम्राड्भिः	तृ०
सम्राजि	सम्राजोः	सम्राट्सु	स०

'विश्वराज्' शब्दः ।

विश्वाराट्–ड्	विश्वराजौ	विश्वराजः	प्र० सं०
विश्वराजम्	विश्वराजौ	विश्वराजः	द्वि०
विश्वराजा	विश्वाराड्भ्याम्	विश्वाराड्भिः	तृ०
विश्वराजि	विश्वराजोः	विश्वाराट्सु	स०

जान्तः स्त्रीलिङ्गः–

'स्रज्' शब्दः ।

स्रक्–ग्	स्रजौ	स्रजः	प्र० सं०
स्रजम्	स्रजौ	स्रजः	द्वि०
स्रजा	स्रग्भ्याम्	स्रग्भिः	तृ०

इत्यादि 'वणिज्' शब्दवत् । एवम्–रुज् आदयः ।

जान्तो नपुंसकलिङ्गो–

'असृज्' शब्दः ।

असृक्–ग्	असृजौ	असृञ्जि	प्र० सं०
असृक्–ग्	असृजौ	असानि–असञ्जि	द्वि०
अस्ना, अस्रजा	असभ्याम्, असृग्भ्याम्	असभिः, असृग्भिः	तृ०

---

१ જ્યાં राज्नो राट् અથવા राड् थाय त्यां विश्वनो विश्वा थाय छे.

अस्ने, अस्नृजे	असभ्याम्, असृग्भ्याम्	असभ्यः, असृग्भ्यः	च०
अस्नः, असृजः	असभ्याम्, असृग्भ्याम्	असभ्यः, असृग्भ्यः	पं०
अस्नः, असृजः	अस्नोः, असृजोः	अस्नाम्, असृजाम्	ष०
अस्नि-ऽसनि, असृजि	अस्नोः, असृजोः	अससु, असृक्षु	स०

जान्तो विशेषणरूपो-

'निरुज्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

निरुक्-ग्	निरुजौ	निरुजः	प्र० सं०
निरुजम्	निरुजौ	निरुजः	द्वि०
निरुजा	निरुग्भ्याम्	निरुग्भिः	तृ०

इत्यादि' वणिज् 'शब्दवत्।

नपुंसके-

निरुक्-ग्	निरुजी	निरुञ्जि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्। एवम्-तृप्णज् धृष्णज् स्वप्नज् अभ्ययुज् धर्भाजृ विभ्राज् [1] युज् [2] आदयः।

---

१ भ्वादि (पहेला गणनो) आत्मने पदी भ्राज् धातु.

२ दिवादि (चोथा गणनो) 'समाधि' अर्थवाळो युज् धातु.

सम्राजा	सम्राड्भ्याम्	सम्राड्भिः	तृ०
सम्राजि	सम्राजोः	सम्राट्सु	स०

'विश्वराज्' शब्दः।

विश्वाराट्–ड्	विश्वराजौ	विश्वराजः	प्र० सं०
विश्वराजम्	विश्वराजौ	विश्वराजः	द्वि०
विश्वराजा	विश्वाराड्भ्याम्	विश्वाराड्भिः	तृ०
विश्वराजि	विश्वराजोः	विश्वाराट्सु	स०

जान्तः स्त्रीलिङ्गः–

'स्रज्' शब्दः।

स्रक्–ग्	स्रजौ	स्रजः	प्र० सं०
स्रजम्	स्रजौ	स्रजः	द्वि०
स्रजा	स्रग्भ्याम्	स्रग्भिः	तृ०

इत्यादि 'वणिज्' शब्दवत्। एवम्–रुज् आदयः।

जान्तो नपुंसकलिङ्गे–

'असृज्' शब्दः।

असृक्–ग्	असृजी	असृञ्जि	प्र० सं०
असृक्–ग्	असृजी	असानि–असाञ्जि	द्वि०
अस्ना, अस्रजा	असभ्याम्, असृग्भ्याम्	असभिः, असृग्भिः	तृ०

---

१ જ્યાં राज् નો राट् અથવા राड् થાય ત્યાં विश्वनो विश्वा थाय छे.

अस्ने, असृजे	असभ्याम्, असृग्भ्याम्	असभ्यः, असृग्भ्यः	च०
अस्नः, असृजः	असभ्याम्, असृग्भ्याम्	असभ्यः, असृग्भ्यः	पं०
अस्नः, असृजः	अस्नोः, असृजोः	अस्नाम्, असृजाम्	ष०
अस्नि-त्र्यसनि, असृजि	अस्नोः, असृजोः	असत्सु, असृक्षु	स०

जान्तो विशेषणरूपो—

'निरुज्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

निरुक्-ग्	निरुजौ	निरुजः	प्र० सं०
निरुजम्	निरुजौ	निरुजः	द्वि०
निरुजा	निरुग्भ्याम्	निरुग्भिः	तृ०

इत्यादि' वणिज् 'शब्दवत्।

नपुंसके—

निरुक्-ग्	निरुजी	निरुञ्जि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्। एवम्-तृप्णज् धृप्णज् स्वप्नज् अभ्यञ्ज् धर्भाञ्ज् विभ्राज्[1] युज्[2] आदयः।

---

१ भ्वादि (पहेला गणनो) आत्मने पदी भ्राज् धातु.

२ दिवादि (चोथा गणनो) 'समाधि' अर्थवाळो युज् धातु.

'वहूर्ज्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

वहूर्क्-ग्	वहूर्जौ	वहूर्जः	प्र० सं०
वहूर्जम्	वहूर्जौ	वहूर्जः	द्वि०
वहूर्जा	वहूरभ्याम्	वहूर्भिः	तृ०
वहूर्जि	वहूर्जोः	वहूर्क्षु	स०

नपुंसके–

वहूर्क्-ग्	वहूर्जी	वहूर्ञ्जि–वहूर्जि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्। एवम्–ऊर्ज धनार्ज् आदयः।

'युज्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

युङ्	युञ्जौ	युञ्जः	प्र० सं०
युञ्जम्	युञ्जौ	युजः	द्वि०

तृतीयादौ 'वणिज्' शब्दवत्।

नपुंसके–

युक्-ग्	युजी	युञ्जि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'वणिज्' शब्दवत्।

'वहुमस्ज्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

वहुमक्-ग्	वहुमज्जौ	वहुमज्जः	प्र० सं०
वहुमज्जम्	वहुमज्जौ	वहुमज्जः	द्वि०
वहुमज्जा	वहुमग्भ्याम्	वहुमग्भिः	तृ०

रुधादि (आठमा गणनो) 'जोडवुं-चोजवुं' एवा अर्थवाळो युज् धातु.

नपुंसके-

बहुमक्-ग्	बहुमज्जी	बहुमञ्जि-बहुमाञ्ज्जि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् ।

'खञ्ज्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

खन्	खञ्जौ	खञ्जः	प्र० सं०
खञ्जम्	खञ्जौ	खञ्जः	द्वि०
खञ्जा	खन्भ्याम्	खन्भिः	तृ०
खाञ्जि	खञ्जोः	खन्सु-खन्त्सु	स०

नपुंसके-

खन्	खञ्जी	खाञ्जि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् ।

'देवेज्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

देवेट्-ड्	देवेजौ	देवेजः	प्र० सं०
देवेजम्	देवेजौ	देवेजः	द्वि०
देवेजा	देवेड्भ्याम्	देवेड्भिः	तृ०

इत्यादि 'सम्राज्' शब्दवत् ।

नपुंसके-

देवेट्-ड्	देवेजी	देवेञ्जि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् ।

एवम्–घटसृज् केशपरिमृज् गिरिराज् राज् विभ्राज्[1] परिव्राज् आदयः ।

'धानाभृस्ज्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

धानाभृट्–ड्	धानाभृज्जौ	धानाभृज्जः	प्र० सं०
धानाभृज्जम्	धानाभृज्जौ	धानाभृज्जः	द्वि०
धानाभृज्जा	धानाभृड्भ्याम्	धानाभृड्भिः	तृ०
धानाभृज्जि	धानाभृज्जोः	धानाभृट्सु	स०

नपुंसके–

धानाभृट्-ड्	धानाभृज्जी	धानाभृञ्जि / धानाभृञ्ज्ज	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

झान्तो विशेषणरूपो–

'लिखितझ्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

लिखितक्–ग्	लिखितझौ	लिखितझः	प्र० सं०
लिखितझम्	लिखितझौ	लिखितझः	द्वि०

नपुंसके–

लिखितक्–ग् लिखितझी लिखितञ्झि प्र० द्वि० सं०

एवम्–उदितझ् चित्रितझ् आदयो झान्ताः ।

---

१ भ्वादि (પહેલા ગણનો) ઉભયપદી भ्राज् ધાતુ । આત્મનેપદી भ्राज् ધાતુથી બનેલા विभ्राज् શબ્દનાં રૂપો निरुज् શબ્દ જે પ્રમાણે ચાલે.

अन्तो विशेषणरूपः-

'चिन्नितञ्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

चिन्नितञ्	चिन्नितञौ	चिन्नितञः	प्र० सं०

नपुंसके-

चिन्नितञ्	चिन्नितञी	चिन्नितञि	प्र० द्वि० सं०

इत्यादि । एवम्-लिखितञ् उदितञ् आदयो अन्ताः ।

टान्तो विशेषणरूपो-

' नाट्यनट् 'शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

नाट्यनट्-ड्	नाटयनटौ	नाटयनटः	प्र० सं०
नाट्यनटम्	नाटयनटौ	नाटयनटः	द्वि०

नपुंसके-

नाटयनट्-ड्	नाटयनटी	नाटयनण्टि	प्र० द्वि० सं०

ठान्तो विशेषणरूपः-

' शास्त्रपठ् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

शास्त्रपट्-ड्	शास्त्रपठौ	शास्त्रपठः	प्र० सं०
शास्त्रपठा	शास्त्रपड्भ्याम्	शास्त्रपड्भिः	तृ०
शास्त्रपठि	शास्त्रपठोः	शास्त्रपट्सु	स०

नपुंसके-

शास्त्रपट्-ड्	शास्त्रपठी	शास्त्रपण्ठि	प्र० द्वि० सं०

इत्यादि । एवम्-व्याकरणपठ् न्यायपठ् साहित्यपठ् आगमपठ् वेदपठ् आदयः ठान्ताः ।

दान्तो विशेषणरूपो–

'लिखितद्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च

लिखितद्–द्	लिखितदौ	लिखितदः	प्र०
लिखितदम्	लिखितदौ	लिखितदः	द्वि
लिखितदि	लिखितदोः	लिखितद्त्सु–लिखितद्ध	

नपुंसके–

लिखितद्–द्	लिखितदी	लिखितपि‍द	प्र० द्वि०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत्। एवम्–चिन्तितद् उदितद् आदयो दा

दान्तो विशेषणरूपः–

'कथितद्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

कथितद्–द्	कथितदौ	कथितदः	प्र०
कथितदि	कथितदोः	कथितद्सु	स

नपुंसके–

कथितद्–द्	कथितदी	कथितपि‍ढ	प्र० द्वि०

इत्यादि। एवम्–लिखितद् चिन्तितद् आदयो दान्ताः।

णान्तो विशेषणरूपः–

'सुगण्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुगण्	सुगणौ	सुगणः	प्र०
सुगणम्	सुगणौ	सुगणः	द्वि
सुगणा	सुगण्भ्याम्	सुगणि‍भः	तृ
सुगणि	सुगणोः	सुगण्त्सु-सुगण्सु	स

नपुंसके—

सुगण्	सुगणी	सुगणि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्। एवम्—भगुण् संराण् संवाण् विष्वाण् आदयो णान्ताः।

तान्तः पुंलिङ्गो—

'भूभृत्' शब्दः।

भूभृत्—द्	भूभृतौ	भूभृतः	प्र० सं०
भूभृतम्	भूभृतौ	भूभृतः	द्वि०
भूभृता	भूभृद्भ्याम्	भूभृद्भिः	तृ०
भूभृते	भूभृद्भ्याम्	भूभृद्भ्यः	च०
भूभृतः	भूभृद्भ्याम्	भूभृद्भ्यः	प०
भूभृतः	भूभृतोः	भूभृताम्	ष०
भूभृति	भूभृतोः	भूभृत्सु	स०

एवम्—भरुत् विपश्चित् परभृत् मुरजित् हरित् आदयः।

'भास्वत्' शब्दः।

भास्वान्	भास्वन्तौ	भास्वन्तः	प्र०
हे भास्वन्	हे भास्वन्तौ	हे भास्वन्तः	सं०
भास्वन्तम्	भास्वन्तौ	भास्वतः	द्वि०
भास्वता	भास्वद्भ्याम्	भास्वद्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत्। एवम् हिमवत् विद्युत्वत् विवस्वत् उदन्वत् नभस्वत् जाम्बवत् हनुमत् अष्ठीवत् चक्रीवत् कक्षीवत् रुमण्वत् आदयः।

तान्तः स्त्रीलिङ्गः—

'सरित्' शब्दः ।

सरित्—द्	सरितौ	सरितः	प्र० सं०

इत्यादि 'भूभृत्' शब्दवत्। एवम्—तडित् विद्युत् योषित् हरित् आदयः ।

तान्तो नपुंसकलिङ्गः—

'जगत्' शब्दः ।

जगत्—द्	जगती	जगान्ति	प्र० द्वि० सं०
जगता	जगद्भ्याम्	जगद्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'भृभृत्' शब्दवत् । एवम्—पृषत् उदश्वित् आदयः ।

'शकृत्' शब्दः ।

शकृत्—द्	शकृती	शकृन्ति	प्र० सं०
शकृत्—द्	शकृती	शकानि—शकृन्ति	द्वि०
शकृता, शकृता	शकृद्भ्याम्	शकृद्भिः	तृ०
शकृते, शकृते	शकृद्भ्याम्	शकृद्भ्यः	च०
शकृतः, शकृतः	शकृद्भ्याम्	शकृद्भ्यः	पं०

शक्नः, शक्तः	शक्नोः, शक्तोः	शक्नाम्, शक्ताम्	ष०
शक्नि–शकानि, शक्ति	शक्नोः, शक्तोः	शक्सु, शक्त्सु	स०

एवम्–यक्षत् शब्दः ।

तान्तो विशेषणरूपः–

' शत्रुजित् ' शब्दः ।

पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च ' भूभृत् ' शब्दवत् । नपुंसके ' जगत् ' शब्दवत् ।

' धीमत् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

धीमान्	धीमन्तौ	धीमन्तः	प्र०
हे धीमन्	हे धीमन्तौ	हे धीमन्तः	सं०
धीमन्तम्	धीमन्तौ	धीमतः	द्वि०
धीमता	धीमद्भ्याम्	धीमद्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ ' भूभृत् ' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे–

धीमती	धीमत्यौ	धीमत्यः	प्र०
धीमतीम्	धीमत्यौ	धीमतीः	द्वि०

इत्यादि ' नदी ' शब्दवत् ।

नपुंसके–

धीमत्–द्	धीमती	धीमन्ति	प्र० द्वि० सं०

इत्यादि ' जगत् ' शब्दवत् ।

एवम्–आयुष्मत् अग्निमत् गोमत् द्विपवत् विद्युत्वत् भास्वत् उदन्वत् मालावत् मरुत्वत् श्रीमत् भगवत् मघवत् [1]भवत् यावत् तावत् एतावत् किंवत् इयत् [2]कृतवत् धृतवत् आदयः ।

'महत्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

महान्	महान्तौ	महान्तः	प्र०
हे महन्	हे महान्तौ	हे महान्तः	सं०
महान्तम्	महान्तौ	महतः	द्वि०
महता	महद्भ्याम्	महद्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे–

महती	महत्यौ	महत्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके–

महत्–द्	महती	महान्ति	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत् ।

'बृहत्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

बृहन्	बृहन्तौ	बृहन्तः	प्र० सं०

---

१ सर्वादि गणनो भवत् शब्द समजवो. वर्तमान कृदन्त 'भवत्' शब्दनां रूप पचत् शब्द जेवां समजवां.

२ भूतकृदन्त तवत् (क्तवतु) प्रत्ययांत अधा शब्दोनां रूपो धीमत् शब्दनां रूपो जेवां समजवां

बृहन्तम्	बृहन्तौ	बृहतः	द्वि०
बृहता	बृहद्भ्याम्	बृहद्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

बृहती	बृहत्यौ	बृहत्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके

बृहत्-द्	बृहती	बृहान्ति	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत्। एवम्—जरत् सुदत् द्विदत् आदयः।

वर्तमानकृदन्तः ('शतृ' प्रत्ययान्तः)

'पचत्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

पचन्	पचन्तौ	पचन्तः	प्र० सं०
पचन्तम्	पचन्तौ	पचतः	द्वि०
पचता	पचद्भ्याम्	पचद्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

पचन्ती	पचन्त्यौ	पचन्त्यः	प्र०

पचन्तीम्	पचन्त्यौ	पचन्तीः	द्वि०
पचन्त्या	पचन्तीभ्याम्	पचन्तीभिः	तृ०

इत्यादि ' नदी ' शब्दवत् ।

नपुंसके–

पचत्–द्र	पचन्ती	पचन्ति	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ ' भूभृत् ' शब्दवत् ।

एवम्–[1]भवत् पिबत्, [2]दीव्यत् सीव्यत्, [3]चोरयत् दण्डयत् कारयत् पाययत्, [4]चिकीर्षत् पिपासत् आदयः

' तुदत् ' शब्दः (पुंलिङ्गे)

तुदन्	तुदन्तौ	तुदन्तः	प्र० सं०
तुदन्तम्	तुदन्तौ	तुदतः	द्वि०
तुदता	तुदद्भ्याम्	तुदद्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ ' भूभृत् ' शब्दवत् ।

---

१ પહેલા ગણના (भ्वादि गणना) ६२६ ધાતુઓ જ્યારે વર્તમાન કૃદન્ત (शतृ प्रत्ययान्त) હોય ત્યારે તેઓનાં રૂપ पचत् શબ્દ જેવાં સમજવાં.

२ ચોથા ગણના (दिवादि गणना) ६२६ ધાતુઓ જ્યારે વર્તમાન કૃદન્ત (शतृ प्रत्ययान्त) હોય ત્યારે તેઓનાં રૂપ पचत् શબ્દ જેવાં સમજવાં.

३ દસમા ગણના (चुरादि गणना) ६२६ ધાતુઓ જ્યારે વર્તમાન કૃદન્ત (शतृ प्रत्ययान्त) હોય ત્યારે તેઓનાં રૂપ पचत् શબ્દ જેવાં સમજવાં. એવી રીતે પ્રેરક અર્થમાં આવેલ 'णि' પ્રત્યયાન્ત પણ સમજી લેવા.

४ ઇચ્છા અર્થમાં આવેલ स (सन्) પ્રત્યય જેઓની અંતે હોય એવા ६२६ ધાતુઓ જ્યારે વર્તમાન કૃદન્ત (शतृ प्रत्ययान्त) હોય ત્યારે તેઓનાં રૂપ पचत् શબ્દ જેવાં સમજવાં.

स्त्रीलिङ्गे—

तुदन्ती, तुदती	तुदन्त्यौ, तुदत्यौ	तुदन्त्यः, तुदत्यः	प्र०
तुदन्तीम्, तुदतीम्	तुदन्त्यौ, तुदत्यौ	तुदन्तीः, तुदतीः	द्वि०
तुदन्त्या, तुदत्या	तुदन्तीभ्याम्, तुदतीभ्याम्	तुदन्तीभिः, तुदतीभिः	तृ०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

तुदत्—द् तुदन्ती—तुदती तुदन्ति प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत्।

एवम्—[२]क्षिपत् कृपत् लिखत्, [३]भात् यात् वात् स्नात्, [४]करिष्यत् भविष्यत् आदयः

'विदत्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

विदन्	विदन्तौ	विदन्तः प्र० सं०

---

१ स्त्रीलिंगनो ई (ङी) प्रत्यय लागतां उपान्त्यमां विकल्पे न् लागे छे. एवी रीते नपुंसकलिंगमां प्रथमा द्वितीया अने संबोधनना द्विवचनमां पण समजी लेवुं.

२ छठ्ठा गणना (तुदादि गणना) वर्तमान कृदन्त (शतृ प्रत्ययान्त) धातुओ.

३ भीजा गणना (अदादि गणना) वर्तमान कृदन्त (शतृ प्रत्ययान्त) आकारान्त धातुओ.

४ भविष्य काळमां जेमने अंते शतृ प्रत्यय होय एवा धातुओ.

विदन्तम्	विदन्तौ	विदतः	द्वि०
विदता	विदद्भ्याम्	विदद्भिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

विदती	विदत्यौ	विदत्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

विदत्-द्	विदती	विदान्ति	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'भूभृत्' शब्दवत्।

एवम्-[1]अदत् यत् युवत्, [2]सुन्वत् धून्वत्, [3]रुन्धत् भिन्दत्, [4]तन्वत् घृण्वत्, [5]क्रीणत् प्रीणत्, [6]कुर्वत् आदयः।

'ददत्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

ददत्-द्	ददतौ	ददतः	प्र० सं०
ददतम्	ददतौ	ददतः	द्वि०

इत्यादि 'भूभृत्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

ददती	ददत्यौ	ददत्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

---

१ भीजा गणना (अदादि गणना) वर्तमान कृदन्त (शतृ प्रत्ययान्त) धातुओ.

२ पांचमा गणना (स्वादि गणना) धातुओ.

३ सातमा गणना (रुधादि गणना) धातुओ.

४ आठमा गणना (तनादि गणना) धातुओ.

५ नवमा गणना (क्रयादि गणना) धातुओ ६ कृ धातु.

नपुंसके

ददत्-द् ददती ददन्ति-ददति प्र० द्वि० पं०

तृतीयादौ 'भूभवत्' शब्दवत्।

एवम्-[1]जुह्वत् दधत् बिभ्यत् विभ्रत्, [2]जक्षत् दरिद्रत् जाग्रत् चकासत् शासत्-अनुशासत्, [3]लेलिहत् वोभुवत् आदयः।

थान्तो विशेषणरूपः-

'तक्रमथ्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

तक्रमत्-द्	तक्रमथौ	तक्रमथः	प्र० सं०
तक्रमथम्	तक्रमथौ	तक्रमथः	द्वि०
तक्रमथा	तक्रमद्भ्याम्	तक्रमद्भिः	तृ०

इत्यादि।

नपुंसके-

तक्रमत्-द्	तक्रमथी	तक्रमन्थि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्। एवम्-अग्निम_समुद्रमथ् आदयः।

दान्तः पुंलिङ्गः-

'क्रव्याद्' शब्दः।

क्रव्यात्-द्	क्रव्यादौ	क्रव्यादः	प्र० सं०
क्रव्यादम्	क्रव्यादौ	क्रव्यादः	द्वि०

---

१ त्रीजा गणना (ह्वादि गणना) वर्तमान कृदन्त (शतृ प्रत्यय अन्त) धातुओ.

२ भीजा गणना (अदादि गणना) जक्ष् विगेरे पांच धातुओ.

३ यङ् प्रत्यय आवीने तेनो लुप् थयो होय एवा दरेक वर्तमान कृदन्त (शत्रु [illegible] धातुओनां ३५ लक्षण अमे नीचे [illegible]

क्रव्यादा	क्रव्याद्भ्याम् क्रव्याद्भिः	तृ०
क्रव्यादि	क्रव्यादोः क्रव्यात्सु	स०

दान्तः स्त्रीलिङ्गः

'शरद्' शब्दः।

शरत्-द्	शरदौ	शरदः	प्र० स

इत्यादि 'क्रव्याद्' शब्दवत्। एवम्-दृषद् विपद् आपद् प
पद् संसद् संविद् प्रतिपद् प्रमुखाः।

दान्तो नपुंसकलिङ्गे-

'भसद्' शब्दः।

भसत्-द्	भसदी	भसन्दि	प्र० द्वि० स

तृतीयादौ 'क्रव्याद्' शब्दवत्।

दान्तो विशेषणरूपः-

'तत्त्वविद्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

तत्त्ववित्-द्	तत्त्वविदौ	तत्त्वविदः	प्र० स

इत्यादि 'क्रव्याद्' शब्दवत्।

नपुंसके

तत्त्ववित्-द्	तत्त्वविदी	तत्त्वविन्दि	प्र० द्वि० स

तृतीयादौ 'क्रव्याद्' शब्दवत्। एवम्-शास्त्रविद् बहुस
काष्ठभिद् आदयः।

'सिंहपाद्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

सिंहपात्-द्	सिंहपादौ	सिंहपादः	प्र० स

सिंहपादम्	सिंहपादौ	सिंहपदः	द्वि०
सिंहपदा	सिंहपाद्भ्याम्	सिंहपाद्भिः	तृ०
सिंहपदे	,,	सिंहपाद्भ्यः	च०
सिंहपदः	,,	,,	पं०
सिंहपदः	सिंहपदोः	सिंहपदाम्	ष०
सिंहपादि	सिंहपदोः	सिंहपात्सु	स०

स्त्रीलिङ्गे—

सिंहपदी,[1] / सिंहपात्-द्[2]	सिंहपद्यौ / सिंहपादौ	सिंहपद्यः / सिंहपादः	प्र०
सिंहपदीम्, / सिंहपादम्	सिंहपद्यौ / सिंहपादौ	सिंहपदीः / सिंहपदः	द्वि०
सिंहपद्या, / सिंहपदा	सिंहपदीभ्याम् / सिंहपाद्भ्याम्	सिंहपदीभिः / सिंहपाद्भिः	तृ०

इत्यादि ।

नपुंसके—

सिंहपात्-द् सिंहपदी सिंहपान्दि प्र० द्वि० सं०

---

१ सिंहपाद् शब्दने स्त्रीलिंगमां विकल्पे ई (ङी) प्रत्यय आवे छे. ज्यारे ते ई (ङी) प्रत्यय आवे त्यारे दरेक विभक्तिमां पाद् नो पद् थाय छे. आवी रीते बनेला सिंहपदी शब्दनां बधां ३५ नवी शब्द जेवां समजवां.

२ सिंहपाद् शब्दने स्त्रीलिंगमां ज्यारे ई (ङी) प्रत्यय न आवे त्यारे तेनां ३५ पुंलिंग सिंहपाद् प्रमाणे समजवां.

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् । एवम्-व्याघ्रपाद् उरःपाद् अपाद् द्विपाद् आदयः ।

धान्तः स्त्रीलिङ्गः-

'समिध्' शब्दः ।

समित्-द्	समिधौ	समिधः	प्र० सं०
समिधम्	समिधौ	समिधः	द्वि०
समिधा	समिद्भ्याम्	समिद्भिः	तृ०
समिधि	समिधोः	समित्सु	स०

इत्यादि । एवम्-क्षुध् युध् क्रुध् प्रमुखाः ।

धान्तो विशेषणरूपः-

'सुसमिध्' शब्दः । (पुंल्लिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुसमित्-द्	सुसमिधौ	सुसमिधः प्र० सं०

इत्यादि 'समिध्' शब्दवत् ।

नपुंसके-

सुसमित्-द्	सुसमिधौ	सुसमिन्धि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'समिध्' शब्दवत् ।

एवम्-मृगाविध् मर्माविध विक्रुध् अतिक्षुध् सुक्षुध् आदयः ।

'ज्ञानबुध्' शब्दः । (पुंल्लिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

ज्ञानभुत्-द्	ज्ञानबुधौ	ज्ञानबुधः	प्र० सं०
ज्ञानबुधम्	ज्ञानबुधौ	ज्ञानबुधः	द्वि०
ज्ञानबुधा	ज्ञानभुद्भ्याम्	ज्ञानभुद्भिः	तृ०
ज्ञानबुधे	,,	ज्ञानभुद्भ्यः	च०

ज्ञानबुधः	,,	,,	पं०
ज्ञानबुधः	ज्ञानबुधोः	ज्ञानबुधाम्	ष०
ज्ञानबुधि	ज्ञानबुधोः	ज्ञानभुत्सु	स०

नपुंसके–

ज्ञानजुत्–द्	ज्ञानबुधी	ज्ञानबुन्धि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम् बुध् तत्त्वबुध् आदयः ।

नान्तः पुंलिङ्ग–

'आत्मन्' शब्दः ।

आत्मा	आत्मानौ	आत्मानः	प्र०
आत्मानम्	आत्मानौ	आत्मनः	द्वि०
आत्मना	आत्मभ्याम्	आत्मभिः	तृ०
आत्मने	आत्मभ्याम्	आत्मभ्यः	च०
आत्मनः	आत्मभ्याम्	आत्मभ्यः	पं०
आत्मनः	आत्मनोः	आत्मनाम्	ष०
आत्मनि	आत्मनोः	आत्मसु	स०

एवम्–ब्रह्मन् अश्मन् शर्मन् कृष्णवर्त्मन् अध्वन् यज्वन्

अर्वन्[1] सुपर्वन् आदयो मान्त[2]–वान्तसंयोगाद् अनन्ताः ।

---

१ अर्वन् शब्द पण अलग छे, तेना पुंलिंगमां तथा स्त्रीलिंगमां पृहत् शब्द जेवा रूप समजवा. जेमके–पुंलिंगमां अर्वन् अर्वन्तौ अर्वन्तः । स्त्रीलिंगमां अर्वती अर्वत्यौ अर्वत्यः । जुओ पृष्ठ ७६ मुं.

२ बंने अंते म् अथवा व् होय जेवा संयोग पछी आवेला अन् ना आकारनो द्वितीया बहुवचन विगेरे स्वरादि विभक्ति पर रहेता राजन् शिवाय बधाने जेम होय तेम थतो नथी.

'राजन्' शब्दः।

राजा	राजानौ	राजानः	प्र०
राजानम्	राजानौ	राज्ञः	द्वि०
राज्ञा	राजभ्याम्	राजभिः	तृ०
राज्ञे	राजभ्याम्	राजभ्यः	च०
राज्ञः	राजभ्याम्	राजभ्यः	पं०
राज्ञः	राज्ञोः	राज्ञाम्	ष०
राज्ञि-राजनि	राज्ञोः	राजसु	स०
हे राजन्	हे राजानौ	हे राजानः	सं०

एवम्-मज्जन् तक्षन् दक्षन् मूर्धन् महिमन् गरिमन् लघिमन् अणिमन् आदयः।

'मज्जन्' शब्दस्य द्वितीयाबहुवचने मज्ञः। 'तक्षन्' शब्दस्य तक्ष्णः। 'महिमन्' शब्दस्य महिम्नः।

'प्रतिदिवन्' शब्दे द्वितीयाबहुवचनादौ स्वरादिप्रत्यये परे यदा अकारलोपस्तदा इकारस्य दीर्घत्वम्। यथा-प्रतिदीव्नः, प्रतिदीव्ना, प्रतिदीव्ने, प्रतिदीव्नः, प्रतिदीव्नोः, प्रतिदीव्नि-प्रतिदिवनि। शेषं 'राजन्' शब्दवत्।

'पूषन्' शब्दः।

पूषा	पूषणौ	पूषणः	प्र०
हे पूषन्	हे पूषणौ	हे पूषणः	सं०
पूषणम्	पूषणौ	पूष्णः	द्वि०

तृतीयादौ 'राजन्' शब्दवत्। एवम्-अर्यमन्।

'वृत्रहन्' शब्दः ।

वृत्रहा	वृत्रहणौ	वृत्रहणः	प्र०
हे वृत्रहन्	हे वृत्रहणौ	हे वृत्रहणः	सं०
वृत्रहणम्	वृत्रहणौ	वृत्रघ्नः	द्वि०
वृत्रघ्ना	वृत्रहभ्याम्	वृत्रहाभिः	तृ०
वृत्राघ्नि—वृत्रहणि	वृत्रघ्नोः	वृत्रहसु	स०

इत्यादि । एवम्—मधुहन् गोत्रहन् आदयः ।

'श्वन्' शब्दः ।

श्वा	श्वानौ	श्वानः	प्र०
हे श्वन्	हे श्वानौ	हे श्वानः	सं०
श्वानम्	श्वानौ	शुनः	द्वि०
शुना	श्वभ्याम्	श्वभिः	तृ०
शुनि	शुनोः	श्वसु	स०

'युवन्' शब्दः ।

युवा	युवानौ	युवानः	प्र०
हे युवन्	हे युवानौ	हे युवानः	सं०
युवानम्	युवानौ	यूनः	द्वि०
यूना	युवभ्याम्	युवभिः	तृ०
यूनि	यूनोः	युवसु	स०

'मघवन्' शब्दः ।

मघवा	मघवानौ	मघवानः	प्र०
हे मघवन्	हे मघवानौ	हे मघवानः	सं०
मघवानम्	मघवानौ	मघोनः	द्वि०
मघोना	मघवभ्याम्	मघवभिः	तृ०
मघोनि	मघोनोः	मघवसु	स०

'दीर्घाहन्' शब्दः ।

दीर्घाहाः	दीर्घाहानौ	दीर्घाह्नानः	प्र०
दीर्घाहानम्	दीर्घाहानौ	दीर्घाह्नः	द्वि०
दीर्घाह्ना	दीर्घाह्नोभ्याम्	दीर्घाह्नोभिः	तृ०
दीर्घाह्ने	दीर्घाहोभ्याम्	दीर्घाहोभ्यः	च०
दीर्घाह्नः	दीर्घाहोभ्याम्	दीर्घाहोभ्यः	पं०
दीर्घाह्नः	दीर्घाह्नोः	दीर्घाह्नाम्	ष०
दीर्घाह्नि / दीर्घाहानि	दीर्घाह्नोः	दीर्घाहस्सु / दीर्घाहःसु	स०
हे दीर्घाह्नः	हें दीर्घाहानौ	हे दीर्घाहानः	सं०

'शशिन्' शब्दः ।

शशी	शशिनौ	शशिनः	प्र०
शशिनम्	शशिनौ	शशिनः	द्वि०
शशिना	शशीभ्याम्	शशिभिः	तृ०

शशिने	शशिभ्याम्	शशिभ्यः	च०
शशिनः	शशिभ्याम्	शशिभ्यः	पं०
शशिनः	शशिनोः	शशिनाम्	ष०
शशिनि	शशिनोः	शशिषु	स०
हे शशिन्	हे शशिनौ	हे शशिनः	सं०

एवम्-वाजिन् मन्त्रिन् कञ्चुकिन् करिन् परमेष्ठिन् आदयः ।

'पथिन्' शब्दः ।

पन्थाः	पन्थानौ	पन्थानः	प्र० सं०
पन्थानम्	पन्थानौ	पथः	द्वि०
पथा	पथिभ्याम्	पथिभिः	तृ०
पथे	पथिभ्याम्	पथिभ्यः	च०
पथः	पथिभ्याम्	पथिभ्यः	पं०
पथः	पथोः	पथाम्	ष०
पथि	पथोः	पथिषु	स०

एवम्-मथिन् शब्दः ।

'ऋभुक्षिन्' शब्दः ।

ऋभुक्षाः	ऋभुक्षाणौ	ऋभुक्षाणः	प्र० सं०
ऋभुक्षाणम्	ऋभुक्षाणौ	ऋभुक्षः	द्वि०
ऋभुक्षा	ऋभुक्षिभ्याम्	ऋभुक्षिभिः	तृ०
ऋभुक्षे	ऋभुक्षिभ्याम्	ऋभुक्षिभ्यः	च०

ऋभुक्षः	ऋभुक्षिभ्याम्	ऋभुक्षिभ्यः	पं०
ऋभुक्षः	ऋभुक्षोः	ऋभुक्षाम्	ष०
ऋभुक्षि	ऋभुक्षोः	ऋभुक्षिषु	स०

नान्तः स्त्रीलिङ्गः—

'सीमन्' शब्दः

सीमा[1] / सीमा[2]	सीमे[1] / सीमानौ[2]	सीमाः[1] / सीमानः[2]	प्र०
हे सीमे, / हे सीमन्	हे सीमे, / हे सीमानौ	हे सीमाः, / हे सीमानः	सं०
सीमाम्, / सीमानम्	सीमे, / सीमानौ	सीमाः, / सीम्नः	द्वि०
सीमया, / सीम्ना	सीमाभ्याम्, / सीमभ्याम्	सीमाभिः, / सीमभिः	तृ०

इत्यादि। एवम्— पामन् प्रमुखाः।

'राजन्' शब्दः। (स्त्रीलिङ्गे)

राज्ञी	राज्ञ्यौ	राज्ञ्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्। एवम्—तक्षन् प्रमुखाः। यथा तक्ष्णी तक्ष्ण्यौ तक्ष्ण्यः, आदयः।

---

१ જેને અંતે मन् હોય એવા શબ્દને સ્ત્રીલિંગમાં आ (ङाप्) વિકલ્પે આવે છે. જ્યારે आ (ङाप्) આવે ત્યારે તેના રૂપ माला શબ્દ જેવા સમજવા.

२ જ્યારે आ ન આવે, પણ सीमन् એ પ્રમાણે નકારાન્ત રહે ત્યારે તેના રૂપ राजन् શબ્દ જેવા સમજવા.

'श्वन्' शब्दः। (स्त्रीलिङ्गे)

शुनी	शुन्यौ	शुन्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

'मघवन्' शब्दः। (स्त्रीलिङ्गे)

मघोनी	मघोन्यौ	मघोन्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

'युवन्' शब्दः। (स्त्रीलिङ्गे)

युवतिः	युवती	युवतयः	प्र०

इत्यादि 'मति' शब्दवत्।

नान्तो नपुंसकलिङ्गः–

'पर्वन्' शब्दः।

पर्व	पर्वणी	पर्वाणि	प्र० द्वि०
हे पर्व–हे पर्वन्	हे पर्वणी	हे पर्वाणि	सं०
पर्वणा	पर्वभ्याम्	पर्वभिः	तृ०

इत्यादि वृतीयादौ 'आत्मन्' शब्दवत्।

एवम्—वर्मन् नर्मन् कर्मन् जन्मन् सद्मन् भर्मन् चर्मन् वर्मन् वर्त्मन् शर्मन् ब्रह्मन् आदयः।

'सामन्' शब्दः।

साम	साम्नी–सामनी	सामानि	प्र० द्वि०
हे सामन्-हे साम	,,	हे सामानि	सं०
साम्ना	सामभ्याम्	सामभिः	तृ०

इत्यादि वृतीयादौ 'राजन्' शब्दवत्।

एवम्—दामन् धामन् व्योमन् नामन् लोमन् —ेम—

'अहन्' शब्दः।

अहः	अह्नी–अह्नी	अह्नानि	प्र० द्वि० सं०
अह्ना	अहोभ्याम्	अहोभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'दीर्घाहन्' शब्दवत्।

नान्तो विशेषणरूपः–

'सुपर्वन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

सुपर्वा	सुपर्वाणौ	सुपर्वाणः	प्र०

इत्यादि 'आत्मन्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे–

सुपर्वा[1], सुपर्वा	सुपर्वे, सुपर्वाणौ	सुपर्वाः, सुपर्वाणः	प्र०
सुपर्वाम्, सुपर्वाणम्	सुपर्वे, सुपर्वाणौ	सुपर्वाः, सुपर्वणः	द्वि०

इत्यादि।

नपुंसके–

सुपर्व	सुपर्वणी	सुपर्वाणि	प्र० द्वि०
हेसुपर्वन्-हेसुपर्व	हे सुपर्वणी	हे सुपर्वाणि	सं०
सुपर्वणा	सुपर्वभ्याम्	सुपर्वभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'आत्मन्' शब्दवत्।

एवम्–प्रियब्रह्मन् सुशर्मन् शोभनाध्वन् बहुयज्वन् प्रियात्मन् बहुकर्मन् प्रियसङ्गन् प्रियराजयुध्वन् सुसहयुध्वन् प्रिययज्वन् आदयः।

---

१ जुओ पृष्ठ ८८ मुं २ माला शब्द नोंध. ३ आत्मन् शब्द नोंध.

नान्ता विशेषणरूपाः

' सुसीमन् ' शब्दः । ( )

सुसीमा	सुसीमानौ
सुसीमानम्	सुसीमानौ

इत्यादि ' राजन् ' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

सुसीमा,[2]	सुसीमे,	
सुसीम्नी,[3]	सुसीम्न्यौ,	
सुसीमा[4]	सुसीमानः	
हेसुसीमे-हेसुसीम्नि,हेसुसीमन्	,,	
सुसीमाम्, सुसीम्नीम्, सुसीमानम्	,,	त्रि०
सुसीमया, सुसीम्न्या, सुसीम्ना	सुसीमाभ्याम्, सुसीम्नीभ्याम्, सुसीमभ्याम्	त्रि०

इत्यादि ' माला ' वत्, ' ' ' राजन् ' शब्द

---

१ स्त्रीलिङ्गमां सुसीमन् इत्यादि इकारान्त अने रान्त थने छे.

२ आकारान्त होय त्यारे

३ ईकारान्त होय त्यारे

४ नकारान्त होय त्यारे

नपुंसके—

सुसीम	सुसीम्नी[1]—सुसीमनी	सुसीमानि	प्र० द्वि०
हे सुसीम—हे सुसीमन्	,,	,,	सं०

इत्यादि 'सामन्' शब्दवत्।

एवम्—वहुपामन् उद्धामन् सुनामन् उच्चधाम प्रियराजन्[1] वहुसामन्[2] स्थूलमूर्धन् प्रियमहिमन् सुदिवन् आदयः

'प्रियपूपन्' शब्दः (पुंलिङ्गे)

प्रियपूपा	प्रियपूषणौ	प्रियपूषणः	प्र०

इत्यादि 'पूषन्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियपूषा	प्रियपूषे	प्रियपूषाः	प्र०
प्रियपूष्णी	प्रियपूष्णयौ	प्रियपूष्णयः	
प्रियपूषा	प्रियपूषणौ	प्रियपूषणः	

इत्यादि। एवम्—प्रियार्यमन्।

'भ्रूणहन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

भ्रूणहा	भ्रूणहानौ	भ्रूणहानः	प्र०
भ्रूणहानम्	भ्रूणहानौ	भ्रूणघ्नः	द्वि०

इत्यादि 'वृत्रहन्' शब्दवत्।

---

१ स्त्रीलिंगमां प्रथमाना द्विवचनमां प्रियराजे प्रियराज्यौ प्रियराजानौ એ प्रमाणे રૂપ કરવાં.

२ જ્યાં अकार नो लोप थाय त्यां प्रतिदिवन् शब्दनी पेठ इकार नो दीर्घ करवो. જુઓ પૃષ્ઠ ૮૬ મું.

३ माला शब्द पेठ. ४ नदी शब्द पेठ. ५ पूषन् शब्द पेठ

स्त्रीलिङ्गे—

भ्रूणघ्नी, भ्रूणहा	भ्रूणघ्न्यौ, भ्रूणहानौ	भ्रूणघ्न्यः, भ्रूणहानः	प्र०
भ्रूणघ्नीम्, भ्रूणहानम्	भ्रूणघ्न्यौ, भ्रूणहानौ	भ्रूणघ्नीः भ्रूणघ्नः	द्वि०

इत्यादि ।

नपुंसके—

भ्रूणह	भ्रूणघ्नी-भ्रूणहनी	भ्रूणहानि	प्र० द्वि०
हेभ्रूणहन्-हेभ्रूणह	,,	,,	सं०
भ्रूणघ्ना	भ्रूणहभ्याम्	भ्रूणहभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'वृत्रहन्' शब्दवत् ।
एवम्—अहिहन् ब्रह्महन् पशुहन् आदयः ।

'प्रियश्वन्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे सर्वरूपाणि 'श्वन्' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियश्वा, प्रियश्वा	प्रियश्वे, प्रियश्वानौ	प्रियश्वाः, प्रियश्वानः	प्र०
प्रियश्वाम्, प्रियश्वानम्	प्रियश्वे, प्रियश्वानौ	प्रियश्वाः, प्रियशुनः	द्वि०

---

१ नदी शब्द જેવાં રૂપ સમજવાં. २ वृत्रहन् शब्द જેવાં રૂપ સમજવાં.

३ माला शब्द જેવાં રૂપ સમજવાં. ४ श्वन् शब्द જેવાં રૂપ કરવાં.

नपुंसके—

प्रियश्च	प्रियश्वनी	प्रियश्वानि	प्र० द्वि०
हे प्रियश्वन्- प्रियश्च	हे प्रियश्वनी	हे प्रियश्वानि	सं०

तृतीयादौ 'श्वन्' शब्दवत्।

'अतिश्वन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे 'श्वन्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

अतिश्वनी	अतिश्वन्यौ	अतिश्वन्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

नपुंसकलिङ्ग 'प्रियश्वन्' शब्दवत्।

'अतियुवन्'। शब्दः (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे 'युवन्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

अतियूनी	अतियून्यौ	अतियून्यः	प्र०
अतियूनीम्	अतियून्यौ	अतियूनीः	द्वि०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

अतियुव	अतियूनी	अतियुवानि	प्र० द्वि०
हे अतियुव हे अतियुवन्	हे अतियूनी	हे अतियुवानि	सं०

तृतीयादौ 'युवन्' शब्दवत्।

'अतिमघवन्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे सर्वरूपाणि 'मघवन्' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

अतिमघोनी	अतिमघोन्यौ	अतिमघोन्यः प्र०
अतिमघोनीम्	अतिमघोन्यौ	अतिमघोनीः द्वि०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

अतिमघव	अतिमघोनी	अतिमघवानि प्र०द्वि०
हे अतिमघव, हे अतिमघवन्	हे अतिमघोनी	हे अतिमघवानि सं०

तृतीयादौ 'मघवन्' शब्दवत् ।

'प्रियाहन्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

प्रियाह्णः	प्रियाह्णौ	प्रियाह्णः प्र०

इत्यादि पुंलिङ्ग 'दीर्घाहन्' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियाँह्णी,[1] प्रियाँह्णा, प्रियाँह्णाः	प्रियाँह्न्यौ प्रियाँह्णे, प्रियाँह्णौ	प्रियाँह्न्यः प्रियाँह्णाः,[2] प्रियाँह्णः[3]	प्र०

---

१ स्त्रीलिंगमां प्रियाहन् शब्दना प्रियाह्णी प्रियाह्णा अने प्रियाहन् ओ प्रमाणे त्रणे रूप थाय छे. २ नदी शब्द जेवा रूप करवा. ३ माला शब्द जेवा रूप करवा ४ दीर्घाहन् शब्द जेवा रूप करवा.

प्रियाह्णीम्, प्रियाहाम्, प्रियाहानम्	प्रियाह्न्यौ, प्रियाह्ने, प्रियाहानौ	प्रियाह्णीः, प्रियाहाः, प्रियाह्नः	द्वि०

इत्यादि ।

नपुंसके—

प्रियाहः प्रियाह्णी—प्रियाह्नी प्रियाह्नानि प्र० द्वि०

इत्यादि 'अहन्' शब्दवत्। एवम्—दीर्घाहन् आदयः।

'धीवन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

धीवा	धीवानौ	धीवानः	प्र०
धीवानम्	धीवानौ	धीव्नः	द्वि०
धीव्ना	धीवभ्याम्	धीवभिः	तृ०

इत्यादि 'राजन्'शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

धीवरी	धीवर्यौ	धीवर्यः	प्र०
धीवरीम्	धीवर्यौ	धीवरीः	द्वि०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

धीव	धीव्नी—धीवनी	धीवानि	प्र० द्वि०

इत्यादि 'सामन्' शब्दवत्।

एवम्—पीवन् भूरिदावन् घृतपावन् अवावन् आदयः।

' शर्वन् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

शर्वा	शर्वाणौ	शर्वाणः	प्र०
शर्वाणम्	शर्वाणौ	शर्वणः	द्वि०

इत्यादि ' आत्मन् ' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

शर्वरी	शर्वर्यौ	शर्वर्यः	प्र०

इत्यादि ' नदी'शब्दवत् ।

नपुंसके—

शर्व	शर्वणी	शर्वाणि	प्र०	द्वि०

इत्यादि ' पर्वन् ' शब्दवत् ।

एवम्—मेरुदृक्षन् सुत्वन् सहकृत्वन् राजकृत्वन् मातरित्वन् आदयः ।

' राजयुध्वन् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

राजयुध्वा	राजयुध्वानौ	राजयुध्वानः	प्र०
राजयुध्वानम्	राजयुध्वानौ	राजयुध्वनः	द्वि०

इत्यादि ' आत्मन ' शब्दवत् ।

नपुंसके—

राजयुध्व	राजयुध्वनी	राजयुध्वानि	प्र०	द्वि०

इत्यादि ' पर्वन्'शब्दवत् ।

[illegible] अध्वन अतियज्वन आदयः ।

'विजावन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

विजावा	विजावानौ	विजावानः	प्र०
विजावानम्	विजावानौ	विजाव्नः	द्वि०

इत्यादि पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च पुंलिङ्ग'राजन्'शब्दवत्।

नपुंसके—

नपुंसक'सामन्'शब्दवत्'

एवम्—विखावन् दधिक्रावन् घावन् धूरावन् यावन्[1] अग्रेगावन्[2] आदयः।

'प्रियधीवन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे 'राजन्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

प्रियँधीवरी, प्रियँधीवा, प्रियँधीवा	प्रियँधीवर्यौ, प्रियँधीवे, प्रियँधीवानौ,	प्रियँधीवर्यः, प्रियँधीवाः, प्रियँधीवानः	प्र०
प्रियधीवरीम्, प्रियधीवाम्, प्रियधीवानम्	,,	प्रियधीवरीः, प्रियधीवाः, प्रियधीव्नः	द्वि०

नपुंसके—

नपुंसकलिङ्गे 'सामन्'शब्दवत्। एवम्—प्रियपीवन् प्रियभूरिदावन् सुघृतपावन् प्रियावावन् आदयः।

---

१ डुवु व्याप्तौ धातुनो वन् प्रत्यय पर रहेतां २ गम् धातुनो ३ नदी शब्द जेम. ४ माला शब्द जेम. ५ राजन् शब्द जेम.

' प्रियशर्वन् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे 'आत्मन्' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे

प्रियशर्वरी,[1]	प्रियशर्वर्यौ,	प्रियशर्वर्यः,	
प्रियशर्वा,[2]	प्रियशर्वे,	प्रियशर्वाः,	प्र०
प्रियशर्वा[3]	प्रियशर्वाणौ	प्रियशर्वाणः	
प्रियशर्वरीम्,	प्रियशर्वर्यौ,	प्रियशर्वरीः,	
प्रियशर्वाम्,	प्रियशर्वे,	प्रियशर्वाः,	द्वि०
प्रियशर्वाणम्	प्रियशर्वाणौ	प्रियशर्वणः	

नपुंसके—

नपुंसकलिङ्गे 'पर्वन्' शब्दवत् ।

एवम्—प्रियमेरुदृश्वन् सुसुत्वन् सुसहकृत्वन् प्रियराजकृत्वन् सुपातरित्वन् आदयः ।

' प्रियविजावन् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे 'राजन्' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे—

स्त्रीलिङ्गे 'सीमन्' शब्दवत् ।

नपुंसके—

नपुंसकलिङ्गे 'सामन्' शब्दवत् ।

एवम्—प्रियविखावन् प्रियाग्रेगावन् आदयः ।

---

१ नदी शब्द जेम. २ माला शब्द जेम. ३ आत्मन् शब्द जेम.

'आतिपर्वन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे 'आत्मन्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

आतिपर्वणी	आतिपर्वणौ	आतिपर्वणः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

नपुंसकलिङ्गे 'पर्वन्' शब्दवत्।

'दण्डिन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

दण्डी	दण्डिनौ	दण्डिनः	प्र०

इत्यादि 'शशिन्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

दण्डिनी	दण्डिन्यौ	दण्डिन्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

दण्डि	दण्डिनी	दण्डीनि	प्र० द्वि०
हे दण्डिन्—हे दण्डि	हे दण्डिनी	हे दण्डीनि	सं०
दण्डिना	दण्डिभ्याम्	दण्डिभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'शशिन्'शब्दवत्।

एवम्—ग्राहिन् स्थायिन् भाविन् ध्वाङ्क्षाराविन् उष्ट्रक्रोशिन् गामिन् आगामिन् सर्वदर्शिन् प्रियशंसिन् सुवाजिन् प्रियमन्त्रिन् शृङ्गिन् चक्रिन् खड्गिन् मुख्याः।

'सुपथिन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे सर्वरूपाणि पथिन्'शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

सुपथी	सुपथ्यौ	सुपथ्यः	प्र०
सुपथीम्	सुपथ्यौ	सुपथीः	द्वि०

इत्यादि 'नदी'शब्दवत्।

नपुंसके—

सुपथि	सुपथी	सुपन्थानि	प्र०
हे सुपथि-हे सुपथिन्	हे सुपथी	हे सुपन्थानि	सं०
सुपथा	सुपथिभ्याम्	सुपथिभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'पथिन्' शब्दवत्।

एवम्—प्रियपथिन् अतिपथिन् प्रियमथिन् सुमथिन् आदयः।

'बहुऋभुक्षिन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

पुंलिङ्गे 'ऋभुक्षिन्'शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

बहुऋभुक्षी	बहुऋभुक्ष्यौ	बहुऋभुक्ष्यः	प्र०
बहुऋभुक्षीम्	बहुऋभुक्ष्यौ	बहुऋभुक्षीः	द्वि०

इत्यादि 'नदी'शब्दवत्।

नपुंसके—

बहुऋभुक्षि	बहुऋभुक्षी	बहुऋभुक्षाणि	प्र० द्वि०
हे बहुऋभुक्षि	"	"	सं०

बहुऋभुक्षा बहुऋभुक्षिभ्याम् बहुऋभुक्षिभिः तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'ऋभुक्षिन्'शब्दवत् ।

एवम्–अनृभुक्षिन् प्रियऋभुक्षिन् आदयः ।

पान्तः स्त्रीलिङ्गो–

'अप्' शब्दः । (नित्यं बहुवचनान्तः)

आपः, प्रथमाबहुवचनम् । अपः, द्वि० व० । अद्भिः, तृ० व० । अद्भ्यः, च० व० । अद्भ्यः, पं० व० । अपाम्, ष० व० । अप्सु, स० व० । हे आपः सम्बोधनबहुवचनम् ।

पान्तो विशेषणरूपो–

'मन्त्रजप्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

मन्त्रजप्–त्र्	मन्त्रजपौ	मन्त्रजपः	प्र० सं०
मन्त्रजपम्	मन्त्रजपौ	मन्त्रजपः	द्वि०
मन्त्रजपा	मन्त्रजब्भ्याम्	मन्त्रजब्भिः	तृ०
मन्त्रजपि	मन्त्रजपोः	मन्त्रजप्सु	स०

एवम्–मण्डपलिप् अक्षरलुप् गुप् आदयः पान्ताः ।

'स्वप्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

स्वाप्-च्	स्वापौ	स्वापः	प्र०
स्वापम्	स्वापौ	स्वपः	द्वि०
स्वपा	स्वद्भ्याम्	स्वद्भिः	तृ०

स्वपे	स्वद्भ्याम्	स्वद्भ्यः च०
स्वपः	स्वद्भ्याम्	स्वद्भ्यः पं०
स्वपः	स्वपोः	स्वपाम् ष०
स्वपि	स्वपोः	स्वप्सु स०
हे स्वप्	हे स्वापौ	हे स्वापः सं०

नपुंसके-

स्वप्-व् स्वपी स्वाम्पि-स्वाम्पि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्-अत्यप् शुच्यप् बहुप् आदयः ।

फान्तो विशेषणरूपो-

'अरितुफ्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

अरितुप्-ब्	अरितुफौ	अरितुफः प्र० सं०
अरितुफम्	अरितुफौ	अरितुफः द्वि०
अरितुफा	अरितुब्भ्याम्	अरितुब्भिः तृ०
अरितुफि	अरितुफोः	अरितुप्सु स०

नपुंसके-

अरितुप्-ब् अरितुफी अरितुम्फि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्-माल्यगुफ् आदयः ।

बान्तो विशेषणरूपः-

'सुकब्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुकप्-ग्	सुकघौ	सुकघः	प्र० सं०
सुकघम्	सुकघौ	सुकघः	द्वि०
सुकघा	सुकग्भ्याम्	सुकग्भिः	तृ०
सुकघि	सुकघोः	सुकक्षु	स०

नपुंसके—

सुकप्-ग्	सुकघी	सुकग्घि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् । एवम्—अतिवलीव् आदयः ।

'पुत्रचुम्ब्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

पुत्रचुम्	पुत्रचुम्बौ	पुत्रचुम्बः	प्र० सं०
पुत्रचुम्बम्	पुत्रचुम्बौ	पुत्रचुम्बः	द्वि०
पुत्रचुम्बा	पुत्रचुम्भ्याम्	पुत्रचुम्भिः	तृ०
पुत्रचुम्बि	पुत्रचुम्बोः	पुत्रचुम्सु	स०

नपुंसके—

पुत्रचुम्	पुत्रचुम्बी	पुत्रचुम्बि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् ।

एवम्—प्रियाचुम्ब् अतिलम्ब् सुकुम्ब् आदयः ।

भान्तः स्त्रीलिङ्गः—

'ककुभ्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

ककुप्-ब्	ककुभौ	ककुभः	प्र० सं०
ककुभम्	ककुभौ	ककुभः	द्वि०

ककुभा	ककुव्भ्याम्	ककुव्भिः	तृ०
ककुभि	ककुभोः	ककुप्सु	स०

एवम्-भनुष्टुभ् आदयः ।

भान्तो विशेषणरूपः

'सुककुभ्' शब्दः ।

पुंल्लिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च 'ककुभ्' शब्दवत् ।

नपुंसके-

सुककुप्-ब्	सुककुभी	सुककुम्भि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'ककुभ्' शब्दवत् ।

एवम्-ऋतानुष्टुभ् आदयः ।

'विदभ्' शब्दः । (पुंल्लिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

विधप्-ब्	विदभौ	विदभः	प्र० सं०
विदभम्	विदभौ	विदभः	द्वि०
विदभा	विधब्भ्याम्	विधब्भिः	तृ०
विदभि	विदभोः	विधप्सु	स०

नपुंसके-

विधप्-ब्	विदभी	विदाम्भि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् । एवम्-गर्दभ् आदयः ।

मान्तो विशेषणरूपः-

'प्राप्तशम्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

प्राप्तशम्	प्राप्तशमौ	प्राप्तशमः	प्र० सं०
प्राप्तशमम्	प्राप्तशमौ	प्राप्तशमः	द्वि०
प्राप्तशमा	प्राप्तशम्भ्याम्	प्राप्तशम्भिः	तृ०
प्राप्तशमि	प्राप्तशमोः	प्राप्तशम्सु	स०

नपुंसके—

प्राप्तशम्	प्राप्तशमी	प्राप्तशमि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्।

'प्रशाम्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

प्रशान्	प्रशामौ	प्रशामः	प्र० सं०
प्रशामम्	प्रशामौ	प्रशामः	द्वि०
प्रशामा	प्रशान्भ्याम्	प्रशान्भिः	तृ०
प्रशामे	प्रशान्भ्याम्	प्रशान्भ्यः	च०
प्रशामः	प्रशान्भ्याम्	प्रशान्भ्यः	पं०
प्रशामः	प्रशामोः	प्रशामाम्ः	ष०
प्रशामि	प्रशामोः	प्रशान्सु	स०

नपुंसके—

प्रशान्	प्रशामी	प्रशामि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्।

एवम्—प्रताम् अतिदाम् परिक्लाम् आदयः।

यान्तो विशेषणरूपो-

'जयिन्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

जयी	जयिनौ	जयिनः	प्र० सं०
जयिनम्	जयिनौ	जयिनः	द्वि०
जयिना	जयिभ्याम्	जयिभिः	तृ०
जयिने	जयिभ्याम्	जयिभ्यः	च०
जयिनः	जयिनोः	जयिनाम्	ष०
जयिनि	जयिनोः	जयिषु	स०

नपुंसके-

जयि	जयिनी	जयीनि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्। एवम्-नय् क्षय् अव्यय् आदयः।

रान्तः स्त्रीलिङ्गो-

'गिर्' शब्दः।

गीः	गिरौ	गिरः	प्र० सं०
गिरम्	गिरौ	गिरः	द्वि०
गिरा	गीर्भ्याम्	गीर्भिः	तृ०
गिरे	गीर्भ्याम्	गीर्भ्यः	च०
गिरि	गिरोः	गीर्षु	स०

एवम्-धुर् पुर् जूर्[२] आदयः।

---

१ जयम् आचष्टे इति (णिच्) जययति, जययतीति (क्विप्) जय्, આવી રીતે नय् क्षय् अव्यय् વિગેરેનો પણ વિગ્રહ કરવો.

२ जूर् શબ્દની ઉપાન્ત્યમાં પ્રથમથીજ દીર્ઘ ऊ હોવાથી ૬૨૬ વિભક્તિમાં રૂપો થતાં નથી.

'द्वार्' शब्दः ।

द्वाः	द्वारौ	द्वारः	प्र० सं०
द्वारम्	द्वारौ	द्वारः	द्वि०
द्वारा	द्वाभ्र्याम्	द्वार्भिः	तृ०
द्वारि	द्वारोः	द्वार्षु	स०

एवम्-वार् आदयः ।

रान्तो नपुंसकलिङ्गो-

'वार्' शब्दः ।

वाः	वारी	वारि	प्र० द्वि० सं०
वारा	वाभ्र्याम्	वार्भिः	तृ०
वारे	वाभ्र्याम्	वार्भ्यः	च०

इत्यादि तृतीयादौ 'द्वार्' शब्दवत्'

रान्तो विशेषणरूपः-

'सुगिर्' शब्दः (पुंसिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुगीः	सुगिरौ	सुगिरः	प्र० सं०

इत्यादि 'गिर्' शब्दवत् ।

नपुंसके-

सुगीः	सुगिरी	सुगिरि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'गिर्' शब्दवत् । एवम्-मातृर् बहुपुर् आदयः ।

लान्तो विशेषणरूपो-

'विमल्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

विमल्	विमलौ	विमलः	प्र० सं०
विमलम्	विमलौ	विमलः	द्वि०
विमला	विमल्याम्	विमल्भिः	तृ०
विमलि	विमलोः	विमल्षु	स०

नपुंसके-

विमल्	विमली	विमालि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्।

एवम्-धवल् उज्ज्वल् पठितहल् कमल् आदयः।

वान्तः स्त्रीलिङ्गे-

'दिव्' शब्दः।

द्यौः	दिवौ	दिवः	प्र० सं०
दिवम्	दिवौ	दिवः	द्वि०
दिवा	द्युभ्याम्	द्युभिः	तृ०
दिवे	द्युभ्याम्	द्युभ्यः	च०
दिवः	द्युभ्याम्	द्युभ्यः	पं०
दिवः	दिवोः	दिवाम्	ष०
दिवि	दिवोः	द्युषु	स०

१ विमलम् आचरेत् (णिच्) विमलयति, विमलयतीति (क्विप्) विमल्, એ પ્રમાણે વિમલ કરવો. એવી રીતે ધવલ્ કમલ્ વિગેરે શબ્દ-માં પણ સમજવું

वान्तो विशेषणरूपः—

'सुदिव्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुद्यौः	सुदिवौ	सुदिवः	प्र० सं०
सुदिवम्	सुदिवौ	सुदिवः	द्वि०
सुदिवा	सुद्युभ्याम्	सुद्युभिः	तृ०

इत्यादि 'दिव्' शब्दवत्।

नपुंसके—

सुद्यु	सुदिवी	सुदिवि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'दिव्' शब्दवत्।

एवम्—विमलदिव् अतिदिव् मिषदिव् आदयः।

झान्तः पुंलिङ्गे—

'विश्' शब्दः।

विट्—ड्	विशौ	विशः	प्र० सं०
विशम्	विशौ	विशः	द्वि०
विशा	विड्भ्याम्	विड्भिः	तृ०
विशे	विड्भ्याम्	विड्भ्यः	च०
विशः	विड्भ्याम्	विड्भ्यः	पं०
विशः	विशोः	विशाम्	ष०
विशि	विशोः	विट्सु	स०

शान्तः स्त्रीलिङ्गो-

'दिश्' शब्दः।

दिक्-ग्	दिशौ	दिशः	प्र० सं०
दिशाम्	दिशौ	दिशः	द्वि०
दिशा	दिग्भ्याम्	दिग्भिः	तृ०
दिशे	दिग्भ्याम्	दिग्भ्यः	च०
दिशः	दिग्भ्याम्	दिग्भ्यः	पं०
दिशः	दिशोः	दिशाम्	ष०
दिशि	दिशोः	दिक्षु	स०

एवम्-दृश्।

शान्तो विशेषणरूपः-

'प्राश्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

प्राट्-ड्	प्राशौ	प्राशः	प्र० सं०
प्राशम्	प्राशौ	प्राशः	द्वि०

इत्यादि 'विश्' शब्दवत्।

नपुंसके-

प्राट्-ड्	प्राशी	प्रांशि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'विश्' शब्दवत्।

'घृतस्पृश्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

घृतस्पृक्-ग्	घृतस्पृशौ	घृतस्पृशः	प्र० सं०

' शब्दवत्।

नपुंसके–

घृतस्पृक्–ग्	घृतस्पृशौ	घृतस्पृंशि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'दिश्' शब्दवत्।

एवम्–मन्त्रस्पृश् दलस्पृश् दृष्टदिश् सुदृश् कीदृश् यादृश् तादृश् ईदृश् भवादृश् युष्मादृश् अस्मादृश सदृश् आदयः।

'जीवनश्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

जीवनक्–ग्, जीवनट्-ड्	जीवनशौ	जीवनशः	प्र० सं०
जीवनशम्	जीवनशौ	जीवनशः	द्वि०
जीवनशा	जीवनग्भ्याम् / जीवनड्भ्याम्	जीवनग्भिः / जीवनड्भिः	तृ०
जीवनशे	जीवनग्भ्याम् / जीवनड्भ्याम्	जीवनग्भ्यः / जीवनड्भ्यः	च०
जीवनशि	जीवनशोः	जीवनक्षु-ट्सु	स०

इत्यादि। एवम्–प्राणनश् आदयः

पान्तः पुंलिङ्गो–

'द्विप्' शब्दः।

द्विट्–ड्	द्विषौ	द्विषः	प्र० सं०
द्विषम्	द्विषौ	द्विषः	द्वि०
द्विषा	द्विड्भ्याम्	द्विड्भिः	तृ०
द्विषि	द्विषोः	द्विट्सु	स०

पान्तः स्त्रीलिङ्गः-

'त्विप्' शब्दः ।

त्विट्-ड्	त्विपौ	त्विपः	प्र० सं०

इत्यादि 'द्विप्' शब्दवत् ।

एवम्-प्रावृप् रुप् विप्रप् तृप् गुप् आदयः ॥

पान्ता विशेषणरूपो-

'रत्नमुप्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

रत्नमुट्-ड्	रत्नमुपौ	रत्नमुपः	प्र० सं०

इत्यादि 'द्विप्' शब्दवत् ।

नपुंसके-

रत्नमुट्-ड्	रत्नमुपी	रत्नमुंपि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

एवम्-क्रूरद्विप् सुत्विप् अतिरुप् आदयः ।

'दधृप्' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

दधृक्-ग्	दधृपौ	दधृपः	प्र० सं०
दधृपम्	दधृपौ	दधृपः	द्वि०
दधृषा	दधृग्भ्याम्	दधृग्भिः	तृ०
दधृषि	दधृपोः	दधृक्षु	स०

नपुंसके-

दधृक्-ग्	दधृषी	दधृंषि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ [illegible] ।

'सजुष्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सजूः	सजुषौ	सजुषः	प्र० सं०
सजुषम्	सजुषौ	सजुषः	द्वि०
सजुषा	सजूर्भ्याम्	सजूर्भिः	तृ०
सजुषि	सजुषोः	सजूःषु–सजूष्षु	स०

नपुंसके–

सजूः	सजुषी	सजूंषि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्।

'काष्टतक्षृ' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

काष्टतट्–ट्	काष्टतक्षौ	काष्टतक्षः	प्र० सं०
काष्टतक्षम्	काष्टतक्षौ	काष्टतक्षः	द्वि०
काष्टतक्षा	काष्टतड्भ्याम्	काष्टतड्भिः	तृ०
काष्टतक्षि	काष्टतक्षोः	काष्टतट्सु	स०

नपुंसके–

काष्टतट्–ट्	काष्टतक्षी	काष्टतक्षि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्। एवम्–गोरक्ष् दन्तत्वक्ष् रिपुस्त्वक्ष् गृह-मक्षिक्ष् मधुलिक्ष् आदयः।

'धान्यापिपक्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

धान्यापिपक्–ग्	धान्यापिपक्षौ	धान्यापिपक्षः	प्र० सं०

---

१ क् अने ष् ना संयोगथी क्ष् थने छे.

धान्यापिपक्षम्	धान्यापिपक्षौ	धान्यापिपक्षः द्वि०
धान्यापिपक्षा	धान्यापिपग्भ्याम्	धान्यापिपग्भिः तृ०

नपुंसके—

धान्यापिपक्—ग् धान्यापिपक्षी धान्यापिपङ्क्षि प्र०द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्—विवक्ष् दिधक्ष् आदयः ।

सान्तः पुंलिङ्गः—

'चन्द्रमस्' शब्दः ।

चन्द्रमाः	चन्द्रमसौ	चन्द्रमसः प्र०
चन्द्रमसम्	चन्द्रमसौ	चन्द्रमसः द्वि०
चन्द्रमसा	चन्द्रमोभ्याम्	चन्द्रमोभिः तृ०
चन्द्रमसे	चन्द्रमोभ्याम्	चन्द्रमोभ्यः च०
चन्द्रमसः	चन्द्रमोभ्याम्	चन्द्रमोभ्यः पं०
चन्द्रमसः	चन्द्रमसोः	चन्द्रमसाम् ष०
चन्द्रमसि	चन्द्रमसोः	चन्द्रमःसु—स्सु स०
हे चन्द्रमः	हे चन्द्रमसौ	हे चन्द्रमसः सं०

एवम्—वेधस् उच्चैःश्रवस् जातवेदस् हिरण्यरेतस् पुरोधस् अङ्गिरस् मुख्याः ।

'पुंस्' शब्दः ।

पुमान्	पुमांसौ	पुमांसः प्र०
पुमांसम्	[illegible]	[illegible]

पुंसा	पुंभ्याम्	पुंभिः	तृ०
पुंसि	पुंसोः	पुंसु	स०
हे पुमन्	हे पुमांसौ	हे पुमांसः	सं०

'दोस्' शब्दः ।

दोः	दोषौ	दोषः	प्र० सं०
दोषम्	दोषौ	दोष्णः-दोषः	द्वि०
दोष्णा, दोषा	दोषभ्याम्, दोर्भ्याम्	दोषभिः, दोर्भिः	तृ०
दोष्णे, दोषे	दोषभ्याम्, दोर्भ्याम्	दोषभ्यः, दोर्भ्यः	च०
दोष्णि-दोषणि, दोषि	दोष्णोः दोषोः	दोषसु, दोःषु-दोष्षु	स०

'उशनस्' शब्दः ।

उशना	उशनसौ	उशनसः	प्र०
हे उशनन्, हे उशन, हे उशनः	हे उशनसौ	हे उशनसः	सं०

द्वितीयादौ 'चन्द्रमस्' शब्दवत् ।

'पुरुदंशस्' शब्दः ।

पुरुदंशा	पुरुदंशसौ	पुरुदंशसः	प्र०
पुरुदंशसम्	पुरुदंशसौ	पुरुदंशसः	द्वि०

इत्यादि द्वितीयादौ 'चन्द्रमस्' शब्दवत् । एवम्-अनेहस् ।

सान्तः स्त्रीलिङ्गो–

' अप्सरस् ' शब्दः ।

अप्सराः	अप्सरसौ	अप्सरसः	प्र०

इत्यादि सर्वरूपाणि 'चन्द्रमस्' शब्दवत् ।

' भास् ' शब्दः ।

भाः	भासौ	भासः	प्र० सं०
भासम्	भासौ	भासः	द्वि०
भासा	भाभ्याम्	भाभिः	तृ०
भासि	भासोः	भाःसु–भास्सु	स०

' आशिस् ' शब्दः ।

आशीः	आशिषौ	आशिषः	प्र० सं
आशिषम्	आशिषौ	आशिषः	द्वि०
आशिषा	आशीर्भ्याम्	आशीर्भिः	तृ०
आशिषि	आशिषोः	आशीःषु–आशीष्षु	स०

सान्तो नपुंसकलिङ्गः–

' पयस् ' शब्दः ।

पयः	पयसी	पयांसि	प्र० द्वि० सं०
पयसा	पयोभ्याम्	पयोभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ ' चन्द्रमस् ' शब्दवत् । एवम्–तेजस् महस् तपस् वासस् श्रोतस् ओजस् शिरस् अयस् रक्षस् सरस् एनस् तमस् रेतस् [illegible] छन्दस् श्रेयस रजस मुख्याः ।

' सर्पिस् ' शब्दः ।

सर्पिः	सर्पिषी	सर्पींषि प्र० द्वि० सं०
सर्पिषा	सर्पिर्भ्याम्	सर्पिर्भिः तृ०
सर्पिषि	सर्पिषोः	सर्पिःषु–सर्पिष्षु स०

इत्यादि । एवम्–वर्हिस् शोचिस् रोचिस् अर्चिस् हविस् ज्योतिस् छर्दिस् मुख्याः ।

' धनुस् ' शब्दः ।

धनुः	धनुषी	धनूंषि प्र० द्वि सं०
धनुषा	धनुर्भ्याम्	धनुर्भिः तृ०
धनुषे	धनुर्भ्याम्	धनुर्भ्यः च०

इत्यादि । एवम्–वपुस् आयुस् चक्षुस् जनुस् यजुस् आदयः ।

' दोस् ' शब्दः ।

दोः	दोषी	दोंषि प्र० सं०
दोः	दोषी	दोषाणि–दोंषि द्वि०

तृतीयादौ पुंलिङ्ग ' दोस् ' शब्दवत्[1] ।

सान्तो विशेषणरूपः

' सुमनस् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुमनाः	सुमनसौ	सुमनसः प्र०

इत्यादि ' चन्द्रमस् ' शब्दवत् ।

---

१ જુઓ પૃષ્ઠ ૧૧૮ મું.

नपुंसके–

सुमनः सुमनसी सुमनांसि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'चन्द्रमस्' शब्दवत् । एवम्–प्रियचन्द्रमस् प्रियाप्सरस् दुर्मनस् सुतेजस् अतिपुरोधस् आदयः ।

'प्रियपुंस्' शब्दः । ((पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

प्रियपुमान् प्रियपुमांसौ प्रियपुमांसः प्र०

इत्यादि 'पुंस्' शब्दवत्[1] ।

नपुंसके–

प्रियपुम् प्रियपुंसी प्रियपुमांसि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'पुंस्' शब्दवत् ।

'उदर्चिस्' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

उदर्चिः उदर्चिषौ उदर्चिषः प्र० सं०

उदर्चिषम् उदर्चिषौ उदर्चिषः द्वि०

तृतीयादौ 'सर्पिस्' शब्दवत् ।

नपुंसके–

सर्वरूपाणि 'सर्पिस्' शब्दवत्[2] ।

एवम्–बहुशोचिस् सुरोचिस् मियर्धिस् आदयः ।

---

१ जुओ पृ४ ११७ मुं. २ जुओ पृ४ १२० मुं.

'प्रियनुधस्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

प्रियधनुः	प्रियधनुषौ	प्रियधनुषः	प्र० सं०
प्रियधनुषम्	प्रियधनुषौ	प्रियधनुषः	द्वि०

तृतीयादौ 'धनुस्' शब्दवत्[1]।

नपुंसके—

सर्वरूपाणि 'धनुस्' शब्दवत्। एवम्—दीर्घायुस् दृढवपुस् आदयः।

'श्रेयस्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

श्रेयान्	श्रेयांसौ	श्रेयांसः	प्र०
हे श्रेयन्	हे श्रेयांसौ	हे श्रेयांसः	सं०
श्रेयांसम्	श्रेयांसौ	श्रेयसः	द्वि०
श्रेयसा	श्रेयोभ्याम्	श्रेयोभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'चन्द्रमस्' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

श्रेयसी	श्रेयस्यौ	श्रेयस्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

श्रेयः	श्रेयसी	श्रेयांसि	प्र० द्वि० सं०

इत्यादि सर्वरूपाणि 'पयस्' शब्दवत्[2]।

---

१ જુઓ પૃ૪ ૧૨૦ મું. ૨ જુઓ પૃ૪ ૧૧૯ મું.

एवम्–गरीयस् लघीयस् साधीयस् ज्यायस् कनीयस् यवीयस् क्षोदीयस् स्थेयस् स्फेयस वरीयस् त्रपीयस् द्राघीयस् ह्रसीयस् भूयस् मुख्याः ।

' सुवस् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुवः	सुवसौ	सुवसः	प्र० सं०
सुवसम्	सुवसौ	सुवसः	द्वि०

इत्यादि द्वितीयादौ ' चन्द्रमस् ' शब्दवत् ।

नपुंसके–

सुवः	सुवसी	सुवंसि	प्र० द्वि० सं०
सुवसा	सुवोभ्याम्	सुवोभिः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ ' चन्द्रमस् ' शब्दवत् । एवम्–पिण्डग्रस् पिण्डग्लस् चर्मवस् आदयः[1] ।

' उखास्रस् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

उखास्रत्-द्	उखास्रसौ	उखास्रसः	प्र० सं०
उखास्रसम्	उखास्रसौ	उखास्रसः	द्वि०
उखास्रसा	उखास्रद्भ्याम्	उखास्रद्भिः	तृ०
उखास्रसि	उखास्रसोः	उखस्रत्सु	स०

नपुंसके–

उखास्रत्–द्	उखास्रसी	उखास्रंसि	प्र० द्वि० सं०

१ अस् જેને અંતે હોય એવા ધાતુથી બનેલા असन्त નામના ३५ सुवस् शब्द જેવા સમજવા.

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् । एवत्–पर्णध्वस् आदयः ।

'सुपिस्' शब्दः (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सुपीः	सुपिसौ	सुपिसः	प्र० सं०
सुपिसम्	सुपिसौ	सुपिसः	द्वि०
सुपिसा	सुपीर्भ्याम्	सुपीर्भिः	तृ०

नपुंसके–

सुपीः	सुपिसी	सुपिंसि०	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् ।

'सुतुस्' शब्दः

सुतूः	सुतुसौ	सुतुसः	प्र० सं०
सुतुसम्	सुतुसौ	सुतुसः	द्वि०
सुतुसा	सुतूर्भ्याम्	सुतूर्भिः	तृ०

नपुंसके–

सुतूः	सुतुसी	सुतुंसि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् ।

'बह्वाशिस्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सर्वरूपाणि 'आशिस्' शब्दवत्[1] ।

नपुंसके–

बह्वाशीः	बह्वाशिषी	बह्वाशींषि	प्र० द्वि० सं०

१ जुओ ५४ ११६ मुं.

तृतीयादौ ' आशिस् ' शब्दवत् ।

' बहुहिंस् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

बहुहिन्	बहुहिंसौ	बहुहिंसः	प्र० सं०
बहुहिंसम्	बहुहिंसौ	बहुहिंसः	द्वि०
बहुहिंसा	बहुहिन्भ्याम्	बहुहिन्भिः	तृ०
बहुहिंसि	बहुहिंसोः	बहुहिन्सु	स०

नपुंसके–

बहुहिन्	बहुहिंसी	बहुहिंसि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्–जिघांस् आदयः ।

' कटाचिकीर्ष् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

कटाचिकीः	कटाचिकीर्षौ	कटाचिकीर्षः	प्र० सं०
कटाचिकीर्षम्	कटाचिकीर्षौ	कटाचिकीर्षः	द्वि०
कटाचिकीर्षा	कटाचिकीर्भ्याम्	कटाचिकीर्भिः	तृ०

नपुंसके–

कटाचिकीः	कटाचिकीर्षी	कटाचिकीर्षि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

एवम्–शत्रुशिशीर्ष् मित्रसुस्मूर्ष् मुख्याः ॥

' विद्वस् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

विद्वान्	विद्वांसौ	विद्वांसः	प्र०

विद्वांसम्	विद्वांसौ	विदुषः	द्वि०
विदुषा	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भिः	तृ०
विदुषे	विद्वद्भ्याम्	विद्वद्भ्यः	च०
विदुषि	विदुषोः	विद्वत्सु	स०
हे विद्वन्	हे विद्वांसौ	हे विद्वांसः	सं०

स्त्रीलिङ्गे—

विदुषी	विदुष्यौ	विदुष्यः	प्र०

इत्यादि सर्वरूपाणि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

विद्वत्-द्	विदुषी	विद्वांसि	प्र० द्वि०	सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत्।

'तस्थिवस्' शब्दः। (पुंल्लिङ्गे)

तस्थिवान्	तस्थिवांसौ	तस्थिवांसः	प्र०
तस्थिवांसम्	तस्थिवांसौ	तस्थुषः	द्वि०
तस्थुषा	तस्थिवद्भ्याम्	तस्थिवद्भिः	तृ०

स्त्रीलिङ्गे—

तस्थुषी	तस्थुष्यौ	तस्थुष्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत्।

नपुंसके—

तस्थिवत्—द् तस्थुषी तस्थिवांसि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् ।

एवम्—जग्मिवस् जघ्निवस् पेचिवस शेकिवस् सेदिवस् आदयः ।

'जगन्वस्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

जगन्वान्	जगन्वांसौ	जगन्वांसः	प्र०
जगन्वांसम्	जगन्वांसौ	जग्मुषः	द्वि०
जग्मुषा	जगन्वद्भ्याम्	जगन्वद्भिः	तृ०

स्त्रीलिङ्गे—

जग्मुषी	जग्मुष्यौ	जग्मुष्यः	प्र०

नपुंसके—

जगन्वत्—द् जग्मुषी जगन्वांसि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् ।

'दाश्वस्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

दाश्वान्	दाश्वांसौ	दाश्वांसः	प्र०
दाश्वांसम्	दाश्वांसौ	दाशुषः	द्वि०
दाशुषा	दाश्वद्भ्याम्	दाश्वद्भिः	तृ०

स्त्रीलिङ्गे—

दाशुषी	दाशुष्यौ	दाशुष्यः	प्र०

'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

दाश्वत्—द् दाश्वांसि दाश्वांसौ दाश्वांसः प्र० द्वि०, सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् । एवम्—साह्वस् मीढ्वस् ।

'निनीवस्' शब्दः । (पुंल्लिङ्गे)

निनीवान्	निनीवांसौ	निनीवांसः	प्र०
निनीवांसम्	निनीवांसौ	निन्युषः	द्वि०
निन्युषा	निनीवद्भ्याम्	निनीवद्भिः	तृ०

स्त्रीलिङ्गे—

निन्युषी	निन्युष्यौ	निन्युष्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

निनीवत्—द् निन्युषी निनीवांसि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् । एवम्—जिगिवस् आदयः ।

'बभूवस्' शब्दः । (पुंल्लिङ्गे)

बभूवान्	बभूवांसौ	बभूवांसः	प्र०
बभूवांसम्	बभूवांसौ	बभ्रूवुषः	द्वि०
बभ्रूवुषा	बभूवद्भ्याम्	बभ्रूवद्भिः	तृ०

स्त्रीलिङ्गे—

बभ्रूवुषी	बभ्रूवुष्यौ	बभ्रूवुष्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

बभूवत्—द्	बभूवुषी	बभूवांसि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

'शुश्रुवस्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

शुश्रुवान्	शुश्रुवांसौ	शुश्रुवांसः	प्र०
शुश्रुवांसम्	शुश्रुवांसौ	शुश्रुवुषः	द्वि०
शुश्रुवुषा	शुश्रुवद्भ्याम्	शुश्रुवद्भिः	तृ०

स्त्रीलिङ्गे—

शुश्रुवुषी	शुश्रुवुष्यौ	शुश्रुवुष्यः	प्र०

इत्यादि 'नदी' शब्दवत् ।

नपुंसके—

शुश्रुवत्—द्	शुश्रुवुषी	शुश्रुवांसि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

एवम्—[illegible] सुसुवस् सुसुवस् नुनुवस् आदयः ।

हान्तः पुंलिङ्गः—

'तुरापाह्' शब्दः ।

तुरापाट्—ड्	तुरापाहौ	तुरापाहः	प्र० सं०
तुरापाहम्	तुरापाहौ	तुरापाहः	द्वि०
तुरापाहा	तुरापाड्भ्याम्	तुरापाड्भिः	तृ०
तुरापाहि	तुरापाहोः	तुरापात्सु	स०

'अनडुह्' शब्दः ।

अनड्वान्	अनड्वाहौ	अनड्वाहः	प्र०
हे अनड्वन्	हे अनड्वाहौ	हे अनड्वाहः	सं०
अनड्वाहम्	अनड्वाहौ	अनडुहः	द्वि०
अनडुहा	अनडुद्भ्याम्	अनडुद्भिः	तृ०
अनडुहि	अनडुहोः	अनडुत्सु	स०

हान्तः स्त्रीलिङ्ग—

'उपानह्' शब्दः ।

उपानत्—द्	उपानहौ	उपानहः	प्र० सं०
उपानहम्	उपानहौ	उपानहः	द्वि०

---

१ સિદ્ધાંત કૌમુદી અને કાતંત્ર વિગેરે વ્યાકરણમાં સ્વરાદિ પ્રત્યય પર રહેતાં સ રહે છે, જેમ કે-તુરાસાહૌ, તુરાસાહઃ, ઇત્યાદિ ।

उपानहा	उपानद्भ्याम्	उपानद्भिः	तृ०
उपानहि	उपानहोः	उपानत्सु	स०

'उष्णिह्' शब्दः।

उष्णिक्-ग्	उष्णिहौ	उष्णिहः	प्र० सं०
उष्णिहम्	उष्णिहौ	उष्णिहः	द्वि०
उष्णिहा	उष्णिग्भ्याम्	उष्णिग्भिः	तृ०
उष्णिहि	उष्णिहोः	उष्णिक्षु	स०

'अनडुह्' शब्दः। (स्त्रीलिङ्गे)

अनड्वाही / अनडुही	अनड्वाहौ / अनडुहौ	अनड्वाह्यः / अनडुह्यः	प्र०

इत्यादि सर्वविभक्तिषु द्वे द्वे रूपे 'नदी' शब्दवत्।

हान्तो विशेषणरूपः—

'प्रियतुरापाह्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

सर्वरूपाणि 'तुरापाह्' शब्दवत्।

नपुंसके—

प्रियतुराषाड्-ड्	प्रियतुरापाही	प्रियतुरापांहि	प्र०
			द्वि० सं०

तृतीयादौ 'तुरापाह्' शब्दवत्।

'स्वनडुह्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

अनडुह्

नपुंसके–

स्वनड्वत्–द् स्वनड्वाही स्वनड्वांहि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'अनड्वह्' शब्दवत्।

'अनुपानह्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

'उपानह्' शब्दवत्।

नपुंसके–

अनुपानत्–द् अनुपानद्ही अनुपानंहि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ 'उपानह्' शब्दवत्।

मधुलिह्' शब्दः। (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

मधुलिट्–ड्	मधुलिही	मधुलिहः	प्र० सं०
मधुलिहम्	मधुलिही	मधुलिहः	द्वि०
मधुलिहा	मधुलिड्भ्याम्	मधुलिड्भिः	तृ०
मधुलिहे	मधुलिड्भ्याम्	मधुलिड्भ्यः	च०

इत्यादि।

नपुंसके–

मधुलिट्–ड् मधुलिही मधुलिंहि प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्। एवम्–अतिरह् भारवाह्[1] पृष्ठवाह्

---

१ ટલાએકના અંતમાં દ્વિતીયાના બહુવચનથી માંડીને સ્વરાદિ વિભક્તિ પર રહેલાં વાહ્ ના વા નો ઔ થાય છે, જેમ કે—भारौहः, पृष्ठौहः, विश्वौहः, हव्यौहः, श्वेतौहः.—द्वितीयाबहुवचन। भारौहा, पृष्ठौहा–तृतीयाएकवचन. इत्यादि.

विश्ववाह् हव्यवाह् श्वेतवाह् आदयः ।

' मुह् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

मुक्-ग्, मुट्-ड्	मुहौ	मुहः	प्र० सं०
मुहम्	मुहौ	मुहः	द्वि०
मुहा	मुग्भ्याम् / मुड्भ्याम्	मुग्भिः / मुड्भिः	तृ०
मुहि	मुहोः	मुक्षु-मुट्सु	स०

नपुंसके-

मुक्-ग्, मुट्-ड्	मुही	मुंहि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् । एवम्-उत्स्नुह् चेलस्निह् आदयः ।

' मित्रद्रुह् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

मित्रध्रुक्-ग्, मित्रध्रुट्-ड्	मित्रद्रुहौ	मित्रद्रुहः	प्र० सं०
मित्रद्रुहम्	मित्रद्रुहौ	मित्रद्रुहः	द्वि०
मित्रद्रुहा	मित्रध्रुग्भ्याम्, / मित्रध्रुड्भ्याम्	मित्रध्रुग्भिः / मित्रध्रुड्भिः	तृ०
मित्रद्रुहि	मित्रद्रुहोः	मित्रध्रुक्षु-मित्रध्रुट्सु	स०

नपुंसके-

मित्रध्रुक्-ग्, मित्रध्रुट्-ड्	मित्रद्रुही	मित्रद्रुंहि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् । एवम्-पितृदृह् मातृदृह् भ्रातृदृह् आदयः ।

'गोदुह्' शब्दः । (पुंल्लिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

गोधुक्-ग्	गोदुहौ	गोदुहः	प्र० सं०
गोदुहम्	गोदुहौ	गोदुहः	द्वि०
गोदुहा	गोंधुग्भ्याम्	गोंधुग्भिः	तृ०
गोदुहि	गोदुहोः	गोधुक्षु	स०

नपुंसके-

गोधुक्-ग्	गोदुही	गोदुंहि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् । एवम्-काष्टदृह् आदयः ।

'वस्रघुह्' शब्दः । (पुंल्लिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

वस्रघुट्-ड्	वस्रगुहौ	वस्रगुहः	प्र० सं०
वस्रगुहम्	वस्रगुहौ	वस्रगुहः	द्वि०
वस्रगुहा	वस्रघुड्भ्याम्	वस्रघुड्भिः	तृ०
वस्रगुहि	वस्रगुहोः	वस्रघुट्सु	स०

नपुंसके-

वस्रघुट्-ड्	वस्रगुही	वस्रगुंहि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् । एवम्-पर्णगुह् आदयः ।

अथ सर्वादिगणः।

—•—

अकारान्तो विशेषणरूपः—

'सर्व' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

सर्वः	सर्वौ	सर्वे	प्र०
सर्वम्	सर्वौ	सर्वान्	द्वि०
सर्वेण	सर्वाभ्याम्	सर्वैः	तृ०
सर्वस्मै	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्यः	च०
सर्वस्मात्	सर्वाभ्याम्	सर्वेभ्यः	पं०
सर्वस्य	सर्वयोः	सर्वेषाम्	ष०
सर्वस्मिन्	सर्वयोः	सर्वेषु	स०
हे सर्व	हे सर्वौ	हे सर्वे	सं०

स्त्रीलिङ्गे—

सर्वा	सर्वे	सर्वाः	प्र०
सर्वाम्	सर्वे	सर्वाः	द्वि०

---

१. સર્વાદિ ગણમાં બતાવેલા શબ્દો કોઇની સંજ્ઞા તરીકે વપરાય તો તેમાં સર્વાદિ કાર્ય થતું નથી. જેમકે 'सर्व' એવું કોઇનું નામ હોય તો તેનું ચતુર્થીનું એકવચન सर्वस्मै થાય નહીં, सर्वाय થાય. વળી અન્ય-પદપ્રધાન અથવા પૂર્વપદપ્રધાન સમાસ હોય તો પણ સર્વાદિ કાર્ય થતું નથી. જેમ કે—प्रियाः सर्वे यस्य तस्मै प्रियसर्वाय, सर्वांश्च अतिक्रान्ताय अतिसर्वाय આવી રીતે બધા સર્વાદિ શબ્દો માટે સમજવું.

सर्वया	सर्वाभ्याम्	सर्वाभिः	तृ०
सर्वस्यै	सर्वाभ्याम्	सर्वाभ्यः	च०
सर्वस्याः	सर्वाभ्याम्	सर्वाभ्यः	पं०
सर्वस्याः	सर्वयोः	सर्वासाम्	ष०
सर्वस्याम्	सर्वयोः	सर्वासु	स०
हे सर्वे	हे सर्वे	हे सर्वाः	सं०

नपुंसके—

सर्वम्	सर्वे	सर्वाणि	प्र० द्वि०
हे सर्व	हे सर्वे	हे सर्वाणि	सं०

तृतीयादौ पुंलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत् ।

एवम्-विश्व[1] उभ[2] एकतर त्व सम सिम[3] ।

'उभय' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

उभयः	उभये	प्रथमा

इत्यादि पुंलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत् । द्विवचनं नास्ति ।

---

१. विश्व शब्दनो अर्थ 'समस्त-सघणुं, सर्व' एवो थतो होय तो तेना रूप सर्व शब्दनी जेवा थाय, पण विश्व शब्दनो अर्थ 'जगत्-दुनिया' एवो थतो होय तो तेना रूप ज्ञान शब्दनी जेवा समजवा.

२. उभ शब्दने द्विवचन ज छे, एकवचन अने बहुवचन नथी.

३. सम अने सिम ए बन्ने शब्दोनो 'सघणुं-सर्व' एवो अर्थ थतो होय तो तेमने सर्वादि कार्य थाय छे, अन्यथा नहीं, जेम के— 'समाद् देशाद् धावति—सरखा प्रदेशथी दोडे छे' अही' सर्वादि कार्य थयुं नथी.

४. उभय शब्दने एकवचन अने बहुवचनज छे,, द्विवचन नथी.

स्त्रीलिङ्गे-

उभयी	उभय्यः	प्र०

इत्यादि ' नदी ' शब्दवत् । द्विवचनं नास्ति ।

नपुंसके-

नपुंसकलिङ्ग ' सर्व ' शब्दवत् । द्विवचनं नास्ति ।

' अन्य ' शब्दः । (पुंलिङ्गे स्त्रीलिङ्गे च)

पुंलिङ्ग-स्त्रीलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत् समस्तरूपाणि ।

नपुंसके-

अन्यत्-द्	अन्ये	अन्यानि
		प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ ' सर्व ' शब्दवत् । एवम्-अन्यतर इतर कतर् यतर ततर कतम यतम ततम एकतम ।

अन्यतम शब्दस्य तु पुंलिङ्गे ' जिन ' शब्दवत्, स्त्रीलिङ्गे ' गङ्गा ' शब्दवत्, नपुंसके च ' ज्ञान ' शब्दवद् रूपाणि भवन्ति[1] ।

' नेम ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

नेमः	नेमौ	नेमे-नेमाः प्र०
हे नेम	हे नेमौ	हे नेमे-हे नेमाः सं०

---

१ કેટલાકોના મતમાં अन्यतम શબ્દનાં રૂપો अन्य શબ્દ જેવાં થાય છે.

द्वितीयादौ पुंलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे नपुंसके च–

स्त्रीलिङ्ग–नपुंसकलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत् समस्तरूपाणि ।

'पूर्व' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

पूर्वः	पूर्वौ	पूर्वे–पूर्वाः	प्र०
हे पूर्व	हे पूर्वौ	हे पूर्वे–हे पूर्वाः	सं०
पूर्वस्मात्-पूर्वात्	पूर्वाभ्याम्	पूर्वेभ्यः	पं०
पूर्वस्मिन्–पूर्वे	पूर्वयोः	पूर्वेषु	स०

शेषरूपाणि पुंलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे–

स्त्रीलिङ्ग–'सर्व' शब्दवत् समस्तरूपाणि ।

नपुंसके–

पञ्चमी–सप्तम्योः पुंलिङ्ग 'पूर्व' शब्दवत् ।
शेषरूपाणि नपुंसकलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत् ।

एवम्[1]–पर अवर दक्षिण उत्तर अपर अधर

---

१ દિશા દેશ અથવા કાળની મર્યાદા બતાવવી હોય તો **पर पूर्व अवर दक्षिण उत्तर अपर** અને **अधर** એ સાત શબ્દનાં રૂપ ઉપર મુજબ થાય છે, અન્યથા નહીં, જેમકે–**'दक्षिणाय गायकाय देहि**–પ્રવીણ ગવૈયાને આપ' **'दक्षिणायै ब्राह्मणाः स्पृहयन्ति**–બ્રાહ્મણો દક્ષિણાની સ્પૃહા રાખે છે' આ સ્થળે **दक्षिण** શબ્દ દિશા દેશ અથવા કાળની મર્યાદામાં વપરાયો નથી, તેથી તેનું ચતુર્થીનું એકવચન **सर्व** શબ્દની જેમ થયું નથી, પણ **जिन** શબ્દની જેમ તથા **गङ्गा** શબ્દની જેમ થયું છે.

स्व[1] अन्तर[2]।

'द्वितीय' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

द्वितीयः	द्वितीयौ	द्वितीयाः	प्र०
द्वितीयस्मै-द्वितीयाय	द्वितीयाभ्याम्	द्वितीयेभ्यः	च०
द्वितीयस्मात्-द्वितीयात्	,,	,,	पं०
द्वितीयस्मिन्-द्वितीये	द्वितीययोः	द्वितीयेषु	स०

शेषरूपाणि 'जिन' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

द्वितीया	द्वितीये	द्वितीयाः	प्र०

द्वितीयस्यै-द्वितीयायै द्वितीयाभ्याम् द्वितीयाभ्यः च.

१ स्व शब्द 'पोते अथवा पोतानुं' एवा अर्थमां सर्वादि अशाय छे. जेमके-'यत् स्वस्मै रोचते तत् स्वस्मै ददाति-जे पोताने रुचे छे ते पोतीताने आपे छे' 'ज्ञाति अने धन' अर्थमां सर्वादि अशुद्धो नथी, जेमके-'स्वाय दातुं स्वाय स्पृहयति-ज्ञातिने आपवा माटे धननी स्पृहा राखे छे.'

२ अन्तर शब्द-अडारपणानी आगे अंगभेद होय, अडारनुं के देहनी आगे अंगभेद होय, के दंडाय, अने के पण दंडाय, ए चार अर्थमां सर्वादि अशाय छे, जेमके-" अन्तरस्माद् गृहात्-नगरनी अडार अंदर अंशधारिना घर थकी, अथवा अंशधारिना घर शून्य एवा नगरनी अडार रहेला घर थकी." " अन्तरस्मिन् पटे-चार पडनी मध्यमां अंश भरवा योग्य पटने विषे" पण अन्तर शब्द नगरना विशेषण तरीके अथवा उपर कह्यावेला चार अर्थमां न होय तो सर्वादि अशुद्ध जेमके-' अन्तरायै पुरे कुप्यति-अंशधारिणी नगरी उपर क्रोध करे छे.' आयामः-अन्तर

अप्रमाणी

द्वितीयस्याः–द्वितीयायाः	,,	,,	पं०
,,	,,	द्वितीययोः	द्वितीयानाम् ष०
द्वितीयस्याम्–द्वितीयायाम्	,,	द्वितीयासु	स०

शेषरूपाणि 'गङ्गा' शब्दवत् ।

नपुंसके–

द्वितीयम्	द्वितीये	द्वितीयानि	प्र० द्वि०
हे द्वितीय	हे द्वितीये	हे द्वितीयानि	सं०

शेषरूपाणि पुंलिङ्ग 'द्वितीय' शब्दवत् । एवम्–तृतीय ।

'तद्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

सः	तौ	ते	प्र०
तम्	तौ	तान्	द्वि०
तेन	ताभ्याम्	तैः	तृ०
तस्मै	ताभ्याम्	तेभ्यः	च०
तस्मात्	ताभ्याम्	तेभ्यः	पं०
तस्य	तयोः	तेषाम्	ष०
तस्मिन्	तयोः	तेषु	स०
हे स	हे तौ	हे ते	सं०

स्त्रीलिङ्गे–

सा	ते	ताः	प्र०

ताम्	ते	ताः	द्वि०
तया	ताभ्याम्	ताभिः	तृ०
तस्यै	ताभ्याम्	ताभ्यः	च०
तस्याः	,,	,,	पं०
,,	तयोः	तासाम्	ष०
तस्याम्	,,	तासु	स०
हे से	हे ते	हे ताः	सं०

नपुंसके—

तत्-द्	ते	तानि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् । एवम्-स्यद् ।

'यद्' शब्दः । (पुंल्लिङ्गे)

यः	यौ	ये	प्र०
हे य	हे यौ	हे ये	सं०

द्वितीयादौ 'तद्' शब्दवत् ।

स्त्रीलिङ्गे

या	ये	याः	प्र०
हे ये	हे ये	हे याः	सं०

द्वितीयादौ स्त्रीलिङ्ग 'तद्' शब्दवत् ।

नपुंसके—

यत्-द्	ये	यानि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्ग 'तद्' शब्दवत् ।

' एतद् ' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

एषः	एतौ	एते	प्र०
एतम् / एनम्	एतौ / एनौ	एतान् / एनान्	द्वि०
एतेन–एनेन	एताभ्याम्	एतैः	तृ०
एतस्मै	एताभ्याम्	एतेभ्यः	च०
एतस्मात्	एताभ्याम्	एतेभ्यः	पं०
एतस्य	एतयोः-एनयोः	एतेषाम्	ष०
एतस्मिन्	,, ,,	एतेषु	स०
हे एष	हे एतौ	हे एते	सं०

स्त्रीलिङ्गे

एषा	एते	एताः	प्र०
एताम् / एनाम्	एते / एने	एताः / एनाः	द्वि०
एतया–एनया	एताभ्याम्	एताभिः	तृ०
एतस्यै	एताभ्याम्	एताभ्यः	च०
एतस्याः	,,	,,	पं०
,,	एतयोः–एनयोः	एतासाम्	ष०

---

१ આ રૂપ અન્વાદેશમાં વપરાય છે. કહેવાને ઠરીથી કહેવું તેને અન્વાદેશ કહે છે, જેમકે-एतयोः शोभनं शीलम्, अथो एनयोर्महती कीर्तिः ।

एतस्याम्	एतयोः-एनयोः	एतासु	स०
हे एषे	हे एते	हे एताः	सं०

नपुंसके-

एतत्-द्	एते	एतानि	प्र० सं०
एतत्-द् }	एते, }	एतानि, }	द्वि०
एनत्-द् }	एने }	एनानि }	

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत् ।

'इदम्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

अयम्	इमौ	इमे	प्र० सं०
इमम्, }	इमौ }	इमान्, }	द्वि०
एनम् }	एनौ }	एनान् }	
अनेन-एनेन[1]	आभ्याम्	एभिः	तृ०
अस्मै	,,	एभ्यः	च०
अस्मात्	,,	,,	पं०
अस्य	अनयोः-एनयोः	एषाम्	ष०
अस्मिन्	,, ,,	एषु	स०

स्त्रीलिङ्गे-

इयम्	इमे	इमाः	प्र० सं०

१ આ રૂપ અન્વાદેશમાં વપરાય છે.
२ કોઇના મતમાં इमै. રૂપ પણ થાય છે.

इमाम्, एनाम्	इमे, एने	इमाः, एनाः	द्वि०
अनया—एनया	आभ्याम्	आभिः	तृ०
अस्यै	आभ्याम्	आभ्यः	च०
अस्याः	,,	,,	पं०
अस्याः	अनयोः—एनयोः	आसाम्	ष०
अस्याम्	,, ,,	आसु	स०

नपुंसके—

इदम्	इमे	इमानि	प्र० सं०
इदम्, एनत्—इ	इमे, एने	इमानि, एनानि	द्वि०

तृतीयादौ पुंलिङ्गवत्।

'किम्' शब्दः। (पुंलिङ्गे)

कः	कौ	के	प्र०

इत्यादि पुंलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत्।

स्त्रीलिङ्गे—

का	के	काः	प्र०

इत्यादि स्त्रीलिङ्ग 'सर्व' शब्दवत्।

---

१ આ રૂપ અનાદિયમાં બનાવ્યું છે.

नपुंसके—

किम्	के	कानि	प्र० द्वि० सं०
केन	काभ्याम्	कैः	तृ०

इत्यादि तृतीयादौ 'सर्व' शब्दवत् ।

'अदस्' शब्दः । (पुंलिङ्गे)

असौ	अमू	अमी	प्र० सं०
अमुम्	अमू	अमून्	द्वि०
अमुना	अमूभ्याम्	अमीभिः	तृ०
अमुष्मै	,,	अमीभ्यः	च०
अमुष्मात्—द्	,,	,,	पं०
अमुष्य	अमुयोः	अमीषाम्	ष०
अमुष्मिन्	,,	अमीषु	स०

स्त्रीलिङ्गे—

असौ	अमू	अमूः	प्र० सं०
अमूम्	,,	,,	द्वि०
अमुया	अमूभ्याम्	अमूभिः	तृ०
अमुष्यै	,,	अमूभ्यः	च०
अमुष्याः	,,	,,	पं०
,,	अमुयोः	अमूषाम्	ष०
अमुष्याम्	,,	अमूषु	स०

नपुंसके—

अदः	अमू	अमूनि	प्र० द्वि० सं०

तृतीयादौ पुंल्लिङ्गवत् ।

'युष्मद्' शब्दः । त्रिषु लिङ्गेषु समानः—

त्वम्	युवाम्	यूयम्	प्र०
त्वाम्, त्वाँ	युवाम्, वाम्[1]	युष्मान्, वः[1]	द्वि०
त्वया	युवाभ्याम्	युष्माभिः	तृ०
तुभ्यम्, ते[1]	युवाभ्याम्, वाम्[1]	युष्मभ्यम्, वः[1]	च०
त्वत्	युवाभ्याम्	युष्मत्	पं०
तव, ते[1]	युवयोः, वाम्[1]	युष्माकम्, वः[1]	ष०
त्वयि	युवयोः	युष्मासु	स०

'अस्मद्' शब्दः । त्रिषु लिङ्गेषु समानः—

अहम्	आवाम्	वयम्	प्र०
माम्, माँ	आवाम्, नौ[2]	अस्मान्, नः[2]	द्वि०
मया	आवाभ्याम्	अस्माभिः	तृ०
मह्यम्, मे[2]	आवाभ्याम्, नौ[2]	अस्मभ्यम्, नः[2]	च०
मत्	आवाभ्याम्	अस्मत्	पं०
मम, मे[2]	आवयोः, नौ	अस्माकम्, नः[2]	ष०
मयि	आवयोः	अस्मासु	स०

इति सर्वादिगणः

---

[1] युष्मद् શબ્દ કોઈ પણ પદ અથવા પર હોય ત્યારે આ રૂપ વપરાય છે.
[2] अस्मद् શબ્દ કોઇ પણ પદ અથવા પર હોય ત્યારે આ રૂપ વપરાય છે.

अथ संख्या शब्दाः ।

' एक ' शब्दः ।

एकशब्दस्य त्रिषु लिङ्गेषु रूपाणि ' सर्व ' शब्दवद् भवन्ति ।

' द्वि ' शब्दो नित्यं द्विवचनान्तः—

पुंलिङ्गे	स्त्रीलिङ्गे	नपुंसके	
द्वौ	द्वे	द्वे	प्र० द्वि० सं०
द्वाभ्याम्	द्वाभ्याम्	द्वाभ्याम्	तृ० च० पं०
द्वयोः	द्वयोः	द्वयोः	ष० स०

' त्रि ' शब्दो नित्यं बहुवचनान्तः—

पुंलिङ्गे	स्त्रीलिङ्गे	नपुंसके	
त्रयः	तिस्रः	त्रीणि	प्र० सं०
त्रीन्	तिस्रः	त्रीणि	द्वि०
त्रिभिः	तिसृभिः	त्रिभिः	तृ०
त्रिभ्यः	तिसृभ्यः	त्रिभ्यः	च० पं०
त्रयाणाम्	तिसृणाम्	त्रयाणाम्	ष०
त्रिषु	तिसृषु	त्रिषु	स०

---

૨ પક્ષ શબ્દ જ્યારે સંખ્યાવાચક હોય ત્યારે તે એકવચનમાં જ વપરાય છે, પણ જ્યારે તેનો અર્થ ' અન્ય ' અથવા ' કોઈ ' એવો થતો હોય ત્યારે તે દ્વિ... બહુવચનમાં પણ વપરાય છે.

'चतुर्' शब्दो नित्यं बहुवचनान्तः ।

पुंलिङ्गे	स्त्रीलिङ्गे	नपुंसके	
चत्वारः	चतस्रः	चत्वारि	प्र० सं०
चतुरः	चतस्रः	चत्वारि	द्वि०
चतुर्भिः	चतसृभिः	चतुर्भिः	तृ०
चतुर्भ्यः	चतसृभ्यः	चतुर्भ्यः	च० पं०
चतुर्णाम्	चतसृणाम्	चतुर्णाम्	ष०
चतुर्षु	चतसृषु	चतुर्षु	स०

त्रिषु लिङ्गेषु समाः, नित्यं बहुवचनान्ताः—

ञ्चन्	षष्	सप्तन्	
ञ्च	षट्-ड्	सप्त	प्र० द्वि०
ञ्चभिः	षड्भिः	सप्तभिः	तृ०
ञ्चभ्यः	षड्भ्यः	सप्तभ्यः	च० पं०
ञ्चानाम्	षण्णाम्	सप्तानाम्	ष०
ञ्चसु	षट्सु	सप्तसु	स०

त्रिषु लिङ्गेषु समो, बहुवचनान्तो, 'अष्टन्' शब्दः। अष्टौ, अष्ट प्र० द्वि०। अष्टभिः, अष्टाभिः तृ०। ष्टभ्यः, अष्टाभ्यः च० पं०। अष्टानाम् ष०। ष्टसु, अष्टासु स०।

'नवन्' शब्दो बहुवचनान्तः। नव प्र० द्वि०। नवभिः तृ०। नवभ्यः च० पं०। नवानाम् ष०। नवसु० स०।

एवम्–दशन् एकादशन् द्वादशन् त्रयोदशन् चतुर्दशन् पञ्चदशन् षोडशन् सप्तदशन् अष्टादशन्।

'विंशति' शब्दः, स्त्रीलिङ्गः–[1]

अस्य हि सर्वरूपाणि 'मति' शब्दवद् भवन्ति[2]। एवम्–षष्टि सप्तति अशीति नवति एकविंशति एकषष्टि आदयः।

'त्रिंशत्' शब्दः, स्त्रीलिङ्गः

अस्य हि सर्वरूपाणि 'सरित्' शब्दवद् भवन्ति।

एवम्–चत्वारिंशत् पञ्चाशत् एकत्रिंशत् एकचत्वारिंशत् एकपञ्चाशत् आदयः

---

१ विंशति શબ્દની જોડે સંબંધ રાખનાર નામ ગમે તે લિંગમાં હોય, પણ विंशति શબ્દ તો સ્ત્રીલિંગમાં જ વપરાય છે. વળી विंशति શબ્દ એકવચનમાંજ વપરાય છે, જેમકે–'विंशतिर्ब्राह्मणाः–વીશ બ્રાહ્મણો.' પણ જ્યારે તેને દ્વિવચન કે બહુવચન આવે છે ત્યારે વાક્યરચનામાં ફેર પડે છે, જેમકે–ब्राह्मणानां विंशती બ્રાહ્મણોની બે વીશી એટલે બેતાલીશ બ્રાહ્મણો. 'ब्राह्मणानां विंशतयः એટલે બ્રાહ્મણોની ઘણી વીશીઓ. આવી રીતે એકવચનમાં પણ વાપરી શકાય છે–ब्राह्मणानां विंशतिः બ્રાહ્મણોની એક વીશી.

ઉપર મુજબ त्रिंशत् चत्वारिंशत् पञ्चाशत् षष्टि सप्तति अशीति અને नवति વિગેરે શબ્દમાં પણ સમજવું.

२ પાન ૧૫ મું.

' शतं ' शब्दः, नपुंसकलिङ्गः—

अस्य हि सर्वरूपाणि ' ज्ञान ' शब्दवत् । एवम्—सहस्र अयुत लक्ष प्रयुत ।

' कोटि ' शब्दः, स्त्रीलिङ्गः—

अस्य हि सर्वरूपाणि ' मति ' शब्दवद् भवन्ति ।

॥ इति सङ्ख्या शब्दाः ॥

संस्कृतशब्दरूपावलिः समाप्ता.

---

१ **शत** શબ્દનો ' એક સો ' એવો અર્થ હોય છે ત્યારે તે એકવચનમાં વપરાય છે. પણ બસો ત્રણસો ચારસો ઇત્યાદિ અર્થમાં તે દ્વિવચન તથા બહુવચનમાં વપરાય છે, એવી રીતે **सहस्र** વિગેરે શબ્દમાં પણ સમજવું. **शत सहस्र** વિગેરે શબ્દોને પોતાના વિશેષ્યની વિભક્તિ લાગે છે, અથવા **विंशति** શબ્દની જેમ તેમની પણ વાક્યરચનામાં ફેર થાય છે.

संस्कृत शब्दरूपावलीमां आवेला शब्दोनी अकारादि अनुक्रमणिका, तेओनो गुजराती अर्थ, लिङ्ग तथा पृष्ठाङ्क—

	पृष्ठ
अकरणि, स्त्री० आक्रोश, निंदा, शाप, निष्फळता.	१६
अक्का, स्त्री० माता, मा.	१०
अक्षधू, वि० पासाथी रमनार, जुगारी.	४०
अक्षरलुप्, वि० अक्षरो भूंसी नाखनार.	१०४
अक्षि, न० नेत्र, इंद्रिय.	१८
अग्नि, पु० आग, जठराग्नि.	१४
अग्निमत्, वि० आगवाळुं.	७६
अग्निमथ्, वि० अग्नि मथनार.	८१
अग्रेगा, वि० अग्रेसर, आगळ जनार.	१३
अग्रेगावन्, वि० अग्रेसर, आगळ जनार.	१००
अङ्गिरस्, पु० ऋषिनो पुत्र.	११७
अजननि, स्त्री०न जन्मवुं. (शाप आपती वखते वपराय छे.)	१६
अजर, पु० देव.	१२
अजर, वि० वृद्धावस्था वगरनुं, अविनाशी.	१२
अणिमन्, पु० सूक्ष्मपणुं, आठ सिद्धि पैकी पहेली.	८६
अतिकख्, वि० अतिशय हसनार.	५३
अतिक्लीब्, वि० घणुं भीरुण, घणुं अशक्त.	१०६
अतिकल्प, वि० घणा कल्प धातुवाळुं वाक्य विगेरे.	४५
अतिक्षुध्, वि० अत्यंत भूखयु.	८४
अतिगग्ध्, वि० घणुं हसनार.	५६
अतितन्, वि० अतिशय भूजनार, वेगवाळुं.	५५
अतितन्त्री, वि० घणी नसवाळुं, वीणा करतां पण मीठा स्वरवाळुं.	२५
अतिदाम्, वि० अत्यंत दमन करनार, अतिशय काबूमां राखनार.	१०८
अतिदिव्, वि० स्वर्ग करतां चढियातुं.	११२
अतिपथिन्, पु० सुंदर रस्तो.	१०३
अतिपथिन्, वि० रस्तानें ओळंगी जनार.	१०३
अतिपर्वन्, वि० घणा उत्सववाळुं.	१०२
अतिपुरोधस्, वि० त्यां घणा गोर रोम ते, गोर	

	પૃષ્ઠ
કરતાં ઉત્તમ.	૧૨૧
अतिमथयत्, વિ૦ ઘણા ધુવડવાળું, ઘણા ધંડવાળું.	૯૭
अतिमद्, વિ૦ અતિશય ગમન કરનાર.	૫૫
अतिमज्जयत्, વિ૦ બ્હાં ચરબ કરનારા ઘણા દોષ તે.	૬૯
अतिमुषत्, વિ૦ બ્હાં ઘણા ચુપાનો દોષ તે, ચુરાન કરતાં પશુ બળવાળું.	૯૬
अतिरघ्, વિ૦ ઘણું સંકાચીલ.	૫૪
अतिरङ्घयत्, વિ૦ અતિશય ગમન કરનાર.	૫૪
अतिरङ्घ्, વિ૦ અતિશય ગમન કરનાર.	૫૧
अतिरद्, વિ૦ ઘણું ત્યાગી.	૧૩૨
अतिरदत्, વિ૦ અત્યંત કોપ કરનાર.	૧૧૫
अतिरेकृ, વિ૦ ઘણું સંકાચીલ.	૫૨
अतिलङ्घ्, વિ૦ ઘણું લાંઘું.	૧૦૬
अतिलाघ्, વિ૦ અત્યંત સમર્થ.	૫૬
अतिवङ्ग् વિ૦ ઘણું વાંકું, અતિશય ગમન કરનાર.	૫૩
अतिविधु, વિ૦ ઘણી વધવાળું, વધુને ઉલંઘન કરનાર.	૩૯
अतिशिङ्घ्, વિ૦ અતિશય સુંઘનાર.	૫૬
अतिशुष्, વિ૦ ઘણો શોષ કરનાર.	૫
अतिश्चन्, વિ૦ ઘણા કુતરાવાળું.	૯
अतिसर्यं, વિ૦ બ્હાને ઉલંઘનાર.	૧૩
अत्ता, સ્ત્રી૦ મા, મોટી બહેન, મોટી માશી.	૧
अत्यङ्, વિ૦ ઘણા પાણીવાળું.	૧૦
अत्यङ्गायु, વિ૦ ઘણા ઉંચપણાવાળું.	૪
अत्यधी, વિ૦ બ્હાં અદકાવવાળી બીજી ઘણી હોય તે.	૨
अत्यस्थि, વિ૦ ઘણું હાડકાંવાળું, અતિશય કઠણ.	૧
अत्याङ्क्ष्, વિ૦ ઘણું લાંબુ કરનાર.	૬
अदत्, વિ૦ ખાતું, ભોજન કરતું.	૮
अदमक्ष्, વિ૦ આની પાસે જનાર.	૬
अदमक्ष्, વિ૦ આને પૂજનાર.	૬
अदमुयच्, વિ૦ આની પાસે જનાર.	૬
अदमुयक्ष्, વિ૦ આને પૂજનાર.	૬
अदस्, વિ૦ આ, તે, પેલું.	૧૪
अधर, પુ૦ હોઠ, નીચેનો હોઠ.	૧૩

	पृष्ठ
अधर, वि० नीचेनुं, हलकुं, पाछळ.	१३८
अध्वन्, पु० रस्तो, मार्ग.	८५
अनड्वह्, पु० बळद.	१३०
अनड्वही, स्त्री० गाय.	१३१
अनड्वाही, स्त्री० गाय.	१३१
अनुपानह्, वि० जोडा वगरनुं.	१३२
अनुशासत्, वि० उपदेश आपतुं, हुकम करतुं.	८१
अनुष्टुभ्, स्त्री० अनुष्टुप् छंद, सरस्वती.	१०७
अनृभुक्षिन्, वि० धीर वगरनुं.	१०४
अनेहस्, पु० काळ, समय.	११८
अन्तर, वि० ढंकाय ते, जे वडे ढंकाय ते, बहार पणानी साथे संबंधवाळुं, बहारनुं.	१३६
अन्य, वि० बीजुं, भिन्न.	१३७
अन्यतम, वि० घणाओमांथी अमुक एक.	१३७
अन्यतर, वि० बेमांथी अमुक एक.	१३७
अप्, स्त्री० जल, पाणी.	१०४
अपर, वि० पश्चिम दिशा तरफनुं, अन्य, बीजुं, पाछळनुं.	१३५
अपाच्, त्रि० दक्षिण तरफनुं.	१०

	पृष्ठ
अपाञ्च्, वि० पूजनार.	१३
अप्सरस्, स्त्री० अप्सरा, परी.	११६
अमुयच्, वि० आनी पासे जनार.	१२
अमुयञ्च्, वि० आने पूजनार.	१४
अमुमुयच्, वि० आनी पासे जनार.	१२
अमुमुयञ्च् वि० आने पूजनार.	१४
अम्बा, स्त्री० माता, दुर्गा.	१०
अम्बाडा, स्त्री० माता, दुर्गा.	९
अम्बाला, स्त्री० माता, दुर्गा.	१०
अम्बिका, स्त्री० माता, दुर्गा.	१०
अम्बुमुच्, पु० मेघ, वरसाद	५७
अयस्, न० लोढुं, लोखंड.	११६
अयुत, न० दस हजार.	१५०
अरिष्ण्, वि० गमन न करनार, स्थिर.	५४
अरिष्टघ्न्, वि० शत्रुने पीडनार, शत्रुने मारी नाखनार.	१०५
अर्चिस्, स्त्री० न० अग्निनी ज्वाला, चळकाट.	१२०
अर्ध, वि० अरधुं, भाग करेल, भडित.	८

	पृष्ठ
अर्धभाज्, वि० અરધો ભાગ લેનાર.	६७
अर्यमन्, पु० સૂર્ય, બાર આદિત્યનું ત્રીજું.	८६
अर्वत्, वि० દુષ્ટિત, નીચ.	८५
अर्वती, स्त्री० ઘોડી. દુષ્ટણી દલાલણ.	८५
अर्वन्, पु० ઘોડો, ઇંદ્ર.	८५
अलग्, वि० અસંગત, અલગ, નોખું.	५४
अल्प, वि० થોડું.	८
अल्ला, स्त्री० માતા, સર્વજ્ઞ-દેવતા.	१०
अवङ्, वि० સીધુ, સરલ, સ્થિર.	५३
अवञ्च्, वि० ન જનાર, સ્થિર, ન લંગડાનાર.	५५
अवन्ती, स्त्री० ઉજ્જયિની નગરી.	२२
अवर, वि० છેલ્લું, પાછલું, નાનું, નીચ.	१३८
अवाच्, वि० દક્ષિણનું, નીચેનું.	६०
अवाञ्च् वि० નીચે પૂજનાર, પૂજા કરનાર.	६३
अवायन, वि० ચોરી કરનાર, ચોર.	६८
अवी, स्त्री० અટકાવવાણી, રક્ષવક્ષા.	२२
अव्यय्, वि० અવ્યય કહેનાર.	१०६
अशय्, वि० અશક્ત, અચલ ન કરનાર.	५२
अशीति, स्त्री० એંશી.	१४६
अश्मन्, पु० પત્થર.	८५
अश्रु, न० આંસુ.	३३
अश्वयुज्, वि० ઘોડા જોડનાર.	६७
अष्टन्, वि० આઠ.	१४८
अष्टादशन्, वि० અઢાર.	१४६
अष्ठीवत्, वि० જાનુ, ઘુંટણ	७३
असृज्, न० લાહી, કેસર, કંકુ.	६६
अस्थि, न० હાડકું.	१६
अस्मद्, वि० હું, અમે.	१४६
अस्मादृश्, वि० અમારા જેવું, આપણા જેવું	११४
अहन्, न० દિવસ.	६२
अहिहन्, वि० સર્પ મારનાર.	६५
आगमपठ्, वि० આગમ ભણનાર.	७१
आगामिन्, वि० આવનાર, ભવિષ્યત્કાલની વૃત્તિ.	१०२
आङ्गिरस, पु० અંગિરસ ઋષિનો પુત્ર.	५
आत्मन्, पु० આત્મા, જીવ, સ્વરૂપ, પોતે.	८५

पृष्ठ

आत्मभू, पु० अरिहंत प्रभु, ब्रह्मा, कामदेव, पुत्र. ३६
आत्मश्लाघ्, वि० पोतानी प्रशंसा करनार. ५६
आपद्, स्त्री० आकृत, आपत्ति. ८२
आयतन, न० विश्रामस्थान देवमंदिर, घर. ६
आयुष्मत्, वि० लांबी आवरदावाळुं. ७६
आयुस्, न० आयुष्य, आवरदा, जींदगी. १२०
आवलि, स्त्री० पंक्ति, श्रेणि, हार. १६
आशिस्, स्त्री० आशीर्वाद ११९
आसन, न० आसन, बेठक. ६
आस्य, न० मुख, मोढुं. ६
इतर, वि० अन्य, जुदुं, नीच. १३७
इदम्, वि० आ. १४३
इयत्, वि० एटलुं. ७६
ईदृश्, वि० एवुं, एवी रीतनुं. ११४
उक्षन् पु० बळद. ८६
उखास्रस्, वि० थाणी अथवा तपेलीमांथी नीचे पडी जनारुं. १२३
उच्चधामन्, वि० ऊंचा घरवाळुं, प्रभावशाली, तेजस्वी. ९४
उच्चैःश्रवस्, पु० ते नामनो इंद्रनो घोडो. ११७
उज्जयितृ, वि० उजवण करनार. १११
उत्तर, न० जवाब. १३८
उत्तर, वि० उत्तर दिशानुं, छेल्लुं, नीचेनुं, उपरनु, श्रेष्ठ. १३८
उत्स्नुह्, वि० धणी उलटी करनार, ओडकार खानार. १३३
उदक, न० जल पाणी. ७
उदच्, वि० उत्तर तरफनुं, ऊंचे गयेल, अनंतरनुं. ६१
उदञ्च्, वि० उत्तम रीते पूजनार. ६४
उदन्वत्, पु० समुद्र, दरियो ७३
उदन्यत्, वि० घणा पाणीवाळुं. ७६
उदर्चिस्, पु० अग्नि, शिव, कामदेव. १२१
उदर्चिस्, वि० सळगी ऊठेलुं, प्रज्वलित. १२१
उदश्वित्, न० अरधुं पाणी नाखेल छाश. ७४
उदितङ्, वि० ङ् अक्षर बोलेल. ५७
उदितञ्, वि० ञ् अक्षर बोलेल. ७०

पृष्ठ

उदितम्, वि० ॠ અક્ષર ઓછેલ. ७१
उदितद्, वि० ः અક્ષર ઓછેલ. ७२
उद्धामन्, वि० મહા તેજસ્વી, ઉંચા ઘરવાળું. ५४
उपी, वि० ઉંચે સુઇ જનાર ३०
उपानह्, स्त्री० જોડા, ખાસડું १३०
उभ, वि० બે, બન્ને. १३१
उभय, वि० બે, બન્ને. १३१
उशनस्, पु० શુક્રાચાર્ય, ભાર્ગવ. ११८
उष्ट्रक्रोशिन्, वि० ઉંટની જેમ બાંભરનાર. १०२
उष्णिह्, स्त्री० યવાગૂ, રાબ, રાબડી. १३१
ऊर्ज्, स्त्री० શક્તિ, ઉત્સાહ. ६८
ऊर्ज० वि० બળવાળું, ઉત્સાહવાળું. ६८
ऋच्, स्त्री० ઋગ્વેદ. ५८
ऋजु, वि० સરલ, સીધું. ३४
ऋत्विज्, पु० પુરોહિત, કુળગુર. ६५
ऋभुक्षिन्, पु० ઇંદ્ર. ८९
ऋषभ, पु० પહેલા તીર્થંકર આદીશ્વર, બળદ. २
ऋषि, पु० સાધુ, મુનિ. १४
ॠ, पु० ભૈરવ, દનુજ, રાક્ષસ, આઠમો સ્વર. ४४
ऌ, पु० શિવ. ४६

पृष्ठ

एक, वि० એક, મુખ્ય, કેવલ, સમાન, કોઇ, બીજું. १४७
एकचत्वारिंशत्, स्त्री० એકતાળીસ. १४९
एकतम, वि० ઘણામાંથી એક. १३७
एकतर, वि० બેમાંથી એક १२६
एकत्रिंशत्, स्त्री० એકત્રીસ १४९
एकपञ्चाशत्, स्त्री० એકાવન. १४९
एकविंशति, स्त्री० એકવીશ १४९
एकषष्टि, स्त्री० એકસઠ १४९
एकादशन्, वि० અગીઆર १४९
एतद्, वि० આ, સામેનું. १४२
एतावत्, वि० એટલું. ७६
एनस्, न० પાપ, અપરાધ, નિંદા. ११९
ओजस्, न० બળ, કાંતિ, આશ્રય. ११९
और्व, पु० ઉર્વ ઋષિના દિકરાનો દિકરો. ४
औडुलोमि, पु० ઉડુલોમ ઋષિનો પુત્ર १५
ककुभ्, स्त्री० દિશા, કાંતિ, શોભા, ચંપાના ફુલની માળા, શાખ. १०६
कक्षीवत्, पु० રેહાટાયન નામનો ઋષિ. ७३
कञ्चुकिन्, पु० નાજર, જનાનખાનાનો નોકર, સર્પ, રંડીબાજ. ८९

	पृष्ठ
कटचिकीर्षु, वि० साद्डी बनाववानी ईच्छा राख-नार.	१२५
कर्णोम्छ्, वि० कर्ण पी-णनार.	६५
कतम, वि० घणामांथी कयुं, घणामांथी कोण.	१३७
कतर, वि० बेमांथी कयुं, बेमांथी कोण.	१३७
कति, वि० केटलुं, केवडुं.	२०
कतिपय, वि० केटलुंएक.	८
कथितङ्, वि० ६ अक्षर बोलेल.	७२
कद्रू, स्त्री० सर्पनी ते ना-मनी माता, कश्यप ऋ-षिनी पत्नी.	३७
कनीयस्, वि० नानुं, थोडुं, घणुं थोडुं.	१२३
कमल्, वि० कमल कहेनार.	१११
करम्, वि० करवडे अथवा करने विषे थनार	४०
करभोरू, स्त्री० सुंदर सा-थळवाळी, उत्तम स्त्री.	३७
करिन्, पु० हाथी.	८६
करिष्यत्, वि० भविष्य काळे करनार.	७६
कर्कन्धू, स्त्री० बोरडी.	३७
कर्तृ, वि० करनार, रचनार.	४३
कर्मन्, न० धर्म, काम, नमीष.	६१
कवि, पु० काव्य करनार, कविता रचनार.	१४
कारम्, वि० कर वडे अथवा करने विषे थनार, कार्यवडे थनार, उद्योगवडे थनार.	४१
कारयत्, वि० करावतुं.	७८
काराम्, वि० बंदीखाना-मां थनार, कैदखानामां थनार.	४०
काश्यप, पु० कश्यप ऋ-षिना दीकरानो दीकरो.	४
काष्ठतक्ष्, वि० लाकडां छो-लनार, पु० सुतार.	११६
काष्ठदह्, वि० लाकडां बाळनार.	१३४
काष्ठभिद्, वि० लाकडां फाडनार.	८२
किम्, वि० कोण, शुं.	१४४
कियत्, वि० केटलुं, केवडुं.	७६
कीदृश्, वि० केवु, शा प्रकारनुं.	११४
कीलालपा, वि० लोही पीनार, दारू पीनार.	१३
कुमारी, स्त्री० कुंवारी कन्या.	२२
कुमारी, वि० कुंवारीने छाजतुं नार.	३०
कुर्वत्, वि० करतुं, काम करतुं.	८०

	પૃષ્ઠ
કૃતઘ્ન, વિ૦ કરેલે કર્મ લોપ તે, કરનાર.	૭૧
કૃતાનુદ્રુમ્, વિ૦ કરેલું અનુકૂલ જોઇ કર્યો લોપ તે.	૧૦૭
કૃતિ, સ્ત્રી૦ કામ, કાર્ય, કરવું.	૧૧
કૃપા, સ્ત્રી૦ કરુણા, દયા, મહેરબાની.	૯
કૃપણ, વિ૦ ખોટું, બોગસું.	૯૬
કૃષ્ણ, પુ૦ કૃષ્ણ વાસુદેવ, અર્જુન, વ્યાસ, કાગડો, કોયલ, મરી.	૨
કૃષ્ણાયસ્મૅન, પુ૦ અગ્નિ, રાહુ.	૮૫
કૃ, પુ૦ કૃ ધાતુ.	૪૪
કેશપરિમૃજ્, વિ૦ વાળ સાફ કરનાર.	૭૦
કોટિ, સ્ત્રી૦ કરોડની સંખ્યા.	૧૫૦
કૌરવ, પુ૦ કુરુ ઋષિનો છોકરો.	૪
ક્ત્વા, પુ૦ સંબંધક ભૂત કૃદંતનો પ્રત્યય.	૬
ક્રવ્યાદ્, પુ૦ રાક્ષસ, અસુર.	૮૧
ક્ષીણત્, વિ૦ ખરીદતું.	૮૦
ક્રુઞ્ચ પુ૦ એક પર્વત, જલકુકડી.	૫૮
ક્રુધ્, સ્ત્રી૦ ક્રોધ, ગુસ્સો.	૮૪
ક્રૂરચિત્ત, વિ૦ કૂર ઉપર ગુસ્સે થનાર, ખાતરી રીતે દ્વેષ રાખનાર.	૧૧૫
ક્રોષ્ટુ, પુ૦ શિયાળ.	૩૨
ક્લોમન્, ન૦ મૂત્રાશય, કોથળું.	૬૧
ક્ષત્, પુ૦ ક્ષત્રિ, ક્ષત્રપાલ, ધર્મપુત્ર.	૪૨
ક્ષપ્, વિ૦ રાત કરનાર.	૧૦૬
ક્ષામો, વિ૦ ક્ષીણને કરનાર.	૩૦
ક્ષિપત્, વિ૦ ફેંકતું.	૬૬
ક્ષીરપા, વિ૦ દૂધ પીનાર, પાણી પીનાર.	૧૩
ક્ષુધ્, સ્ત્રી૦ ભૂખ.	૮૪
ક્ષોદીયસ્, વિ૦ અતિશય બરીક, બહુ નીચ, બહુ નાનું, બહુ બારીક.	૧૨૩
ક્ષમાભુજ્, પુ૦ રાજા.	૬૫
ક્ષર્-જ્, વિ૦ ક્ષરતું, ક્ષયતું.	૬૮
ક્ષુદ્ર, વિ૦ સાધારણ, હલકું, મૂર્ખ, નીચ.	૩૪
ક્ષ્નપ્, વિ૦ ન્હાવું કરનાર	૪૧
ગઙ્ગા, સ્ત્રી૦ ગંગા નદી.	૯
ગભીરી, વિ૦ નિર્ભય, નીડર	૨૧
ગન્તૃ, વિ૦ જનાર.	૪૩
ગમિન્, પુ૦ મુસાફર.	૧૦૨
ગમિન્, વિ૦ જનાર.	૧૦૨
ગરિમન્ પુ૦ ભારેપણું, મોટાઈ.	૮૬
ગરીયસ્, વિ૦ ઘણું મોટું; વજનદાર, અગત્યનું.	૧૨૨
ગર્દભ્, વિ૦ ગધેડા જેવું આચરણ કરનાર, ગધેડાને કહેનાર.	૧૦૭

	पृष्ठ
गवाच्, वि० गाय पासे जनार.	६२
गवाञ्चू, वि० गायने पूजनार.	६४
गार्ग्य, पु० गर्ग ऋषिना दिकरांनो दिकरो.	४
गिरिराज्, वि० पर्वत उपर शोभनार, पु० पर्वतोमां श्रेष्ठ, शत्रुंजय गिरि.	७०
गिर्, स्त्री० वाचा, वाणी, सरस्वती.	१०६
गुप्, वि० रक्षण करनार.	१०४
गुरु, पु० शिक्षक, बाप, वडिल.	३४
गुरु, वि० वजनदार, मोटुं, अगत्यनुं, किंमती.	३४
गृहप्रविविक्षू, वि० घरमां पेसवाने इच्छनार.	११६
गो, पु० बळद, स्वर्ग, किरण, जल, चंद्र, सूर्य, वायु	४८
गो, स्त्री० गाय, आंख, दिशा, वाणी.	४८
गोअच्, वि० गाय पासे जनार.	६२
गोअर्च्च वि० गाय पूजनार	६४
गोच्, वि० गाय पासे जनार	६२
गोर्च्च्, वि० गायने पूजनार.	६४
गोग्रहन्, पु० इंद्र.	८७
गोदुह्, वि० गाय दोनार.	१३४
गोमत्, वि० गायवाळुं, बळदवाळुं.	७६

	पृष्ठ
गोरक्षू, वि० गायनुं रक्षण करनार.	११६
गौरी, स्त्री० पार्वती, आठ वरसनी कन्या, पृथ्वी.	२२
गौरी, वि० पार्वतीने पूजनार.	३१
ग्रामणी, पु० गामनो पटेल, दंभ	२६
ग्रामणी, वि० मुख्य, श्रेष्ठ	२६
ग्रामपति, पु० गामनो धणी.	१५
ग्रामयिच्छू, वि० गाम जनार.	६४
ग्राहिन्, वि० लेनार, मानનાર.	१०२
ग्लानि, स्त्री० थाक, सुस्ती, निंदा, दुर्बलता.	१६
ग्लौ, पु० चंद्र, कपूर, पृथ्वी.	५०
घट, पु० कळश, घडो.	२
घटसृज्, वि० घडो बनावनार.	७०
घर्मघ्ना, वि० तडकाथी रक्षण करनार छत्री विगेरे.	१३
घूरायन्, वि० भमनार, चक्राकार फरनार.	१००
घृणवत्, वि० प्रकाशतुं.	८०
घृतपायन, वि० घी पीनार.	८८
घृतस्पृश् वि० घीने अडकनार	११३
घ्वाङन्, वि० भमनार. चक्राकार फरनार.	१००

	पृष्ठ
चक्षुस्, वि० प्रकाशतुं, चणकतुं.	८१
चक्रिन्, पु० चक्रवर्ती राजा, शहेनशाह, सर्प, धांसी, कुंभार, गधेडो.	१०२
चक्रिन्, वि० पैडावाळुं.	१०२
चक्रीवत्, पु० गधेडो.	९३
चक्षुस्, न० आंख, लोचन.	१२०
चतुर्, वि० चार.	१४८
चतुर्दशन्, वि० चौद.	१४६
चतुष्टय, त्रि० चार संख्यावाळुं.	७
चत्वारिंशत्, स्त्री० चाळीश	१४६
चन्द्रमस्, पु० चंद्र, चांद.	११७
चम्पू, स्त्री० गद्य-पद्यवाळुं पुस्तक.	३७
चरम, वि० छेल्लुं.	८
चर्मन्, न० चामडुं, चामडी, छाल, दाल.	६१
चर्मंधस्, वि० चामडुं पहेरनार.	१२३
चिकीर्षत्, वि० करवाने इच्छतुं.	७८
चित्रगु, वि० जेने चित्र विचित्र गायो होय ते.	५०
चित्रलिख्, वि० अद्भुत लखनार.	५४
चिश्चितङ्, वि० जेणे ङ् अक्षर चोतर्यो होय ते.	५७
चिश्चितञ्, वि० जेणे ञ् अक्षर चोतर्यो होय ते.	७०
चिश्चितञ्, वि० जेणे ञ् अक्षर चोतर्यो होय ते.	७१
चिश्चितट्, वि० जेणे ट् अक्षर चोतर्यो होय ते.	७२
चेलस्निह्, वि० वस्त्रने भीनुं करनार.	१२३
चैत्य, न० जिन प्रतिमा, जिन मंदिर.	६
चोरयत्, वि० चोरतुं, चोरी करतुं.	७९
छन्दस्, न० छंद, वेद, गरज, इच्छा.	११६
छर्दिस्, न० वमन, ओकारी.	१२०
जक्षत्, वि० खातुं, हसतुं.	८१
जगत्, न० विश्व, दुनिया.	७४
जगन्वस्, वि० गयेलुं, जनार.	१२७
जग्मिवस्, वि० गयेलुं, जनार.	१२७
जघ्निवस्, वि० मारनार, मारी नाखनार.	१२७
जतु, न० लाक्षा-लाख, अळतो.	३३
जनुस्, न० जन्म, उत्पत्ति.	१२०
जन्मन्, न० जन्म, उत्पत्ति.	६१
जम्बु, स्त्री० जांबूडो.	३७
जय्, वि० जय कहेनार.	१०६
जरस्, वि० वृद्ध, जूनुं.	७७

	पृष्ठ
जरा, स्त्री० वृद्धावस्था, ઘડપણ.	११
जलपी, वि० पाणी पीनार.	२६
जलमुच्, पु० मेघ.	५७
जाग्रत्, वि० जागतुं.	८१
जातवेदस्, पु० अग्नि.	११७
जामातृ, पु० जमाइ.	४१
जाम्बवत्, पु० ते नामनो ऋक्षनो सासरो.	७३
जायु, पु० औषधि, दवा.	३२
जिघांस्, वि० मारी नाखवानो धरादो राखनार.	१२५
जिन, पु० तीर्थंकर, केवली, शुद्ध, विष्णु.	१
जीवनश्, वि० जीवनो नाश, जीवतां नाश, जेनो जीवतां नाश छे ते, जेना जीवनो नाश छे ते.	११४
जुहुत्, वि० आपतुं, भोजन करतुं, होम करतुं.	८१
जूर्, स्त्री० दुःख, पीडा.	१०६
ज्ञातृ, वि० जाणनार, डाहुं अक्कलवान.	४३
ज्ञान, न० ज्ञान, बुद्धि.	५
ज्ञानयुध्, वि० ज्ञान वडे जाणनार.	८४
ज्यानि, स्त्री० वृद्धावस्था, हानि, जूनपणुं, त्याग.	१६
ज्यायस्, वि० धणुं मोटुं, उपरी. वृद्ध, उत्तम.	१२३

	पृष्ठ
ज्योतिस्, न० प्रकाश, नक्षत्र, ज्ञान.	१२०
टा, पु० तृतीया विभक्तिनो टा प्रत्यय.	६
तक्रमथ्, वि० छाश वलोवनार.	८१
तक्षन्, पु० सुतार.	८६
तक्षणी, स्त्री० सुतारणु.	६०
तडित्, स्त्री० विजळी.	७४
ततम, वि० घणाभांनुं एक अमुक.	१३७
ततर, वि० एभांनुं एक- अमुक.	१३७
तत्त्वप्राच्छ्, वि० तत्त्वने पूछनार.	६४
तत्त्वयुध्, वि० तत्त्व जाणुकार.	८५
तत्त्वविद्, वि० तत्त्व जाणुकार.	८२
तद्, वि० ते.	१४०
तनु, स्त्री० शरीर, चामडी.	३३
तनु, वि० बारीक, पातळुं, नानुं.	३४
तन्त्री, स्त्री० वीणा-सारंगीनो तार, नस, सारंगी.	२२
तन्यत्, वि० डेलावतुं, प्रसारतुं.	८०
तपस्, न० तपश्चर्या, सद्गुण, गरमी, अग्नि.	११६
तमस्, न० अंधकार, पाप, तमोगुण.	११६
तरा, स्त्री० होडी, भठ्ठो.	२२

	पृष्ठ
तस्थिवस्, वि० ઉભેલું.	१२६
तादृश्, वि० તેવું જ, તે જેવું.	११४
तावत्, वि० તેટલું, તેવડું.	७६
तिर्यच्, वि० વક્ર, કુટિલ, પશુ-પક્ષી.	६१
तिरश्चू, वि० વક્રતાથી ચાલનાર.	६४
तुदत्, वि० દુઃખ દેતું, દુઃખ દેનારું.	७८
तुराषाह्, पु० ઇંદ્ર.	१३०
तृतीय, वि० ત્રીજું.	१४०
तृष्, स्त्री० તરસ, તૃષ્ણા.	११५
तृष्णज्, वि० તરસ્યું, તૃષ્ણાવાળું.	६७
तेजस्, न० તેજ, બળ, અગ્નિ, સોનું, ઉત્પાદગાયણું.	११६
तोय, न० પાણી.	६
त्यक्तदृ, वि० નિર્લજ્જ, બેશરમ.	२७
त्यद्, वि० તે, જેવું.	१४१
त्रपीयस्, वि० ઘણું નમેલું, બહુ શરમાણ.	१२३
त्रय, वि० ત્રણ, ત્રીજું.	८
त्रयोदशन्, वि० તેર	१४६
त्रि, वि० ત્રણ.	१४७
त्रिंशत्, स्त्री० ત્રીશ	१४६
त्रितय, वि० ત્રણ.	८
त्र्यह्न, पु० ત્રણ દિવસમાં થયેલ.	२
त्वच, वि० બીજું, બહું.	१३६
त्वच्, स्त्री० ચામડી, છાલ, તજ.	५८
त्विष्, स्त्री० કાંતિ, શોભા, પ્રભા, પ્રીતિ.	११५
दक्षिण, वि० દક્ષિણ દિશાનું, ઉજમણું, ઉદાર, ચતુર, બરાબર.	१३८
दण्डयत्, वि० દંડ કરતું, સજા કરતું.	७६
दण्डिन्, पु० સંન્યાસી, બારીદાર, દ્વારપાલ.	१०२
दण्डिन्, वि० દંડવાળું.	१०२
दद्रत्, वि० આપતું, દેતું.	८०
दधत्, वि० ધારણ કરતું, સંભાળતું, પોષતું.	८१
दधि, न० દહિં.	१७
दधिक्रावन्, वि० દહિંને આક્રમણ કરનાર.	१००
दधृष्, वि० નિર્લજ્જ, બેશરમ.	११५
दन्त, पु० દાંત, હાથીદાંત.	३
दन्तत्वक्ष्, वि० દાંત છોલનાર.	११६
दरिद्रत्, वि० ગરીબ થતું, કંગાલ થતું.	८१
दलस्पृश्, वि० પાંદડાને સ્પર્શ કરનાર.	११४
दशन्, वि० દસ.	१४६
दामन्, न० દોરડું, દામણ, માળા.	६१

	पृष्ठ
दार, पु० स्त्री, वज्र.	४
दाश्वस्, वि० देनार, उदार.	१२७
दासी, स्त्री० दासी, चाकरडी	२२
दिधक्षू, वि० बाळवाने ई-च्छनार, बाळवाने इच्छ-नार.	११७
दिव्, स्त्री० आकाश, स्वर्ग, दिवस.	१११
दिश्, स्त्री० दिशा.	११३
दीर्घांगुलि, वि० लांबी आंगणीओवाणुं.	१८
दीर्घायुस्, वि० लांबी आवरदावाणुं.	१२२
दीर्घहिन्, पु० उनाळो.	८८
दीर्घहिन्, वि० लांबा दि-वसोवाणुं.	९८
दीव्यत्, वि० रमतुं, प्र-काशतुं, वखाणतुं.	७८
दुध्नुवस्, वि० भींजायेल, भीगळेल, पलळेल.	१२९
दुर्मनस्, वि० दुष्ट हृदय-वाणुं, व्याकुळ चित्तवाणुं, दीलगीर मनवाणुं.	१२१
दुहितृ, स्त्री० पुत्री, दीकरी.	४२
दृग्भू, वि० आंखमां थ-नार, दृष्टिवडे थनार.	४०
दृढपुस्, वि० मजबूत शरीरवाणुं.	१२२
दृढसक्थ, वि० मजबूत स थाणुं.	१९

	पृष्ठ
दृन्भू, वि० हिंसक थनार.	४१
दृश्, स्त्री० जोतुं ते, नजर, नेत्र.	११३
दृषद्, स्त्री० पत्थर, पाषाण	८२
दृष्टदिश्, वि० जेणे दिशा जणेल छे ते.	११४
देव, पु० देव, राजा, मेघ, पारो, दिवस.	२
देवप्रच्, वि० देव पारो जनार	१२
देवप्रज्ञ, वि० देवनो पूजारी	१४
देवप्री, वि० देवने संतुष्ट करनार.	२७
देवश्लाघ्, वि० देवने वखाणनार.	५५
देवृ, पु० दीर, दियर.	४१
देवेज, वि० देवनी पूजा करनार.	१९
दोस्, पु० हाथ, बाहु.	११८
दोस्, न० हाथ, बाहु.	१२०
द्यो, स्त्री० आकाश, स्वर्ग.	४९
द्राघीयस्, वि० बहु लांबुं	१२३
द्वय, वि० बेपणा वाणुं, बे, बेउलुं.	८
द्वादशन्, वि० बार.	१४९
द्वार्, स्त्री० बारणुं.	११०
द्वि, वि० बे.	१४७
द्वितय, वि० बे संख्या-वाणुं, बे, बेउलुं.	८
द्वितीय, वि० बीजुं.	१३९
द्विदत्, वि० बे दांतवाणुं.	७७

	पृष्ठ
द्विपक्षु, वि० જેને બે પાંગળી બીજો હોય તે.	४०
द्विपाद्, वि० બે પગવાળું	८४
द्विष्, पु० શત્રુ.	११४
द्व्यह्न, पु० બે દિવસ, બે દિવસમાં થયેલ.	२
धन, न० દ્રવ્ય, ધનરાશિ.	६
धनयाञ्छ्, वि० દ્રવ્ય ઈચ્છનાર.	६४
धनार्जु, वि० દ્રવ્ય મેળવનાર	६८
धनुस्, न० ધનુષ્ય, ભાગડું, ધનરાશિ.	१२०
धरणि, स्त्री० પૃથ્વી, જમીન	१६
धवल्, वि० ધવલ કહેનાર	१११
धातृ, वि० ધારણ કરનાર, પોષણ કરનાર, पु० બ્રહ્મા, વિષ્ણુ.	४३
धानाभृज्, वि० જવ શેકનાર, લોટ શેકનાર.	७०
धान्यपिपक्षु, वि० અન્ન પકાવવાને ઇચ્છનાર.	११६
धामन्, न० ઘર, પ્રકાશ, તેજ, પ્રભાવ.	६१
धी, स्त्री० બુદ્ધિ.	२२
धीमत्, वि० બુદ્ધિશાલી, પંડિત.	७५
धोषन्, वि० ધારણ કરનાર પોષણ કરનાર.	६८
धुर्, स्त्री० ધોંસરી, હોકત, ભાર, ચિંતા.	१०६
धून्वत्, वि० હલાવતું, કંપાવતું.	८०
धृग्वपा, वि० બીજી પીનાર, દેહિ પીનાર.	१३
धूलि, स्त्री० ધૂળ, રજ.	१६
धृतघत्, वि० ધારણ કરનાર, મહણ કરનાર.	७६
धृष्णज्, वि० નિર્ભય, બડાઈખોર.	६७
धेनु, स्त्री० ગાય.	३२
ध्वाङ्क्षारावयिन्, वि० કાગડાની જેમ બોલ બોલ કરનાર, બીખારીની જેમ કરગરનાર.	१०२
नक्तह्, पु० મદ્ય કાઢતી વેળા તેમાં નાખવાની એક જાતની ઔષધિ.	३६
नदी, स्त्री० નદી.	२१
नदी, वि० નદીને ઇચ્છનાર.	३१
ननन्दृ, स्त्री० નણંદ.	४२
ननान्दृ, स्त्री० નણંદ.	४२
नप्तृ, पु० દીકરાનો દીકરો, દીકરીનો દીકરો.	४२
नप्त्री, स्त्री० દીકરાની દીકરી, દીકરીની દીકરી.	४२
नभस्वत्, पु० વાયુ, પવન.	७३
नय्, वि० નીતિ કહેનાર, સામ નયની વ્યાખ્યા કરનાર.	१०६
नर्मन्, न० મશ્કરી, ગમ્મત.	६१

	पृष्ठ
नवति. स्त्री० नेवु.	१४९
नवन्, वि० नव.	१४९
नाटचमट्, वि० नाच क-रनार, नाटक करनार.	७१
नामन्, न० नाम, संज्ञा. चिह्न.	९१
नासिका, स्त्री० नाक.	११
निनीषस्, वि० लई गयेल, दोरी गयेल.	१२८
निरुज्, वि० रोग रहित, नीरोगी.	६७
निशा, स्त्री० रात्रि, रळदर	१०
नी, वि० दोरनार, लई जनार.	२८
नुनुषस्, वि० वखाणनार	१२९
नृ, पु० मनुष्य, मरद, पुरुष.	४१
नेतृ, वि० नायक, धणी, दोरनार, लइ जनार.	४३
नेम वि० अरधुं.	१३९
नेमि, पु० बावीशमा तीर्थ-कर श्रीनेमिनाथ, वज्र, चक्रनो घेरावो.	१४
नेष्टृ, पु० पुरोहित विशेष.	४२
नौ, स्त्री० वहाण, नाव.	५१
न्यायपठ्, वि० न्याय भणनार,	७१
पङ्कु, स्त्री० लुली स्त्री, पां-गळी स्त्री.	६७
पचत्, वि० रांधतुं पका-वतुं.	७७

	पृष्ठ
पञ्चतय, वि० पांच संख्या वाळु.	८
पञ्चदशन्, वि० पंदर,	१४९
पञ्चन्, वि० पांच.	१४८
पञ्चाशत्, स्त्री० पचास	१४९
पट, पु० वस्त्र, कपडुं, चि-नेलु कपडुं.	२
पटु, वि० चतुर, डाहुं, धुताई,	३४
पठितङ्, वि० जे ३. अक्षर भणेल होय ते.	५७
पठितहट्, वि० जे व्यंजन भणेल होय ते.	१११
पति, पु० धणी, स्वामी.	१४
पती, वि० धणीने इच्छ-नार,	३०
पथिन्, पु० मार्ग, रस्तो, धर्मियाग,	८९
पद्धति, स्त्री० मार्ग, पंक्ति.	११
पपी, पु० सूर्य, चंद्र, कपूर, आकडानुं आड.	२१
पयस्, न० पाणी, दूध.	११९
पयोमुच्, पु० मेघ, ना-गरमोथ.	५७
पर, वि० बीजुं, दूर, उत्त-म, पारकुं, उत्तर.	१३८
परभृत्. पु० कागडो.	७३
परमे, पु० उत्कृष्ट क्षमदेव.	४६
परमेष्ठिन्, पु० अरिहंत सिद्ध आचार्य उपाध्याय	

	પૃષ્ઠ
द्विपक्षु, वि० જેને બે પાંગણી સાંઓ હોય તે.	૪૦
द्विपाद्, वि० બે પગવાળું	૮૪
द्विष्, पु० શત્રુ.	૧૧૪
द्यह्न, पु० બે દિવસ, બે દિવસમાં થયેલ.	૨
धन, न० દ્રવ્ય, ધનરાશિ.	૬
धनयाञ्छु, वि० દ્રવ્ય ઈચ્છનાર.	૬૪
धनार्जु, वि० દ્રવ્ય મેળવનાર	૬૮
धनुस्, न० ધનુષ્ય, કામઠું, ધનરાશિ.	૧૨૦
धरणि, स्त्री० પૃથ્વી, જમીન	૧૬
धवल्, वि० ધવલ કહેનાર	૧૧૧
धातृ, वि० ધારણ કરનાર, પોષણ કરનાર, पु० બ્રહ્મા, વિષ્ણુ.	૪૩
धानाभृज्ज्, वि० ધાન્ય શેકનાર, લોટ શેકનાર.	૭૦
धान्यपिपक्षु, वि० અન્ન પકાવવાને ઇચ્છનાર.	૧૧૬
धामन्, न० ઘર, પ્રકાશ, તેજ, પ્રભાવ.	૯૧
धी, स्त्री० બુદ્ધિ.	૨૨
धीमत्, वि० બુદ્ધિશાલી, પંડિત.	૭૫
धीवन्, वि० ધારણ કરનાર પોષણ કરનાર.	૬૮
धुर्, स्त्री० ધોંસરી, કાયત, ભાર, ચિંતા.	૧૦૬
धून्वत्, वि० હલાવતું, કંપાવતું.	૮૬
धूम्रपा, वि० ધોરી પીનાર, હોકો પીનાર.	૧૩
धूलि, स्त्री० ધૂળ, રજ.	૧૬
धृतवत्, वि० ધારણ કરનાર, ગ્રહણ કરનાર.	૭૬
धृष्णज्, वि० નિર્લજ્જ, બડાઈખોર.	૬૭
धेनु, स्त्री० ગાય.	૩૨
ध्याङ्क्षाराविन्, वि० કાગડાની જેમ બોલ બોલ કરનાર, ભીખારીની જેમ કરગરનાર.	૧૦૨
नग्नहु, पु० મદ્ય કાઢતી વેળા તેમાં નાખવાની એક જાતની ઔષધિ.	૩૬
नदी, स्त्री० નદી.	૨૧
नदी, वि० નદીને ઇચ્છનાર.	૩૧
ननन्दृ, स्त्री० નણંદ.	૪૨
ननान्दृ, स्त्री० નણંદ.	૪૨
नप्तृ, पु० દીકરાનો દીકરો, દીકરીનો દીકરો.	૪૨
नप्त्री, स्त्री० દીકરાની દીકરી, દીકરીની દીકરી.	૪૨
नभस्वत्, पु० વાયુ, પવન.	૭૩
नय्, वि० નીતિ કહેનાર, સાત નયની વ્યાખ્યા કરનાર.	૧૦૬
नर्मन्, न० મશ્કરી, ગમ્મત.	૬૧

	पृष्ठ
नप्तृ. स्त्री० नेतृ.	१४९
नवन्, त्रि० नव.	१४९
नाट्यभट्. त्रि० नाच क- रनार, नाटक करनार.	७१
नामन्, न० नाम, संज्ञा. चिह्न.	९१
नासिका, स्त्री० नाक.	११
निनीषत्, त्रि० लई गयेल, दोरी गयेल.	१२८
निरुज्, त्रि० रोग रहित, नीरोगी.	६७
निशा, स्त्री० रात्रि, रळदर	१०
नी, त्रि० दोरनार, लई जनार.	२८
नुनुषत्, त्रि० वखाणनार	१२९
नृ, पु० मनुष्य, मरद, पुरुष.	४१
नेतृ, त्रि० नायक, धणी, दोरनार, लइ जनार.	४३
नेम त्रि० अरधुं.	१३९
नेमि, पु० बावीशमा तीर्थ- कर श्रीनेमिनाथ, वर्तु- लनो घेरावो.	१४
नेष्टृ, पु० पुरोहित विशेष.	४२
नौ, स्त्री० वहाण, नाव.	५१
न्यायपठ्, त्रि० न्याय भणनार,	७१
पत्नी, स्त्री० लग्नी स्त्री, पा- णेली स्त्री.	३७
पक्वत्, त्रि० रांधतुं पक्वा- वतुं.	७७

	पृष्ठ
पञ्चतय, त्रि० पांच संख्या वाळु.	८
पञ्चदशन्, त्रि० पंदर,	१४९
पञ्चन्, त्रि० पांच.	१४८
पञ्चाशत्, स्त्री० पचास	१४९
पट, पु० वस्त्र, कपडुं, त्रि- नेपण कपडुं.	२
पटु, त्रि० चतुर, ज्ञानी, धूतारुं,	३४
पठितङ्, त्रि० जे ३ अक्षर भणेल होय ते.	५७
पठितङ्ङ्, त्रि० जे व्यंजन भणेल होय ते.	१११
पति, पु० धणी, स्वामी.	१४
पती, त्रि० धणीने धरनार.	३०
पथिन्, पु० मार्ग, रस्तो, धर्माचार,	८९
पद्धति. स्त्री० मार्ग, पंक्ति.	११
पयी, पु० सूर्य, चंद्र, कपूर, आकडानुं आड.	२१
पयस्, न० पाणी, दूध.	११९
पयोमुच्, पु० मेघ, ना- गरमोथ.	५७
पर, त्रि० बीजुं, दूर, उत्त- म, पारकुं, उत्तर.	१३८
परभृत्. पु० कागडो.	७३
परमे, पु० उत्कृष्ट कामदेव.	४६
परमेष्ठिन्, पु० अरिहंत सिद्ध आचार्य उपाध्याय	

	पृष्ठ
અને સાધુ એ પાંચ પરમેષ્ઠી, ભલદેવ,	૮૯
पराच्, त्रि० અવળું જનારૂં, ઉંચે જનારૂં.	६०
पराञ्च्, त्रि० અવળું મુખ જનાર, બીજાને પૂજનાર.	६३
परिक्लाम, त्रि० થાકી જનાર.	१०८
परिव्राज्, पु० સાધુ, પતિ, સંન્યાસી.	७०
परिव्राज्, त्रि० દીક્ષા લેનાર.	७०
परिषद्, स्त्री० સભા, મેળ, મંડલી.	८२
पर्णगुह्, त्रि० પાંદડાથી, ઢાંકનાર, પાંખથી ઢાંકનાર.	१७४
पर्णघ्वस्, त्रि० પાંદડાનો નાશ કરનાર, પાંખનો નાશ કરનાર	१२४
पर्वन्, न० ઉત્સવ, પર્વ, ગાંઠ, પ્રસંગ.	९१
पशुघ्न, त्रि० પશુઓને મારનાર	९५
पाद्, पु० પગ, શ્લોકનું ચરણ, ક્રિરણ.	३
पामन्, स्त्री० ખસ.	९०
पायय्, त्रि० પીવરાવનું.	७८
पिण्डग्रस्, त्रि० પિંડ ખાનાર.	१२३
पिण्डग्लस्, त्रि० પિંડ ખાનાર	१२३
पितृ, पु० બાપ. (द्विवचनमां–) મા બાપ.	४१
पितृद्रुह्, त्रि० પિતાનો દ્રોહ કરનાર.	१३४
पिपासत्, त्रि० પીવાને ઇચ્છનું, તરસ્યું,	७८
पिबत्, त्रि० પીતું.	७८
पी, त्रि० પીનાર, પાન કરનાર.	२८
पीपन्, त्रि० જોરવાળું, જાડું, મોટું.	९८
पीयन्, पु० પવન, વાયુ.	९८
पुंस्, पु० પુરૂષ, મરદ.	११७
पुत्रचुम्ब, त्रि० દીકરાને ચુંબન કરનાર.	१०६
पुनर्भू, स्त्री० ફરીથી પરણેલ વિધવા.	३८
पुनर्भू, त्रि० ફરીથી થનાર, વારંવાર હોનાર.	४१
पुर्, स्त्री० નગરી	१०६
पुरुदंशस्, पु० ઇંદ્ર.	११८
पुरोधस्, पु० ગોર, પુરોહિત.	११७
पुष्प, न० ફૂલ, સ્ત્રીરજ, આંખનું ફૂલું.	६
पूनी, त्रि० નાશ પામેલને ઇચ્છનાર, ગોવાયેલને ઇચ્છનાર.	३०

	पृष्ठ
पूर्व, वि० पूर्व दिशानुं, प्रथम, आगळ.	१३८
पूषन्, पु० सूर्य, आकडो.	८३
पृतना स्त्री० सेना.	९
पृथु, वि० मोटुं, विस्तारवाळुं.	३४
पृषत्, न० टीपुं, बिंदु.	७४
पृष्ठयाड्, वि० पीठ उपर चडावी वही जनार घोडो अथवा बिगेरे	१३२
पेचिवस्, वि० पकावनार.	१२७
पो, वि० पवित्र, शुद्ध, पवित्र करनार.	५०
पोतृ, पु० मानिक गोर.	४२
प्रगुण्, वि० प्रमाणिक, चतुर, उत्कृष्ट गुणनार.	७३
प्रताम्, वि० दुःखी, तीव्र धरुछावाळुं,	१०८
प्रतिक्रमण, न० पाछुं हटवुं, पापथी पाछुं हटवुं, जैनोनी सवार सांजनी धार्मिक क्रिया.	१
प्रतिदिवन्, पु० सूर्य, आकडानुं झाड.	८३
प्रतिपद्, स्त्री० पडवो, नोणत, दाखमात.	८२
प्रत्यच्, वि० पाछळनुं, पश्चिमनुं.	६०
प्रत्यञ्च्, वि० प्रत्येकने पूजनार. प्रतिकूल पूजनार.	६३
प्रथम, वि० पहेलुं, प्रधान.	८
प्रधी, वि० बुद्धिशाली.	२७
प्रधी, वि० उत्तम ध्यान करनार, घणो विचार करनार.	२८
प्रयुत, वि० दस लाख.	१५०
प्ररै, वि० पैसादार, धनाढ्य.	४८
प्रशाम्, वि० अतिशय शांत.	१०८
प्रशास्तृ, पु० यानिक गोर, राजा, सलाहकार	४२
प्रसू, स्त्री० माता, गोडी, केळ.	३८
प्राच्, वि० पहेलानुं, आगाउनुं, पूर्व दिशानुं.	६०
प्राञ्च्, वि० उत्तम रीते पूजा करनार.	६२
प्राणनश्, वि० प्राणना नाशवाळुं, जीवतां मूवेलुं,	११४
प्रातरित्वन्, वि० सवारमां जनार.	९५
प्रासघुर्, वि० जेणे घोडाने उडावी लीधा छे ते, जेणे घोडेसरी उडावी छे ते.	११०
प्रासद्, वि० जेणे कापनार मेळवेल छे ते.	४०
प्रासशम्, वि० जेणे सुख मेळव्युं छे ते.	१०८

	પૃષ્ઠ
प्रावृष्, स्त्री० વરસાદ ઋતુ (શ્રાવણ અને ભાદરવો માસ)	૧૧૫
प्राश्, वि० ખાનાર, ખાઉ ખાનાર	૧૧૩
प्रियक्रमुक्षिन्, वि० જેને ઇ૮ વહાલો હોય તે,	૧૦૪
प्रियकुरु, वि० જેને ક૮ વંશી કુરૂ રાજાની પુત્રી વહાલી હોય તે.	૪૦
प्रियकृ, वि० જેને કૃ ધાતુ પ્રિય હોય તે.	૪૪
प्रियगन्धृ, वि० જેને गन्ध् ધાતુ વહાલો હોય તે.	૪૫
प्रियगु, वि० જેને ગાયો પ્રિય હોય તે;	૫૦
प्रियग्लौ, वि० જેને ચંદ્રમા વહાલો હોય તે,	૫૬
✓ प्रियङ्गु, स्त्री० કાંગ, રાઈ, ગજપીપર.	૩૩
प्रियचन्द्रमस्, वि० જેને ચંદ્રમા વહાલો હોય તે.	૧૨૧
प्रियतुरासाह्, वि० જેને ઇ૮ પ્રિય હોય તે.	૧૩૧
प्रियदधि, वि० જેને દહીં વહાલું હોય તે.	૧૬
प्रियद्विष्, वि० જેને દ્વિષ- ત પ્રિય હોય તે	૧૧૨
प्रियधो, वि० જેને ધા-	

	પૃષ્ઠ
ક્ષા અથવા સ્વર્ગ પ્રિય હોય તે.	૫૦
प्रियधनुस्, वि० જેને ધનુષ પ્રિય હોય તે.	૧૨૨
✓ प्रियधोषन्, वि० જેને ઘોષનાર વહાલો હોય તે.	૧૦૦
प्रियनदि, वि० જેને નદી પ્રિય હોય તે.	૨૪
प्रियनी, वि० જેને વહાણ વહાલું હોય તે	૫૧
प्रियपथिन्, वि० જેને રસ્તો પ્રિય હોય તે	૧૦૩
प्रियपयोमुच्, वि० જેને વરસાદ પ્રિય હોય તે.	૫૬
प्रियपोषन्, वि० જેને ભગ્યુત પ્રિય હોય તે.	૧૦૦
प्रियपुंस्, वि० જેને પુરૂષ વહાલો હોય તે.	૧૨૧
✓ प्रियपूषन्, वि० જેને સૂર્ય વહાલો હોય તે.	૬૪
✓ प्रियप्रक्षन्, वि० જેને પરમાત્મા પ્રિય હોય તે.	૬૨
✓ प्रियभूरिदावन्, वि० જેને ઘણું દાન કરનાર પ્રિય હોય તે.	૧૦૦
✓ प्रियमथिन्, वि० જેને રથ પ્રિય હોય તે.	૧૦૩
✓ प्रियमन्त्रिन्, वि० જેને પ્રધાન વહાલો હોય તે.	૧૦૨

पृष्ठ

...मडिमन्, वि० जेने ...रा वहालो होय ते. ६४
...यमाल, वि० जेने ...भाला वहाली होय ते. ८
...यमेरुदृश्वन्, वि० मेरु ...देखेल माफ्सं जेने प्रिय ...होय ते. १०१
...यज्वन्, वि० यज्ञ ...करावनार जेने प्रिय होय ते. ६२
प्रियराजकृत्वन्, वि० ...राजा बनावनार जेने प्रिय ...होय ते. १०१
प्रियराजन्, वि० जेने ...राजा वहालो होय ते. ६४
प्रियराजयुध्वन्, वि० राजाने युद्ध करावनार जेने प्रिय होय ते. ६२
प्रियरुच्, वि० जेने कांति वहाली होय ते. ५६
प्रियरे, वि० जेने दाढी वहाली होय ते. ४८
प्रियवामोरु, वि० सुंदर जंघावाळी स्त्री जेने प्रिय होय ते. ४०
प्रियविशावयु, वि० सारी रीते ओळखनार जेने प्रिय होय ते. १०१
प्रियविशावयु, वि० अतिहाय उत्पन्न बनावनार ...६५

जेने प्रिय होय ते. १०१
प्रियशर्वन्, वि० जेने हिंसक प्रिय होय ते. १०१
प्रियशशिन्, वि० जेने चंद्रमा वहालो होय ते. १०२
प्रियश्वन्, वि० जेने कूतरो प्रिय होय ते. ६५
प्रियश्वशुर, वि० जेने सासु वहाली होय ते. ४०
प्रियसद्मन्, वि० जेने घर वहालुं होय ते. ६२
प्रियसर्पं, वि० जेने सापळा प्रिय होय ते. १३६
प्रियसे, वि० जेने रति-क्रीडा प्रिय होय ते. ४६
प्रियस्तरी वि० जेने घूमाडो अथवा वाछरडी प्रिय होय ते. २५
प्रियस्त्रि, वि० जेने स्त्री वहाली होय ते. २५
प्रियस्त्रियु, वि० जेने स्त्री प्रिय होय ते, जेने होग प्रिय होय ते. १२१
प्रियागोगावन्, वि० जेने अगोसर प्रिय होय ते. १०१
प्रियाशुष्य, वि० वहाली स्त्रीने चुंबन करनार. १०१
प्रियारमन्, वि० जेने श्रम वहालो होय ते. ६२

पृष्ठ

प्रियाप्सरस्, वि० જેને અપ્સરા વહાલી હોય તે. १२१
प्रियायेमन्, वि० જેને સર્વ પ્રિય હોય તે. ६२
प्रियावासन्, वि० જેને ચોર વહાલા હોય તે. १००
प्रियाह्वन्, वि० જેને દિવસ પ્રિય હોય તે. ६७
प्रीणत्, वि० પ્રસન્ન કરતું, સંતુષ્ટ કરતું. ८०
फल०, न० ફળ, બદલો, ઇનામ, દાન. ६
बभूवस्, वि० થયેલું. १२८
बर्हिस्, न० દાભ, બરહિ, કાંતિ. १२०
बहु, वि० ઘણું, બહુ. ३४
बहुक्रमुक्षिन्, वि० ઘણા દ્રોવાળું. १०३
बहुकर्मन्, वि० ઘણા કામવાળું, ઘણા કર્મોવાળું. ६२
बहुगु, वि० ઘણી ગાયોવાળું. ५०
बहुज्ञान, वि० ઘણા જ્ઞાનવાળું ८
बहुधामन्, वि० ઘણી જગ્યાવાળું. ६४
बहुपुर्, वि० ઘણી નગરીવાળું. ११०
बहुभद्र, वि० ઘણું કલ્યાણ કરનાર. ६८
बहुयज्वन्, वि० જ્યાં ઘણા યજ્ઞ કરનારા હોય તે. ६२
बहुयुच्छ, वि० અતિપ્રભાવી.
बहुर्, वि० ઘણી લક્ષ્મીવાળું.
बहुशोचिस्, वि० અતિ-શય પ્રકાશવાળું. १
बहुसम्पद्, वि० ઘણી સંપત્તિવાળું.
बहुसामन्, वि० અતિશય ગરમીવાળું. ६
बहुहिंस्, वि० ઘણાનો ઘાત કરનાર, બહુ હિંસા કરનાર. १२
बाहुज्, वि० ઘણું બલવાન, ઘણું ઉત્સાહવાળું. १
बृहप्, वि० ઘણા પાણીવાળું १०१
बृहाशिस्, वि० ઘણા આ-શીર્વાદવાળું. १२४
बिभ्यत्, वि० બીતું, ભય પામતું. ८१
बिभ्रत्, वि० ધારણ કરતું, પોષતું. ८१
बुद्धि, स्त्री० અમલ, જ્ઞાન. ११
बुध्, वि० જાણું, જાણું. ८५
बृहत्, वि० મોટું, લાંબું. ७१
बोभुयत्, वि० વારંવાર થતું, અતિશય થતું. ८१
ब्रह्मन्, पु० બ્રાહ્મણ, બ્રહ્મા દેવ, બૃહસ્પતિ. ८५
ब्रह्मन्, न० પરમાત્મતત્ત્વ, તપ, સત્ય, બ્રહ્મચર્ય. ८१

पृष्ठ

ब्रह्महन्, वि० બ્રાહ્મણને મારી નાખનાર. ८५
भगवत्, वि० અપાર ઐશ્વર્યવાળું, નસીબદાર, શ્રીમંત. ७१
भणितवत्, वि० જેણે અક્ષર ભણ્યો હોય તે. ५७
भर्मन्, न० સોનું, નાભિ, પગાર, ધંતૂરો. ८१
भवत्, वि० આપ, તમે. ७६
भवत्, वि० બનતું, થતું. ७८
भवादृश्, वि० આપના જેવું ११४
भविष्यत्, वि० ભવિષ્યકાળમાં થનાર. ७९
भसद्, न० સાંધ. ८२
भात्, वि० પ્રકાશતું, દીપતું. ७९
भानु, पु० સૂર્ય, કિરણ, રાજા, પ્રભુ, ધણી. ३१
भारवाह्, वि० ભાર વહન કરનાર. १३२
भार्गव, पु० શુક્રાચાર્ય. ५
भाविन्, वि० ભવિષ્ય કાળે થનાર. १०२
भास्, स्त्री० કાંતિ, કિરણ, પ્રકાશ, પડછાયો, કીર્તિ, ઇચ્છા. ११९
भास्वत्, पु० સૂર્ય, વીર, પ્રભાત. ७३
भास्वत्, वि० પ્રકાશિત, ચળકતું. ७१
भिन्दत्, वि० ભેદતું, છેદતું. ८८

पृष्ठ

भिषज्, पु० વૈદ્ય, ચિકિત્સક. ६५
भी, स्त्री० ધાસ્તી, ભય. २३
भीरु, वि० બીકણ. ३७
भीरू, स्त्री० નારી, સ્ત્રી. ३७
भू, स्त्री० પૃથ્વી, જગ્યા, જમીન, બાબત. ३७
भूपति, पु० રાજા. १४
भूभृत्, पु० રાજા, પર્વત. ७३
भूमि, स्त्री० જમીન, પૃથ્વી, પરગણું, બેઠક, મીલકત, હદ, જીભ. ११
भूयस्, वि० ઘણું, મોટું. १२३
भूरि, न० સોનું. १७
भूरि, वि० ઘણું, મોટું, વારંવાર. १८
भूरिदावन्, वि० ઘણું દાન કરનાર. ५८
भोक्तृ, वि० ભોગવનાર, ભોજન કરનાર, રક્ષણ કરનાર. ४३
भ्रातृ, पु० ભાઈ. ४१
भ्रातृद्रुह्, वि० ભાઈનો દ્રોહ કરનાર. १३४
भ्रू, स्त्री० ભમર. ३८
भ्रूणहन्, वि० બાળહત્યા કરનાર, ગર્ભનો ઘાત કરનાર. ५४
मघवत्, वि० બક્ષીસવાળું, पु० ઇંદ્ર, ઘુવડ, स्त्री० ઇંદ્રાણી. १६

	પૃષ્ઠ
મઘવન્, પુ૦ ઇંદ્ર, ધનવાન	૮૮
મઘોની, સ્ત્રી૦ ઇંદ્રાણી.	૯૧
મજ્જન્, પુ૦ અસ્થી, વૃક્ષનો અર્ભ-સારાંશ.	૯૬
મજ્જા, સ્ત્રી૦ " "	૯
મણ્ડપલિપ્, વિ૦ મંડપને લીંપનાર, માંડવાને લીંપનાર.	૧૦૪
મતિ, સ્ત્રી૦ બુદ્ધિ, ઇચ્છા, સ્મૃતિ, વિચાર, ઠરાવ, સત્કાર.	૧૫
મથિન્, પુ૦ વલોણી, રવાઇ	૮૯
મધુ, ન૦ મધ, દારૂ, પાણી, પુષ્પનો રસ, વિ૦ મધુર.	૩૭
મધુલિલિક્ષુ, વિ૦ મધ ચાટવાના ઇરાદાવાળું.	૧૧૬
મધુલિહ્, પુ૦ ભમરો, મધમાખ.	૧૩૨
મધુલિહ્, વિ૦ મધ ચાટનાર.	૧૩૨
મધુસૂદન્, પુ૦ કૃષ્ણ.	૮૭
મનસ્, ન૦ મન, અંતઃકરણ, ઇરાદો.	૧૧૯
મનોભૂ, પુ૦ કામદેવ.	૩૬
મન્ત્રજપ્, વિ૦ મંત્ર જપનાર.	૧૦૪
મન્ત્રયુધ્, વિ૦ છાની મસલત કરનાર, મંત્રનો વિચાર કરનાર.	૧૧૮
મન્ત્રિન્, પુ૦ મંત્રી, પ્રધાન, સલાહકાર, બહુચર.	૮૪
મરુત્, પુ૦ વાયુ, શ્વાસ, દેવ.	૬૩
મરુત્વત્, વિ૦ હવાવાળું, પુ૦ ઇંદ્ર, હનુમાન.	૬૬
મર્માવિધ્, વિ૦ મર્મસ્થાનને પીડનાર.	૮૪
મહત્, વિ૦ મોટું, સાચું, બળવાન.	૭૬
મહસ્, ન૦ ઉત્સવ, તેજ, આનંદ.	૧૧૯
મહાપ્, વિ૦ ઝડપથી ગમન કરનાર.	૪૦
મહિમન્, પુ૦ પ્રાપ્તિ, અભાવ, મોટાઈ.	૮૬
મહિષી, સ્ત્રી૦ ભેંસ, પટરાણી, કુલીન સ્ત્રી.	૨૨
મહી, સ્ત્રી૦ પૃથ્વી, જમીન.	૨૨
માંસ, ન૦ માંસ. પુ૦ કીડો, બાટકી, સમય.	૬
માતૃ, સ્ત્રી૦ માતા, મા, ગાય, લક્ષ્મી, પૃથ્વી, આકાશ, કુંવારૂ.	૪૨
માતૃ, વિ૦ માપનાર, જોખનાર.	૪૩
માતૃદ્રુહ્, વિ૦ માતાનો દ્રોહ કરનાર.	૧૩૪
માલા, સ્ત્રી૦ માળા, હાર, પંગત, બેરખો.	૮
માલાવત્, વિ૦ માળાવાળું.	૧૬

	पृष्ठ
मान्यगुरु, वि०	६२
गुंथनार.	१०५
मास, पु०	महिनो, चंद्र. २
मित्रद्रुह्, वि०	मित्रनो द्रोह करनार. १३३
मित्रसुस्मूर्षु, वि०	मित्रने संभारवानो धंधो राखनार. १२५
मी, वि०	मारी नाखनार, जनार, समजनार. २८
मीढ्वस्, वि०	छांटनार, भरनार, उदार, पु० वृषभ, शंकर. १२८
मुनि, पु०	साधु, योगी, ज्ञानी. १३
मुरजित्, पु०	कृष्ण. ७३
मुष्, स्त्री०	चोरी. ११५
मुह्, वि०	मोह पामेल, मुंझाइ गयेल, मूर्ख. १३३
मूर्धन्, पु०	माथुं, टोच, मथाळुं, सरदार. ८६
मूलमूल्य्, वि०	मूळ कापनार. ५६
मृगाविध्, वि०	शिकारी. ८४
मृद्, वि०	कोमळ, नम्र, नरमळुं. ३४
मेरुमश्यन्, वि०	जेणे मेरु पर्वत देख्यो छे ते. ६६
यक्षत्, न०	कलेजुं. ७५
यजुस्, न०	यजुर्वेद. १२०

	पृष्ठ
यजयन्, पु०	यज्ञ करनारो, विष्णु. ८५
यत्, वि०	जतुं, गमन करतुं. ८०
यतम, वि०	घणामांनुं जे कोइ. १३७
यतर, वि०	बेमांनुं जे कोइ. १३७
यद्, वि०	जे. १४१
यवो, पु०	घोडो, महादेव. २१
यवक्री, वि०	जव खरीदनार. २८
यवीयस्, वि०	नानुं, जुवान. १२३
यात, वि०	जतुं. ७६
यातृ, स्त्री०	देराणी. ४२
यातृ, वि०	जनार. ४३
यादृश्, वि०	जेवुं. जे प्रकारनुं. ११४
यावत्, वि०	जेटलुं, जेवडुं. ७६
यावन्, वि०	व्यापनार, खुश करनार. १००
युज्, वि०	मननी समाधिवाळुं. ६७
युज्, वि०	जोडनार, योजनार. ६८
युध्, स्त्री०	युद्ध, लडाइ. ८४
युयत्, वि०	जोडसोड करतुं, मिश्रित करतुं. ८०
युवति, स्त्री०	जुवान स्त्री, छोकरी. ६१

पृष्ठ

युवन्, पु० જુવાન પુરૂષ, તરૂણ. ૮૭
युष्मद्, वि० તું, તમે. ૧૪૬
युष्मादृश, वि० તમારા જેવું. ૧૧૪
यूष, पु० न० મગ વિગે-રેનો ક્વાથ, સેહેતુરતું આદ ૨
योषित्, स्त्री० સ્ત્રી, નારી. ૭૪
रक्षस्, न० રાક્ષસ. ૧૧૯
रजनि, स्त्री० રાત્રિ, હળદર, ક્ષાર. ૧૬
रजस्, न० ધૂળ, પરાગ, અંધકાર, બીજ, અટકાવ, ત્રણે ગુણ. ૧૧૯
रजोहरण, न० જૈન સા-ધુઓ હમેશાં પોતાની પાસે રાખે છે તે-ઓઘો. ૬
रज्जु, स्त्री० દોરડી, જુલફાં. ૩૩
रत्नमुष्, वि० રત્નોની ચોરી કરનાર. ૧૧૫
रमा, स्त्री० લક્ષ્મી, શોભા, નસીબ. ૬
रवि, पु० સૂર્ય, આકડો. ૧૪
राजृ, वि० શોભનાર. ૭૦
राजन्वत्, वि० જેણે રાજા કર્યો હોય તે. ૬૬
राजन्, पु० રાજા, ભૂપ, ક્ષત્રિ. ૮૬
राजयुध्वन्, वि० જેણે રાજા સાથે યુદ્ધ કર્યું હોય તે. ૬૬
रात्रि, स्त्री० રાત્રિ, હળદર. ૧૬
राम, पु० રામચંદ્ર, પરશુ-રામ, બલભદ્ર ૩
रिपुस्पृक्, वि० શત્રુ સામે જનાર. ૧૧૬
रुच्, स्त्री० ઇચ્છા, શોભા, કાંતિ. ૫૮
रुज्, स्त्री० રોગ, પીડા, આફત, મેંઢી, ચીરો. ૬૬
रुन्धत्, वि० રોકતું, ઘેરતું. ૮૦
रुद्रण्यत्, पु० તે નામનો પર્વત. ૭૩
रुष्, स्त्री० ક્રોધ, ગુસ્સો. ૧૧૫
रेतस्, न० વીર્ય, પારો. ૧૧૬
रै, पु० स्त्री० ધન, સોનું. ૪૭-૪૮
रोचिस्, न० કાંતિ, તેજ, પ્રભા. ૧૨૦
ल, न० લાખની સંખ્યા. ૧૫૦
लक्ष्मी, स्त्री० ધન, ઋદ્ધિ, શોભા, હળદર, બીજોરૂં. ૨૨
लक्ष्मण, पु० લક્ષ્મણ. ૮૬
लघीयस्, वि० સૌથી નાનું ૧૨૦
लघु, वि० નાનું, હલકું, નજીવું, મનોહર, ચપલ. ૬૪
लिखितवत्, वि० જેણે અક્ષર લખ્યો છે તે. ૬૦
लिखितव्य, वि० જેણે અક્ષર લખ્યો છે તે. ૬૧

પૃષ્ઠ

અજ્ઞ, વિ૦ જેણે કરી અક્ષર લખ્યો છે તે. ૭૨
અટ્ટી, સ્ત્રી૦ બેટનાર. ૨૮
અદ્, વિ૦ લણનાર, કાપનાર. ૪૦
અદની, સ્ત્રી૦ લણનારીસાને ઉમિઠનાર. ૩૦
અભિક્ષ્ણમ્, વિ૦ વારંવાર આટતું. ૮૧
અવો, વિ૦ લણનાર, કાપનાર. ૫૦
અશ્મન્, ન૦ રવાડો. ૯૧
અસૃગ્વિન્, પુ૦ લોહિત ઋષિના દીકરાનો દીકરો. ૪
અહસ્, ન૦ વાણી, વચન, સલાહ. ૧૧૬
અણિજ્, પુ૦ વેપારી, વાણીયો. ૬૫
અધૂ, સ્ત્રી૦ વહુ, દીકરાની વહુ, નવી પરણેલી સ્ત્રી. ૩૭
અન, ન૦ ૫ગલું, પાણી, રહેવાણ, ઘર. ૬
અનમ, ન૦ પ્રણામ, નમસ્કાર. ૬
અપુસ, ન૦ શરીર, સુંદર આકાર. ૧૨૦
અરીયસ્, વિ૦ મોટું, ઉત્તમ, ઘણું૫ સરસ. ૧૨૩
અર્મન્, ન૦ રસ્તો, આચાર, માંપણું. ૬૧
અર્મન્, ન૦ અભ્યંતર.
અર્વાન્, સ્ત્રી૦ ઘોડી, ઘોડો. ૪૮

પૃષ્ઠ

અર્વાભૂ, વિ૦ વર્ષાકાલમાં હોનાર. ૪૧
અસુ, ન૦ ધન, સોનું, પાણી ૩૩
અસ્તુ, ન૦ ચીજ, પદાર્થ. ૬૩
અસ્રગુદ્, વિ૦ લમડાં વડે ઢાંકનાર. ૧૩૪
આચ્, સ્ત્રી૦ વાણી, સરસ્વતી. ૫૮
આજિન્, પુ૦ ઘોડો, બાણ, અરડુસાનું ઝાડ. ૮૬
આજ્ય, પુ૦ વજ઼ ઋષિના દીકરાનો દીકરો. ૪
આણી, સ્ત્રી૦ શબ્દ, ભાષા, વાગ્મ, સરસ્વતી. ૨૨
આણી, વિ૦ વાણીને ઇચ્છનાર. ૨૧
આત્, વિ૦ વાતું, પુરતું. ૬૨
આતપ્રમી, પુ૦ એક જાતનો ઝડપથી ચાલનાર ઘરણું. ૨૧
આતપ્રમી, વિ૦ વાયુ જેવું ઝડપી વેગવાળું. ૨૬
આત્સ્ય, પુ૦ વત્સ ઋષિના દીકરાનો દીકરો. ૪
આમોદ, સ્ત્રી૦ સુંદર ગંધ ઊઠવાળી સ્ત્રી. ૩૬
આયુ, પુ૦ પવન, વાયુ. ૩૨
આર્, સ્ત્રી૦ ન૦ પાણી, જલ. ૧૧૦
આરિ, ન૦ પાણી, જલ. ૧૭
આસસ્, ન૦ કપડું, વસ્ત્ર, પહેરો ૧૧૬

	पृष्ठ
वासिष्ठ, पु० वसिष्ठ ऋषिनो दीकरो.	४
विंशति, स्त्री० वीश.	१४६
विक्रुध्, वि० क्रोध रहित, घणुं क्रोधी.	८४
विक्षायन्, वि० घणुं जोइनार.	१००
विज्ञायन्, वि० विशेष प्रकारे उत्पन्न थनार.	१००
विदत्, वि० ज्ञानवंत.	७६
विदथ्, वि० घणो कुटुंब करनार.	१०७
विद्युत्, स्त्री० वीजळी, संध्या.	७४
विद्युत्पत्, पु० मेघ.	७३
विद्युत्वत्, वि० वीजळीवाळुं.	७६
विद्वस्, वि० शाणुं, ज्ञानी.	१२५
विधि पु० नसीब, रीति, आज्ञा, धर्म.	१४
विपद्, स्त्री० आफत मुसीबत.	८२
विपश्चित्, पु० पंडित. वि० ज्ञानी, विद्वान.	७२
विप्रुष्, स्त्री० बिंदु, छांट.	११५
विभु, पु० अखिलांत परमात्मा, महादेव, धणी, राजा.	६२
विभु, वि० समर्थ, व्यापक, अविनाशी, नित्य.	३४
विभ्राज्, वि० शोभनार, चळकनार, दीपनार.	१७८०
विमल, वि० चोकखुं रहेनार.	१११
विमलदिव्, वि० स्वच्छ आकाशवाळुं.	११७
विरक्त, वि० वैराग्य पामेल, आसक्ति रहित.	८
विवक्ष्, वि० बोलवाने इच्छनार.	११७
विवस्वत्, पु० सूर्य, अग्नि, देव.	७३
विश्, पु० माणस, वैश्य.	११२
विश्व, न० संसार, सूंठ.	१३६
विश्व, वि० आखुं, समग्र.	१२६
विश्वपा, वि० जगतनुं रक्षण करनार. पु० सूर्य, चंद्र, अग्नि.	१३
विश्वराज्, पु० जगतनो राजा.	६६
विश्ववाह्, वि० जगतने वहन करनार.	१३३
विषयवाञ्छु, वि० विषयनी लालसावाळुं.	६५
विष्णु, पु० श्रेयांसनाथ अर्हंतना पितानुं नाम, वासुदेव.	३२
विष्वद्रयङ्, वि० सर्वव्यापक.	११
विष्वद्र्यञ्च्, वि० सर्वने पूजनार.	१४
विष्वाण्, वि० भोजनने पचावनार, भूख्युं.	७३

पृष्ठ

वीरसू, स्त्री० वीरनी माता. ३८
वृक्षवृश्च्, त्रि० वृक्ष छेदनार. ५६
वृत्रहन्, पु० इंद्र. ८७
वेगी, वि० वेग धरावनार. २६
वेदपठ्, वि० वेद भणनार. ७१
वेधस्, पु० ब्रह्मा, सूर्य, पंडित. ११७
वैद, पु० विद ऋषिना दीकरानो दीकरो. ४
वैश्वानर, पु० विश्वानरना दीकरानो दीकरो. ४
व्यक्तवाच्, वि० स्पष्ट बोलनार. ५६
व्याद्ध, पु० गयेलो दिवस. २
व्याकरणपठ्, वि० व्याकरण भणनार. ७१
व्याघ्रपाद्, वि० वाघ जेवा पगवाळुं. ८४
व्योमन्, न० आकाश, पाणी, अभ्रख. ६१

शंस्तृ, वि० वखाणनार, स्तुतिपाठक. ४३
शकृत्, न० विष्ठा, छाण. ७४
शक्ति, स्त्री० जोर, सत्ता, तरवार, देवी. १६
शत, न० सो. १५०
शत्रुजित्, वि० शत्रुने जीतनार. ७५
शत्रुशिशीर्षु, वि० शत्रुने भारी नाखवानो इरादो राखनार. १२५
शम्भु, पु० अरिहंत परमात्मा, ब्रह्मा, विष्णु, शिव. ३२
शरद्, स्त्री० शरद ऋतु, वरस, साल. ८२
शर्मन्, पु० ब्राह्मणनी अटक. ८५
शर्मन्, न० सुख. ६१
शर्वन् वि० भारी नाखनार. ६६
शाला, स्त्री० घर, ओरडो, तबेलो, पाठशाला. ६
शासत्, वि० शिक्षा करवुं, हुकम करवुं, उपदेश आपवुं. ८१
शास्तृ, पु० राजा, गुरु, बाप. ४२
शास्तृ, वि० हुकम करनार. ४३
शास्त्रपठ्, वि० शास्त्र भणनार. ७१
शास्त्रविद्, वि० शास्त्रनो जाणकार. ८२
शिरस्, न० माथुं, शिखर. ११६
शिशु, पु० बालक. ७२
शुक्ल, वि० सफेद, धोळुं. ७
शुच्, स्त्री० शोक, पस्तावो. ५८
शुचि, वि० स्वच्छ, पवित्र. १८
शुच्यप्, वि० स्वच्छ पाणीवाळुं. १०५
शुनी, स्त्री० कूतरी. ५१
शुश्रुवस्, वि० सांभळनार. १२६
शृङ्गिन्, वि० शींगडावाळुं, शिखरवाळुं. १०२

पृष्ठ

शक्तिमत्, वि० શક્તિમાન્ १२७
शान्तिम्, न० શાંતિ, ક્ષમા. १२०
शोभनाङ्गम्, वि० સારા અંગવાળું. ६२
श्रा. पु० નવમા મનુના શર્યાત્યાદિ પુત્રમાં ધરી આરનો વિશેષ પ્રત્ય. ८
श्रद्धा, स्त्री० વિશ્વાસ, આ-દર, શ્રદ્ધા. ८
श्री, स्त्री० લક્ષ્મી, શોભા, ગરિમા, વાણી. २३
श्रीमत्, वि० લક્ષ્મીવાળું, શોભાવાળું. ७६
श्रेयस्, न० કલ્યાણ, ધર્મ, સૌભાગ્ય, મોક્ષ. ११८
श्रेयस्, वि० ઉત્તમ, સરસ, કલ્યાણકારી. १२२
श्रोणि, स्त्री० કમ્મર. १६
श्रोतस्, न० પ્રવાહ, કાન, ઝરો. ११८
श्वन्, पु० કૂતરો. ८७
श्वश्रू, स्त्री० સાસુ. ३७
श्वेत, वि० સફેદ. ८
श्वेतवाह्, वि० સફેદને વ-હન કરનાર પુ० ઇન્દ્ર. १२३
षष्, वि० छ. १४८
षष्टि, स्त्री० સાઠ. १४५
षोडशन्, वि० સોળ. १४५
संराण्, वि० સારી રીતે શબ્દ કરનાર. ७३

पृष्ठ

संवाद्, वि० સારી રીતે જાણ કરનાર, સારો અ-ભ્યાસ કરનાર. ७३
संविद्, स्त्री० બુદ્ધિ, જ્ઞાન, અંગીકાર, પ્રતિજ્ઞા, નામ, સંજ્ઞા. ८२
संसद्, स्त्री० સભા, કચેરી. ८६
सकृच्छ्रुत्, वि० એક વાર સાંભળનાર-સમજનાર. ४१
सक्थि, न० સાથળ, ઢાંઢું. १८
सखि, पु० મિત્ર, દોસ્ત. १४
सखी, स्त्री० સાહેલી, સખિયર. २२
सख्यौ, वि० મિત્રને પૂછનાર. ३०
सगुण, वि० ગુણવાળું, સેવા કરનાર, તપસ્વી. ११६
सत्यवादिन्, वि० સાચું બોલનાર. ५८
सदृश, वि० તુલ્ય, સમાન. ११४
सदन, न० ઘર, પાણી. ५१
सहचर, वि० સોબતી, સહચર. ११
सहयज्वन्, वि० સાથે પૂજનાર. १४
सप्तति, स्त्री० સીત્તેર. १४५
सप्तदशन्, वि० સત્તર. १४५
सप्तन्, वि० સાત. १४८
सम, वि० સર્વ, બધું, સરખું, તુલ્ય. १३६
समिध्, स्त्री० લાકડું, બળતણ. ८४

	पृष्ठ
समुद्रमथ्, वि० समुद्रने, मथन करनार.	८१
सम्यच्, वि० साई, व्या- प्त्री, संगत.	६१
सम्यञ्च्, वि० सारी रीते पूजनार.	६४
सम्राज्, पु० चक्रवर्ती राजा, शहेनशाह.	६५
सरस्, न० तळाव, सरोवर. पाणी.	११६
सरस्वती, स्त्री० शारदा, सरस्वती, वाणी, नदी, गाय, उत्तम स्त्री, सोम- वल्ली.	२२
सरित्, स्त्री० नदी.	७४
सर्पिस्, न० घी.	१२०
सर्व, वि० सघळुं, संपूर्ण.	१३५
सर्वदर्शिन्, वि० सघळुं जोनार, सर्वज्ञ, पु० अ- रिहंत परमात्मा, बुद्ध.	१०२
सर्वगच्, वि० बधा पासे जनार, सर्व व्यापक.	६१
सर्वगञ्च्, वि० बधाने पूजनार.	६४
सर्वलोकृ, वि० बधाने जोनार.	५२
सर्वशक्, वि० सर्व शक्ति- मान्, बधुं सहनार.	५२
सव्येष्ठ्, पु० सारथि.	४१

	पृष्ठ
सहकृत्यन्, वि० जेणे साथे कर्युं होय ते.	८६
सहयुध्वन्, वि० जेणे साथे युद्ध कर्युं होय ते.	८६
सहस्र, न० हजार, मोटी संख्या.	१५०
साधीयस्, वि० अतिशय साई, घणुं भव्यद्युत	१२३
साधु, वि० उत्तम, लायक, मनोहर, पु० जैन मुनि, वेपारी.	३४
सानु, पु० न० शिखर, टोच, पर्वत उपरनी स- पाट जमीन, वन, रस्तो.	३३
सामन्, न० नरभाश, सा- मवेद.	९१
सायाह्न, पु० सांज.	२
साहित्यपटु, वि० सा- हित्य भणुनार.	७१
साह्वस्, वि० सहन करनार.	१२८
सिंहपाद्, वि० सिंहना जेवा पगवाळुं.	८२
सिम, वि० सघळुं, बधुं.	१३६
सीमन्, स्त्री० मर्यादा, हद.	९०
सीव्यत्, वि० सीवतुं.	७८
सुकक्षभ्, वि० सारी दिशा वाळुं, सारी क्षतिवाळुं.	१०७
सुकर्, वि० सारी रीते कार्य करनार.	५४

	पृष्ठ
सुकङ्कू, वि० सारी रीते गमन करनार.	५३
सुकच्, वि० सारी रीते रंगनार, अतिशय वखाणनार.	१०५
सुकुम्भ्, वि० सारी रीते ढांकनार, सारी रीते संताडनार.	१०६
सुकुञ्च्, वि० सुंदर जलकुकडीवाळुं.	५८
सुकोष्ठ्, वि० सारा शियाळवाळुं.	४५
सुखी, वि० सुखने इच्छनार.	३०
सुगणु, वि० सारी रीते गणनार, ऊंडपथी गणनार.	७१
सुगन्धि, वि० सुशभोदार.	१८
सुगिर्, वि० सारी वाणीवाळुं.	११०
सुगु, वि० सारी गायीवाळुं.	५०
सुग्लौ, वि० मनोहर चंद्रवाळुं, सुशभोदार कपुरवांळुं.	५१
सुघृतपायन्, वि० सारी रीते घी पीनार.	१००
सुघक्, वि० सारी रीते प्रकाशनार, अतिशय संतोषी.	५२
सुतरी, वि० सारा भछवावाळुं.	२५
सुती, वि० दीकरो इच्छनार.	३०
सुतुस्, वि० सारी रीते अवाज करनार.	१२४
सुतेजस्, वि० सारा तेजवाळुं.	१२१
सुत्वन्, वि० अर्क कांढनार,	९६
सुत्विष्, वि० सुंदर कांतिवाळुं.	११५
सुदत्, वि० सारा दांतवाळुं.	७७
सुदिघ्, वि० सारा दिसवाळुं.	११२
सुदिवन्, वि० सारा दिवसवाळुं.	६४
सुदृग्, वि० सारी आंखवाळुं; सारी दृष्टिवाळुं.	११४
सुधो, वि० सारा आकाशवाळुं.	४९
सुधी, वि० सारी बुद्धिवाळुं पु० पंडित.	२७
सुधी, वि० सारी रीते ध्यान करनार, सारी रीते मनन करनार, सारी रीते करनार-पोषनार.	२८
सुनामन्, वि० सारा नामवाळुं.	९४
सुनौ, वि० सारा वहाणुवाळुं.	५१
सुन्धत्, वि० अर्क कांढतुं, गाळतुं.	८०

	पृष्ठ
सुपथिन्, वि० सारा २स्तावाणुं.	१०३
सुपंपी, वि० सारा सूर्य वाणुं, सारा चंद्र वाणुं, ४पुरवाणुं.	२३
सुपर्वन्, पुं० देव, बाण, धूमाडो, वांसडो.	८५
सुपर्वन्, वि० सारा उत्सववाणुं.	५२
सुपाद्, वि० सारा पग वाणुं.	८४
सुपिस्, वि० सारी रीते गमन ४रनार, सारी रीते प्रकाशनार.	१२४
सुप्रातरित्वन्, वि० सवारमां गमन ४रनारा ज्यां सारा छे ते.	१०१
सुप्रह्मबन्धु, वि० ज्यां ब्रह्मबंधु ओ सारी छे ते.	४०
सुभ्रू, स्त्री० ओ, नारी, सुंदर भमरवाळी ओ.	३८
सुमद्, वि० सारी रीते गमन ४रनार.	५४
सुमथिन्, वि० सारी २स्वाथवाणुं.	१०३
सुमनस्, त्रि० सारा मनवाणुं, शांत मनवाणुं, पुं० देव, पंडित, बीजोरो, न० पुष्प	१२०
सुयुध्, वि० सारी रीते लडनार.	८४
सुरङ्, वि० सारी रीते गमन ४रनार.	५५
सुरभि० वि० सुगंधोदार, मनोहर, विख्यात, पुं० वसंत ऋतु, जायफळ, राळ, पंडित.	१८
सुराध्, वि० अतिशय शक्तिवाणुं.	५६
सुरै, वि० घणी दोलतवाणुं.	४८
सुरोचिस्, वि० तेजस्वी, प्रीतिवाणुं.	१२१
सुलक्ष्मी, वि० घणी दोलतवाणुं.	२४
सुलङ्, वि० अतिशय लांघण ४रनार, सारी रीते जनार.	५६
सुलिख्, वि० सारी रीते लखनार.	५३
सुलू, वि० सारी रीते लणनार-कापनार.	४०
सुवल्गु, वि० अतिशय देनार-जनार.	५४
सुवंस्, वि० सारी रीते रहेनार, सारी रीते पहेरनार.	१२३
सुषाजिन्, वि० सारा घोडावाणुं.	१०२

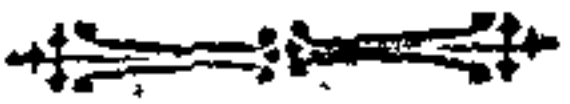
	पृष्ठ
सुयुग्, वि० सारी रीते जोपनार.	५९
सुशर्मन्, वि० घणुं सु० भवाणुं.	९२
सुश्री, वि० घणी शोभावाणुं, घणी दोलतवाणुं.	२९
सुसखि, वि० सारा मित्रवाणुं.	१४
सुसमिध्, वि० सारा जा० लवाणुं.	८४
सुसहकृत्यन्, वि० जेने साथे काम करनारा सारा छे ते.	१०१
सुसहयुध्वन्, वि० जेने साथे युद्ध करनारा सारा छे ते.	९२
सुसीमन्, वि० सारा सीमाडावाणुं.	९३
सुसुत्वन्, वि० सारी रीते अर्क काढनार.	१०१
सुसुवस्, वि० अर्क काढनार, जनार.	१२९
सुस्रुवस्, वि० जनार, टपकनार.	१२९
सू, स्त्री० प्रसव, जणवुं ते, मोकलवुं, प्रेरणा करवी.	३८
सूनु, पु० दीकरो, नानो भाई, दीकरीनो दीकरो. अर्थ.	७२

	पृष्ठ
से, पु० काभी पुरुष, स्त्री० रति, कामदेवनी स्त्री.	४६
सेदिवस्, वि० थोडुं.	१२७
सेनानी, वि० सेनाधिपति, पु० कार्तिक स्वामी.	३०
सोमपा, वि० सोमरस पीनार.	१३
स्तरी, स्त्री० धमाडो, वांछडी.	२२
स्त्री, स्त्री० नारी, बायडी.	२२
स्थायिन्, वि० स्थिर, उभु रहेलुं.	१०२
स्थूलमूर्धन्, वि० मोटा माथावाणुं.	९४
स्थूलाक्षि, वि० मोटी आंखवाणुं.	१५
स्थेयस्, वि० अत्यंत स्थिर.	१३३
स्नातृ, वि० नहातुं, स्नान करतुं.	७९
स्निग्धस्थच् वि० चीकणी चामडीवाणुं.	५९
स्फिच्, स्त्री० कुलो, ढगरो.	५८
स्फेयस्, वि० अत्यंत, घणुंज.	१२३
स्रग्विन्, वि० माला पहेरेल, हारवाणुं.	१०२
स्रज्, स्त्री० माला, हार.	६६
स्व, वि० पोते, पोतानुं पु० आत्मा, सगुं, ज्ञातिनुं, न० धन.	१३९

	पृष्ठ
स्वनडुह्, वि० सारा બળદવાળું.	१३१
स्वप्, वि० સુંદર પાણી વાળું.	१०४
स्वप्नज्, वि० ઉંઘનાર	५७
स्वभू, पु० અરિહંત પરમાત્મા, બ્રહ્મા, કામદેવ.	३५
स्वयम्भू, पु० અરિહંત પરમાત્મા, બ્રહ્મા, કામદેવ.	३५
हनु, स्त्री० જડબું, હડપચી.	३३
हनुमत्, पु० હનુમાન.	७३
हरित्, पु० સિંહ, સૂર્ય, વિષ્ણુ, સૂર્યનો ઘોડો, ઝાડપી ચાલનો ઘોડો, ભગ, લીલો વર્ણ.	७३
हरित्, स्त्री० દિશા, હળદર.	७४
हविस्, न० ઘી, હોમ.	१२०
हव्यवाहन्, वि० હોમેલ દ્રવ્યને લઇ જનાર, पु० અગ્નિ.	१३३
हानि, स्त्री० નુકસાન, હાણ.	१६
हाहा, पु० એક જાતના ગંધર્વ દેવ.	८
हिमवत्, पु० હિમાલય પર્વત.	७३
हिमवत्, वि० ઠંડીવાળું.	७६
हिरण्यरेतस्, पु० અગ્નિ, સૂર્ય, શિવ.	१८७
हुहु, पु० એક ગંધર્વ દેવ.	३६
हृति, स्त्री० ચોરી, નાશ, કપટ.	१६
हृदय, न० છાતી, મન, અંતઃકરણ.	७
होतृ, पु० હોમ કરનાર ગોર, હોતા.	४२
ह्रसीयस्, वि० બહુ નાનું, બહુજ ટુંકું.	१२७
ह्री, स्त्री० શરમ, લાજ, નમ્રતા.	२७

संस्कृत शब्दरूपावलि अने शब्दकोष समाप्त ।

ઉત્તમોત્તમ જૈન પુસ્તકો.

ધર્મવીર જ્યાનંદ, બે ભાગ	...	...	...	૨—૮—
અધ્યાત્મસાર, ભાષાંતર સહ	...	...	...	૨—૮—
પાંડવયશોધા નોવેલ	...	...	...	૨—૪—
મોહનચરિત્ર, ભાષાંતર સહ	...	...	...	૨—૦—
જૈન સતી મંડલ	...	...	...	૧—૮—
પ્રદ્યુમ્નચરિત્ર, ભાષાંતર	...	...	...	૧—૮—
ગીરનાર માહાત્મ્ય	...	...	...	૧—૮—
જૈન રામરાસ	...	...	...	૧—૮—
અનોરમા નોવેલ	...	...	...	૧—૪—
તત્વ ચિંતામણી	...	...	...	૧—૪—
લેખ સંગ્રહ	...	...	...	૧—૦—
વ્યાખ્યાન સંગ્રહ	...	...	...	૧—૦—
મહાવીર પ્રકાશ	...	...	...	૧—૦—
દીક્ષાકુમારી પ્રવાસ	...	...	...	૧—૮—
જૈન ઈતિહાસ	...	...	...	૧—૦—
શ્રાવક પ્રજ્ઞપ્તિ, ટીકા, ભાષાંતર સહ		...	...	૦—૧૪—
શ્રાવક પ્રજ્ઞપ્તિ, ટીકા સહ	...	...	...	૦—૧૦—
પ્રશ્નોત્તરી, રમલ શકુનાવલી	...	...	...	૦—૧૦—
તીર્થયાત્રા વર્ણન	...	...	...	૦—૧૨—

ઉપરના પુસ્તકો સિવાય ઘણી જાતના સંસ્કૃત પ્રાકૃત અને ગુજરા
પુસ્તકો અમારે ત્યાં મળે છે.

દરેક પુસ્તકો મળવાનું ઠેકાણું—

સલોત અમૃતલાલ અમરચંદ,

પાલીતાણા—કાઠિયાવાડ.